

การประเมินผล
โครงการธนาคารโคนมทดแทนฝูงปี 2559 – 2560

ศูนย์ประเมินผล
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เอกสารประเมินผล เลขที่ 505

Centre for Project and Programme Evaluation
Office of Agricultural Economics
Ministry of Agriculture and Cooperatives
Evaluation Paper No. 505

การประเมินผล
โครงการธนาคารโคนมทดแทนฝูงปี 2559 - 2560

โดย

ศูนย์ประเมินผล
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการธนาคารโคนมทดแทนฝูง เป็นหนึ่งในโครงการธนาคารสินค้าเกษตร ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต ลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้แก่เกษตรกร วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อ 1) รับฝากลูกโคเพศเมีย ถอนคินเป็นโคสาวท้อง เพื่อให้เกษตรกรสมาชิกลดภาระการเลี้ยงลูกโคในฟาร์ม 2) ให้เกษตรกรสมาชิกมีแม่โคที่มีคุณภาพไปทดแทนโคนมปลดระวาง และ 3) ลดต้นทุนการผลิต สมาชิกสหกรณ์มีรายได้เพิ่มขึ้น โดยเริ่มดำเนินโครงการตั้งแต่ปี 2559 เป็นต้นมา การประเมินผลครั้งนี้เป็นการประเมินผลระหว่างดำเนินโครงการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบผลสัมฤทธิ์ของโครงการ รวมทั้งข้อค้นพบและข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงแนวทางการดำเนินโครงการในระยะต่อไป

ผลการประเมิน พบว่า มีการจัดตั้งธนาคารโคนมทดแทนฝูงแล้วทั้งหมดจำนวน 8 แห่ง ครบตามเป้าหมายที่กำหนด โดยสหกรณ์ที่ได้รับการจัดตั้งเป็นธนาคารในปี 2559 จำนวน 3 สหกรณ์ และสหกรณ์โคนมที่ได้รับการจัดตั้งเป็นธนาคารปี 2560 จำนวน 5 สหกรณ์ รวมจำนวนเกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการทั้งหมด 729 ราย คิดเป็นร้อยละ 182.25 ของเป้าหมาย สหกรณ์ที่ได้รับการจัดตั้งเป็นธนาคารได้ดำเนินการรับฝากลูกโคเพศเมีย แล้วจำนวน 1,712 ตัว มูลค่าการขายฝากรวม 28,411,558 บาท จำนวนโคสาวท้องที่เกษตรกรถอนคิน 1,199 ตัว มูลค่าการถอนคินโคสาวท้องรวม 55,221,199 บาท เกษตรกรที่ถอนคินโคสาวท้องจากโครงการได้แม่โคที่มีคุณภาพไปทดแทนโคนมปลดระวางในฟาร์ม โดยเกษตรกรได้รับปริมาณน้ำนมดิบจากแม่โคในโครงการสูงกว่าแม่โคที่เกษตรกรเลี้ยงเอง 0.71 กิโลกรัม/ตัว/วัน ด้านอัตราการผสมติดแม่โคในโครงการจะมีอัตราการผสมติดอยู่ที่ 1 - 2 ครั้ง ในขณะที่แม่โคที่เกษตรกรเลี้ยงเองมีอัตราการผสมติดอยู่ระหว่าง 2 - 3 ครั้ง เกษตรกรมีรายจ่ายในการเลี้ยงโคทดแทนเฉลี่ย 48,500 บาทต่อตัว ในขณะที่มีรายจ่ายในการถอนคินโคสาวท้องจากโครงการเฉลี่ยเพียง 46,056 บาท/ตัว โดยเกษตรกรมีรายจ่ายในการเลี้ยงโคทดแทนสูงกว่ารายจ่ายในการถอนคินโคสาวท้องจากโครงการเฉลี่ย 2,444 บาท/ตัว และเมื่อคำนวณรายได้จากปริมาณน้ำนมดิบที่เกษตรกรได้รับจากแม่โคในโครงการฯ ซึ่งสูงกว่าแม่โคที่เกษตรกรเลี้ยงเองจำนวน 0.71 กิโลกรัม/ตัว/วัน จะทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น 3,898 บาท/ตัว/ปี

ถึงแม้ว่าผลการดำเนินงานของโครงการสามารถบรรลุวัตถุประสงค์โครงการโดยสหกรณ์ที่ได้รับการจัดตั้งให้เป็นธนาคารได้มีการดำเนินการรับฝากลูกโคเพศเมีย และถอนคินเป็นโคสาวท้องเกษตรกรได้แม่โคที่มีคุณภาพไปทดแทนโคนมที่ปลดระวางในฟาร์ม และสามารถลดต้นทุนในการเลี้ยงโคทดแทน รวมทั้งมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่อย่างไรก็ตามยังมีประเด็นที่ควรให้ความสำคัญและปรับปรุงแก้ไข คือเกษตรกรมีรายจ่ายในการถอนคินโคสาวท้องจากโครงการน้อยกว่ารายจ่ายในการเลี้ยงโคนมทดแทนของเกษตรกร และมีอัตราการผสมติดต่ำกว่า แต่ทั้งนี้ยังมีเกษตรกรบางรายที่ไม่ส่งโคทดแทนเข้าร่วมโครงการ โดยให้เหตุผลว่าเป็นฟาร์มขนาดเล็กสามารถดูแลโคนมทดแทนในฟาร์มเองได้และบางสหกรณ์มีความกังวลในเรื่องเงินทุนหมุนเวียนในการบริหารจัดการฟาร์มโดยเฉพาะค่าอาหารข้น เนื่องจากระยะเวลาในการเลี้ยงโคทดแทนจนกระทั่งเป็นโคสาวท้องใช้ระยะเวลาหลายเดือน ในส่วนของอาหารหยาบสหกรณ์ส่วนใหญ่ไม่มีแปลงหญ้าเป็นของตนเอง บางสหกรณ์

(ค)

มีแปลงหญ้าแต่ก็ไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ ซึ่งสหกรณ์แก้ไขปัญหาโดยใช้อาหารผสมสำเร็จรูป (TMR) ในการเลี้ยงโคทดแทน และบางสหกรณ์ส่งเสริมให้เกษตรกรทั่วไปปลูกหญ้า หรือพืชอาหารสัตว์ขายให้กับสหกรณ์ อีกทั้งสหกรณ์ที่จัดตั้งเป็นธนาคารในปี 2560 บางสหกรณ์เพิ่งเลี้ยงโคทดแทนในระบบคอกรวมเป็นครั้งแรก เจ้าหน้าที่ยังไม่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคทดแทนระบบคอกรวม นอกจากนี้ยังมีสมาชิกธนาคารบางรายไม่ถนอมคินโคสาวท้อง เนื่องจากเห็นว่าราคาถนอมคินโคสาวท้องจากโครงการค่อนข้างสูง ส่งผลให้บางสหกรณ์ต้องรับภาระในการเลี้ยงโคสาวท้องต่อไป

ข้อเสนอแนะ เพื่อให้เกษตรกรสมาชิกธนาคารได้แมโคนมที่มีคุณภาพไปทดแทนโคนมปลดระวาง และสหกรณ์ที่จัดตั้งเป็นธนาคารมีโคทดแทนเข้าร่วมโครงการหมุนเวียนอยู่ตลอด ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์โครงการ สร้างความเข้าใจกับเกษตรกรสมาชิกเกี่ยวกับการผลประโยชน์ที่ได้รับ โดยสนับสนุนให้เกษตรกรส่งโคทดแทนเข้าร่วมโครงการและถนอมคินเป็นโคสาวท้องมากขึ้น รวมทั้งสนับสนุนแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้แก่สหกรณ์ ส่งเสริมให้เกษตรกรทั่วไปในพื้นที่ปลูกหญ้าหรือพืชอาหารสัตว์ จำหน่ายให้กับสหกรณ์เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนอาหารหยาบในการเลี้ยงโคทดแทน และเป็นการลดต้นทุนค่าอาหารให้แก่สหกรณ์ รวมทั้งสนับสนุนองค์ความรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เลี้ยงโคทดแทนของสหกรณ์ให้ครอบคลุมในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะทักษะการผสมเทียมซึ่งเป็นวิชาชีพที่ต้องเรียนรู้ค่อนข้างละเอียด หรือต้องผ่านการฝึกอบรมอย่างเข้มข้น เพื่อให้การเลี้ยงโคทดแทนของสหกรณ์มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น นอกจากนี้สหกรณ์ควรมีแนวทางที่จะสนับสนุนให้เกษตรกรถนอมคินโคสาวท้องในด้านอื่นด้วย อาทิ ให้เกษตรกรฝากเงินที่ได้จากการขายฝากไว้กับสหกรณ์ เมื่อถึงเวลาถนอมคินก็ชำระเงินส่วนต่างที่เพิ่มขึ้น หรือสนับสนุนให้เกษตรกรฝากเงินรายเดือนไว้กับสหกรณ์เพื่อใช้ในการถนอมคินโคสาวท้องเมื่อถึงระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งจะช่วยลดภาระในการหาเงินมาถนอมคินโคสาวท้องของเกษตรกรได้

คำสำคัญ: ลูกโคนมเพศเมีย โคนมท้อง โคนมปลดระวาง อัตราการผสมติด รอบการให้น้ำนมของโคนม อาหารชั้นอาหารหยาบ อาหารผสมอาหารเสร็จ พืชอาหารสัตว์ และการผสมเทียม

Executive Summary

The dairy cow bank project is a project under the agricultural products bank project, which is an important policy of the Ministry of Agriculture and Cooperatives on improving quality of life, decreasing and increasing production cost and efficiency of farmers. The project has been implemented since 2016. which aims to 1) deposit female dairy calves with a consignment basis and redeem pregnant dairy cows in advance to participating farmers in order to reduce the burden on raising their own calves, 2) ensure - good quality cows to replace the discharged cows, and 3) reduce farmers' production cost and gain higher income. This evaluation is ongoing evaluation to reveal whether the project's objectives are reached or not and to provide other findings and suggestions for improving the project implementation in the future.

The evaluation of the project's targets accomplishment revealed that eight banks had already been established according to the project's target. Three and five agricultural cooperatives had been set up as the banks in 2016 and 2017, respectively. There were 729 farmers participating in the project, which accounted for 182.25 percent of the project's target. The cooperatives had already started to receive the consigned calves and give the redeemed cows to farmers. The total numbers of the calves were 1,712 heads. The total and average values of those calves were 28.4 million baht. The total numbers of the redeemed cows were 1,199 heads, with the value of 55.2 million baht. The farmers received more raw milks from the cows raised by the cooperatives than the cows fostered by their own by 0.7 kg per head per day.

The conception rate of the former and the latter type of the cows was one to two times and two to three times, respectively. The farmers had average cost of 48,500 baht per head on nurturing their calves on their own farm compared to 46,056 baht per head on redeeming the cows from the cooperatives. More raw milks (0.7 kg per head per day) from the cows redeemed from the cooperatives resulted in an increase in the farmers' income by 3,898 baht per head per year.

Although, the majority of the project's targets and objectives both outputs and outcomes were fulfilled, there are some findings and suggestions on the project implementation that should be amended as follows:

Some farmers were still not interested in depositing their calves on consignment basis to the cooperatives because they thought that they can raise calves on their own small farms. Some cooperatives were concerned about operating capital for farm management, especially expense on concentrated feed, because it took several months to raise a calf until it grows up as a cow. The majority of the cooperatives did not have a grass plot to produce roughage for the calves. Some cooperatives had a grass plot but it was not enough for demand for using. While some cooperatives solved the problem of roughage shortage by using Total Mixed Ration (TMR) diet instead, other cooperatives encouraged farmers to plant grasses or forage crops for selling to the cooperatives. Moreover, the staffs of some cooperatives, which has been formed as a bank in 2017, still has no experience in fostering the calves in the integrated stall system because it was the cooperatives' first time in fostering them in this system. Some farmers still did not redeem the cows from the cooperatives because they thought that the cost of redeeming them is too high. It affected some cooperatives having to bear further the burden of nurturing the cows.

There are some recommendations for the relevant agencies and cooperatives, namely they should encourage the farmers to deposit more their calves on consignment basis to the cooperatives through increasing the project publicity and strengthening awareness of the projects' benefits. Relevant agencies should provide sources of operating capital to the cooperatives to enable them to continue implementing the project. In order to solve and reduce the cooperatives' problem of lacking roughage for bringing up the calves and food cost, farmers should be encouraged to grow grasses and forage plants for dispensing to the cooperatives. Staffs who are responsible for raising the calves of cooperatives should be provided all relevant knowledge and skills, especially the artificial insemination skill, in order to increase the cooperatives' efficiency of bringing up the calves. Furthermore, cooperatives should have other methods to encourage the farmers to redeem the cows. Those methods should be able to reduce the burden in earning money for redeeming the cows. For example, requiring the farmers to deposit money received from selling the cow on consignment with the cooperatives ; therefore, they will pay only the increasing difference in prices, or encouraging the farmers to deposit money with the cooperatives monthly to use for redeeming the cows at the redeeming time.

Keywords: Female dairy calf, Pregnant young dairy cow, Discharged dairy cow, Conception rate, Concentrated feed, Roughage, Total Mixed Ration (TMR) diet, Forage crops, and Artificial insemination

(ข)

คำนำ

โครงการธนาคารโคนมทดแทนฝูง เป็นหนึ่งในโครงการธนาคารสินค้าเกษตร ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต การลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้แก่เกษตรกร โครงการดังกล่าวได้ดำเนินการมาระยะหนึ่งแล้ว ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร จึงได้ทำการประเมินผลสัมฤทธิ์เบื้องต้นของโครงการ รวมทั้งปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ใช้ประกอบการพิจารณาในการปรับปรุงแก้ไข การดำเนินงานโครงการ รวมทั้งวางแผนการดำเนินโครงการในระยะต่อไป

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เจ้าหน้าที่สหกรณ์โคนม และเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่เข้าร่วมโครงการที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ทำให้การประเมินผลในครั้งนี้เกิดความสมบูรณ์ จึงใคร่ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์กับผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่สนใจต่อไป

ศูนย์ประเมินผล
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	(๑)
Executive Summary	(๑)
คำนำ	(๑)
สารบัญตาราง	(๑)
สารบัญภาพ	(๑)
บทที่ 1	1
สาระสำคัญของโครงการ	1
1.1 ความเป็นมาของโครงการ	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ	1
1.3 เป้าหมาย และงบประมาณโครงการ	2
1.4 วิธีการดำเนินงานของโครงการ	2
1.5 หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ	3
บทที่ 2	5
ระเบียบวิธีการประเมินผล	5
2.1 ความสำคัญของการประเมินผล	5
2.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินผล	6
2.3 ขอบเขตของการประเมินผล	6
2.4 นิยามศัพท์เฉพาะ	6
2.5 การตรวจเอกสาร แนวคิดและทฤษฎี	8
2.6 วิธีการประเมินผล	14
2.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินผล	17
บทที่ 3	19
สภาพทั่วไปของกลุ่มเป้าหมายของโครงการ	19
3.1 ข้อมูลทั่วไปของครัวเรือนเกษตรกรเป้าหมาย	19
3.2 ข้อมูลการเลี้ยงโคนมของเกษตรกร	21
บทที่ 4	29
ผลการประเมิน	29
4.1 ปัจจัยนำเข้า (Inputs)	29
4.2 กิจกรรม (Activities)	34
4.3 ผลผลิต (Outputs)	36
4.4 ผลลัพธ์ (Outcomes)	45

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5	
สรุปและข้อเสนอแนะ	57
5.1 สรุป	57
5.2 ข้อเสนอแนะ	60
บรรณานุกรม	63
ภาคผนวก	65
ภาคผนวกที่ 1 ขอยกเลิกการดำเนินงานโครงการธนาคารสินค้าเกษตร (ธนาคารโคนมทดแทนฝูง)	69
ภาคผนวกที่ 2 ภาพประกอบการดำเนินงานโครงการสินค้าเกษตร (ธนาคารโคนมทดแทนฝูง)	71
ภาคผนวกที่ 3 แบบสอบถามโครงการธนาคารโคนมทดแทนฝูง	81

สารบัญตาราง

	หน้า	
ตารางที่ 2.1	ประเด็น ตัวชี้วัด ของการประเมินผลโครงการ	15
ตารางที่ 3.1	เพศ อายุ และระดับการศึกษาของเกษตรกรในปี 2561	19
ตารางที่ 3.2	ข้อมูลเกี่ยวกับการทำการเกษตรของเกษตรกรในปี 2561	20
ตารางที่ 3.3	รายได้ครัวเรือนของเกษตรกรในปี 2560	21
ตารางที่ 3.4	การเลี้ยงโคนมของเกษตรกรในปี 2561	22
ตารางที่ 3.5	จำนวนโคนมในฟาร์มของเกษตรกรในปี 2561	23
ตารางที่ 3.6	แปลงหญ้า และความเพียงพอของปริมาณหญ้าที่ใช้เลี้ยงโคนม ของเกษตรกรในปี 2561	23
ตารางที่ 3.7	แหล่งน้ำ และความเพียงพอของปริมาณน้ำที่ใช้ในการเลี้ยงโคนม ของเกษตรกรในปี 2561	24
ตารางที่ 3.8	แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรในปี 2561	25
ตารางที่ 3.9	แหล่งเงินกู้ของเกษตรกรในปี 2561	25
ตารางที่ 3.10	ปัญหาการเลี้ยงโคนมทดแทนของเกษตรกรในปี 2561	26
ตารางที่ 3.11	วัตถุประสงค์การเข้าร่วมโครงการของเกษตรกรในปี 2561	27
ตารางที่ 4.1	ผลการใช้จ่ายงบประมาณ	30
ตารางที่ 4.2	เจ้าหน้าที่ที่ดำเนินโครงการของแต่ละธนาคาร	31
ตารางที่ 4.3	เกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการฯ และจำนวนโคทดแทน ที่ส่งเข้าร่วมโครงการฯ	33
ตารางที่ 4.4	ผลการจัดตั้งธนาคารโคนมทดแทนฝูงปี 2561	37
ตารางที่ 4.5	การขายฝากโคนมทดแทนปี 2561 ของเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้ง ในปี 2559 - 2560	39
ตารางที่ 4.6	ผลการเลี้ยงโคทดแทนปี 2561 ของธนาคารที่จัดตั้งในปี 2559	40
ตารางที่ 4.7	ผลการเลี้ยงโคทดแทนปี 2561 ของธนาคารที่จัดตั้งในปี 2560	40
ตารางที่ 4.8	การถอนคิน (ซื้อคิน) โคสาวท้องปี 2561 ของเกษตรกรสมาชิก ที่จัดตั้งในปี 2559 - 2560	41
ตารางที่ 4.9	ลักษณะการถอนคิน (ซื้อคิน) โคสาวท้องปี 2561 ของเกษตรกรสมาชิก ธนาคารที่จัดตั้งในปี 2559	42
ตารางที่ 4.10	ลักษณะการถอนคิน (ซื้อคิน) โคสาวท้องปี 2561 ของเกษตรกรสมาชิก ธนาคารที่จัดตั้งในปี 2560	43
ตารางที่ 4.11	อัตราการคลอดของโคสาวท้องของเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้ง ในปี 2559	44

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า	
ตารางที่ 4.12	อัตราการคลอดของโคสาวท้องของเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2560	44
ตารางที่ 4.13	การได้รับบริการด้านสุขอนามัยสัตว์ของเกษตรกร	45
ตารางที่ 4.14	เกษตรกรสมาชิกที่ธนาคารจัดตั้งในปี 2559 – 2560 ที่ได้รับปริมาณน้ำนมดิบเพิ่มขึ้น	46
ตารางที่ 4.15	ปริมาณน้ำนมดิบของเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2559 – 2560	47
ตารางที่ 4.16	รายจ่ายในการเลี้ยงโคนมทดแทนของเกษตรกร	49
ตารางที่ 4.17	รายได้จากการจำหน่ายน้ำนมดิบของเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่ได้จัดตั้งในปี 2559 - 2560	50
ตารางที่ 4.18	การใช้บริการธนาคารในครั้งต่อไปของเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2559	51
ตารางที่ 4.19	การใช้บริการธนาคารในครั้งต่อไปของเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2560	52
ตารางที่ 4.20	ความรู้ ความเข้าใจของเกษตรกรต่อการดำเนินการโครงการฯ	53
ตารางที่ 4.21	ความเหมาะสมของรูปแบบในการดำเนินโครงการฯ	54
ตารางที่ 4.22	ความเหมาะสมของคุณสมบัติสหกรณ์ที่เข้าร่วมโครงการฯ	54
ตารางที่ 4.23	ความพึงพอใจของเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2559	55
ตารางที่ 4.24	ความพึงพอใจของเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2560	56

(๘)

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 2.1	แบบจำลองโลจิก (Logic Model)	11
ภาพที่ 2.2	กรอบแนวคิดในการประเมินผล	14
ภาพที่ 4.1	รูปแบบการดำเนินงานโครงการธนาคารโคนมทดแทนฝูง	35

บทที่ 1

สาระสำคัญของโครงการ

1.1 ความเป็นมาของโครงการ

ปัจจุบันความต้องการนํ้านมโคเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 10 ต่อปี แต่การผลิตนํ้านมโคในประเทศยังเติบโตไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมส่วนใหญ่ร้อยละ 70 เป็นฟาร์มขนาดเล็กเฉลี่ยเลี้ยงแม่โคนมไม่เกิน 20 ตัว ด้วยข้อจำกัดของพื้นที่ทำให้ไม่สามารถขยายฟาร์มเพิ่มขึ้น การขยายฟาร์มต้องใช้เงินลงทุนสูงเกษตรกรรายย่อยมีเงินทุนน้อย หากเกษตรกรจะเพิ่มปริมาณโคนมในฟาร์มของตนเองจะต้องเลี้ยงโคนมทดแทนฝูงที่ยังไม่ให้ผลผลิตจำนวนมากขึ้นควบคู่ไปกับการเลี้ยงโคนมที่ให้ผลผลิต เมื่อโคนมทดแทนฝูงในฟาร์มเกินสัดส่วนที่เหมาะสมจะทำให้เกษตรกรมีต้นทุนในการผลิตสูงขึ้น ที่สำคัญเกษตรกรส่วนใหญ่ขาดการเอาใจใส่ดูแลโคนมที่ยังไม่ให้ผลผลิต โดยเฉพาะการให้อาหารชั้นและอาหารหยাবที่เหมาะสมกับช่วงอายุ ซึ่งส่งผลกระทบต่ออาการเจริญเติบโตของลูกโคนมทำให้ไม่สมบูรณ์ตามวัยเนื่องจากดูแลไม่ทั่วถึง ลูกโคนมทดแทนฝูงเติบโตช้าการผสมติดยืดเวลาออกไปทำให้แม่โคนมทดแทนฝูงมีประสิทธิภาพการผลิตต่ำ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพและปริมาณนํ้านมดิบที่ได้น้อยลงและต้นทุนที่ต้องใช้จ่ายเพิ่มขึ้น หากเกษตรกรมีการเลี้ยงโคนมทดแทนอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะการจัดการฝูงโคนมและการจัดการอาหารที่เหมาะสมจะทำให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตได้

กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้พิจารณาแล้ว เห็นว่าการเพิ่มปริมาณการผลิตนํ้านมโคที่ได้มาตรฐานเป็นการขยายโอกาสให้สมาชิกสหกรณ์ที่เป็นฟาร์มรายย่อยที่มีข้อจำกัดด้านพื้นที่การเลี้ยงและขาดแคลนเงินทุนได้เข้าถึงวัตถุดิบ เช่น โคนสาวท้องที่พร้อมให้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี รักษาอาชีพโคนมให้มีความมั่นคงและยั่งยืนเป็นการลดต้นทุนการผลิต จึงเห็นควรจัดทำโครงการธนาคารโคนมทดแทนฝูงขึ้น เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ต้องการแม่โคคุณภาพดีไปเลี้ยงทดแทนโคนมปลดระวางในฟาร์ม โดยใช้วิธีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของสหกรณ์ ซึ่งสหกรณ์โคนมดำเนินการจัดทำฟาร์มกลางเพื่อเลี้ยงโคนสาวทดแทนฝูงให้แก่สมาชิกสหกรณ์ โดยมีแนวทางในการดำเนินงานตามความเหมาะสมของแต่ละสหกรณ์ โดยอาจรับซื้อลูกโคเพศเมียอายุ 3 – 6 เดือน หรือโคนสาวรุ่นจากสมาชิกลูกนำมาเลี้ยงและผสมประมาณ 1 – 2 ปี เมื่อตั้งท้องได้ 3 เดือน จะจำหน่ายคืนแก่สมาชิกเจ้าของโคก่อนเป็นอันดับแรก หากเจ้าของโคไม่ซื้อจะขายแก่สมาชิกรายอื่น ๆ หรือเกษตรกรทั่วไปที่ต้องการ โดยการเลี้ยงของสหกรณ์จะเน้นการจัดการให้อาหารที่มีคุณภาพเหมาะสมกับช่วงอายุซึ่งการให้อาหารชั้นและหยাবที่เหมาะสมจะช่วยให้โครุ่นมีการผสมติดเร็วขึ้นรอบหมุนเวียนของการให้นํ้านมโคเร็วขึ้นส่งผลให้อัตราการให้นมต่อตัวสูงขึ้นด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1.2.1 รับฝากลูกโคเพศเมีย ถอนคืนเป็นโคนสาวท้อง เพื่อให้เกษตรกรสมาชิกลดภาระการเลี้ยงลูกโคในฟาร์ม
- 1.2.2 เพื่อให้เกษตรกรสมาชิกมีแม่โคที่มีคุณภาพไปทดแทนโคนมปลดระวาง
- 1.2.3 เพื่อลดต้นทุนการผลิต สมาชิกสหกรณ์มีรายได้เพิ่มขึ้น

1.3 เป้าหมายและงบประมาณของโครงการ

1.3.1 สหกรณ์ที่เข้าร่วมโครงการในปี 2559 ได้แก่ 1) สหกรณ์โคนมผาตั้ง จำกัด จังหวัดเชียงใหม่ 2) สหกรณ์โคนมพิมาย จำกัด จังหวัดนครราชสีมา และ 3) สหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด จังหวัดพัทลุง ซึ่งทั้ง 3 สหกรณ์ มีฟาร์มกลางเลี้ยงโคนมทดแทนฝูงอยู่แล้ว และดำเนินการเลี้ยงโคนมทดแทนฝูงมาก่อน

1.3.2 สหกรณ์ที่เข้าร่วมโครงการในปี 2560 ได้แก่ 1) ชุมนุมสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2) สหกรณ์โคนมบ้านบึง จำกัด จังหวัดชลบุรี 3) สหกรณ์โคนมการเกษตรไชยปราการ จำกัด จังหวัดเชียงใหม่ 4) สหกรณ์โคนมลำพูน จำกัด จังหวัดลำพูน และ 5) สหกรณ์โคนมขอนแก่น จำกัด จังหวัดขอนแก่น โดยชุมนุมสหกรณ์ภาคใต้และตะวันตก จำกัด และสหกรณ์โคนมบ้านบึง จำกัด มีฟาร์มกลางเลี้ยงโคนมทดแทน และดำเนินการเลี้ยงมาก่อนแล้ว ส่วนสหกรณ์ที่เหลือดำเนินการก่อสร้างและรับฝากโคนมทดแทนเพื่อเข้าร่วมโครงการในปี 2560

งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินโครงการ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) กู้กองทุนพัฒนาสหกรณ์ (กพส.) และ 2) เงินอุดหนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ โดยสหกรณ์ที่ได้รับการจัดตั้งให้เป็นธนาคารโคนมทดแทนฝูง ในปี 2559 ได้รับเงินสนับสนุนในลักษณะเงินกู้กองทุนพัฒนาสหกรณ์ (กพส.) อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 จำนวน 25 ล้านบาท ในปีงบประมาณ 2557 เพื่อใช้ในการก่อสร้างโรงเรือนเลี้ยงโคนมทดแทน สหกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน ได้แก่ 1) สหกรณ์โคนมผาตั้ง จำกัด 2) สหกรณ์โคนมพิมาย จำกัด และ 3) สหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด

สำหรับสหกรณ์ที่ได้รับการจัดตั้งให้เป็นธนาคารโคนมทดแทนฝูงในปี 2560 จะได้รับเป็นเงินอุดหนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ จำนวน 2 งบ คือ งบโครงการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนม จำนวน 7,700,000 บาท ได้รับการสนับสนุนในปี 2559 เพื่อใช้ในการก่อสร้างโรงเรือน 1 โรง ซักรีดแทรกเตอร์ 2 คัน เครื่องผสมอาหารสำเร็จรูป (TMR) 1 เครื่อง และซื้อลูกวัวจำนวน 100 ตัว โดยสหกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน ได้แก่ 1) สหกรณ์โคนมการเกษตรไชยปราการ จำกัด 2) สหกรณ์โคนมบ้านบึง จำกัด และ 3) ชุมนุมสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด และงบอุดหนุนส่งเสริมการเลี้ยงโคนมทดแทนฝูง จำนวน 4,950,000 บาท สหกรณ์จ่ายสมทบ 1,000,000 บาท ได้รับการสนับสนุนในปี 2560 เพื่อใช้ในการก่อสร้างโรงเรือนเลี้ยงโคนมทดแทนซื้อลูกโค และอาหารโค สหกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน ได้แก่ สหกรณ์โคนมลำพูน จำกัด และสหกรณ์โคนมขอนแก่น จำกัด

1.4 วิธีการดำเนินงานโครงการ

1.4.1 สมาชิกที่เข้าร่วมโครงการขายลูกโคเพศเมีย อายุ 3 – 6 เดือน หรือโคสาวรุ่นให้แก่สหกรณ์ เพื่อเลี้ยงให้ได้คุณภาพ

1.4.2 สหกรณ์เลี้ยงโคประมาณ 1 – 2 ปี จนผสมติดเป็นโคสาวท้อง อายุ 3 เดือน ขายคืนให้แก่สมาชิกหรือเกษตรกรรายอื่นด้วยเงินสดหรือหักจากค่าน้ำนมดิบ โดยการเลี้ยงของสหกรณ์จะเน้นการจัดการด้านอาหารที่มีคุณภาพเหมาะสมกับช่วงอายุ ซึ่งการให้อาหารชั้นอาหารหยาบในปริมาณที่เหมาะสมจะช่วยให้โครุ่นผสมเทียมติดเร็วขึ้น รอบหมุนเวียนของการให้น้ำนมโคเร็วขึ้น และอัตราการให้นมต่อตัวสูงขึ้น

1.5 หน่วยงานที่รับผิดชอบ

กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับของโครงการ

1.6.1 เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมรายย่อยที่มีพื้นที่จำกัดสามารถจัดหาปัจจัยการผลิต เช่น โคนสาวท้อง โดยไม่ต้องลงทุนเพิ่ม

1.6.2 เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมได้รับผลผลิตเพิ่มขึ้นจากโคนสาวทดแทนฝูงที่ได้รับการจัดการอาหารอย่างดี จากสหกรณ์

1.6.3 ผลตอบแทนที่ได้จากการดำเนินการธนาคารโคนมทดแทนฝูง สามารถนำมาตั้งเป็น กองทุนเพื่อส่งเสริมการเลี้ยงและพัฒนาคุณภาพน้ำนมดิบแก่สมาชิกสหกรณ์หมุนเวียนกันไป

1.6.4 เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีภาระการเลี้ยงโคนมกินฟรีลดลง มีเวลาที่จะดูแลโคนมที่ให้ผลผลิต มากขึ้นมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

1.6.5 เพิ่มรายได้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

1.6.6 เพิ่มโอกาสให้เกษตรกรที่มีทุนน้อยได้ประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนมเพิ่มมากขึ้น

บทที่ 2 ระเบียบวิธีการประเมินผล

2.1. ความสำคัญของการประเมินผล

โครงการธนาคารสินค้าเกษตร เป็นอีกหนึ่งมาตรการสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร โดยการจัดตั้งและพัฒนาธนาคารสินค้าเกษตร มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการและตอบสนองความต้องการของเกษตรกรในชุมชน โดยกำหนดมาตรการดำเนินงานเป็น 3 มาตรการ ได้แก่ มาตรการที่ 1 เพิ่มขีดความสามารถธนาคารสินค้าเกษตร (กลุ่มเดิม) มาตรการที่ 2 ขยายผลการจัดตั้งธนาคารสินค้าเกษตรเพื่อชุมชนตามความพร้อม (รายใหม่) และ มาตรการที่ 3 จัดตั้งธนาคารสินค้าเกษตรในสถาบันเกษตรกร ภายใต้การขับเคลื่อนนโยบายธนาคารสินค้าเกษตร ประกอบด้วย 7 ธนาคาร ได้แก่ 1) ธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน 2) ธนาคารโค - กระบือ เพื่อเกษตรกรตามพระราชดำริ 3) ธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ 4) ธนาคารข้าวในสถาบันเกษตรกร 5) ธนาคารผลผลิตเกษตรด้านประมง 6) ธนาคารปัจจัยการผลิตหม่อนไหม และ 7) ธนาคารโคนมทดแทนฝูง

ธนาคารโคนมทดแทนฝูง เป็นหนึ่งในโครงการธนาคารสินค้าเกษตร มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) รับฝากลูกโคเพศเมีย ถอนคืนเป็นโคสาวท้อง เพื่อให้เกษตรกรสมาชิกลดภาระการเลี้ยงลูกโคในฟาร์ม 2) ให้เกษตรกรสมาชิกมีแม่โคนมที่มีคุณภาพไปทดแทนโคนมปลดระวาง และ 3) ลดต้นทุนการผลิต สมาชิกสหกรณ์มีรายได้เพิ่มขึ้น วิธีการดำเนินงานธนาคารจะรับฝากลูกโคอายุ 3 - 6 เดือน หรือโคสาวเลี้ยงจนกระทั่งตั้งท้อง 3 เดือน พร้อมให้สมาชิกไถ่ถอนคืนหรือขายให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมรายอื่นที่ต้องการขยายฝูงแม่โครีดนมแต่มีพื้นที่เลี้ยงจำกัด การถอนคืนโคนมสมาชิกอาจชำระเงินซื้อคืนเป็นเงินสดหรือเงินเชื่อ โดยหักจากค่าน้ำนมดิบหรืออื่น ๆ ขึ้นอยู่กับระเบียบหรือข้อกำหนดของแต่ละสหกรณ์ โดยให้มีการจัดทำบัญชีรับฝาก ถอน กู้ยืม และมีกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือไม่ก็ได้ขึ้นอยู่กับระเบียบของสหกรณ์ และธนาคารโคนมทดแทนฝูงนี้ต้องมีรูปแบบการบริหารจัดการที่ชัดเจน โดยเริ่มดำเนินโครงการตั้งแต่ปี 2559 เป็นต้นมา

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยศูนย์ประเมินผลเห็นว่าโครงการดังกล่าวเป็นโครงการเพื่อการปฏิรูปภาคการเกษตรในการสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนให้แก่เกษตรกรในระยะยาว โดยให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางและเน้นบูรณาการเชิงพื้นที่ และสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต การลดต้นทุนการผลิต เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้แก่เกษตรกร จึงเห็น สมควรประเมินผลโครงการเพื่อทราบผลสัมฤทธิ์ของโครงการ รวมทั้งปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน เพื่อนำมาปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานโครงการในระยะต่อไปให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการได้

2.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินผล

เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

2.3 ขอบเขตการประเมินผล

2.3.1 พื้นที่เป้าหมาย

1) ธนาคารที่ได้รับการจัดตั้งในปี 2559 จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ (1) สหกรณ์โคนมผาตั้ง จำกัด จังหวัดเชียงใหม่ (2) สหกรณ์โคนมพิมาย จำกัด จังหวัดนครราชสีมา และ (3) สหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด จังหวัดพัทลุง

2) ธนาคารที่ได้รับการจัดตั้งในปี 2560 จำนวน 5 สหกรณ์ ได้แก่ (1) ชุมชุมสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (2) สหกรณ์โคนมบ้านบึง จำกัด จังหวัดชลบุรี (3) สหกรณ์โคนมการเกษตรไชยปราการ จำกัด จังหวัดเชียงใหม่ (4) สหกรณ์โคนมลำพูน จำกัด จังหวัดลำพูน และ (5) สหกรณ์โคนมขอนแก่น จำกัด จังหวัดขอนแก่น

2.3.2 ประชากรเป้าหมาย ประกอบด้วย

- 1) เจ้าหน้าที่สหกรณ์จังหวัดที่รับผิดชอบโครงการ
- 2) ประธานสหกรณ์หรือผู้จัดการสหกรณ์โคนมที่เข้าร่วมโครงการ
- 3) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการของแต่ละธนาคาร

2.3.3 ระยะเวลาข้อมูล

ข้อมูลผลการดำเนินงานของธนาคารที่ได้รับการจัดตั้งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 และธนาคารที่ได้รับการจัดตั้งในปี 2560 ซึ่งเป็นข้อมูลตั้งแต่เริ่มดำเนินโครงการถึงปัจจุบัน (ข้อมูล ณ 19 กรกฎาคม 2561)

2.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

การเลี้ยงแบบปล่อยในแปลงหญ้า หมายถึง การเลี้ยงแบบปล่อยให้โคหาอาหารกินเองอย่างอิสระในแปลงหญ้า ซึ่งจะเป็นแปลงหญ้าตามธรรมชาติหรือแปลงหญ้าที่ปลูกเพื่อเตรียมไว้เลี้ยงโคโดยเฉพาะ การเลี้ยงโคแบบปล่อยนี้จะทำให้โคได้รับความเป็นอิสระมากที่สุด และคุ้นเคยกับภูมิอากาศในสภาพธรรมชาติมากที่สุด แต่อากาศต้องไม่ร้อนเกินไป หรือฝนมากเกินไป ในการเลี้ยงโคแบบปล่อยแปลงนั้น ต้องใช้พื้นที่มากพอสมควร จึงจะเพียงพอต่อความต้องการของโค โดยทั่วไปจะใช้พื้นที่ประมาณ 5 – 6 ไร่ต่อโคนม 1 ตัว และจะต้องมีการดูแลแปลงหญ้าอยู่เสมอไม่ให้แปลงหญ้าโทรมจนเกินไป และควรสร้างที่สำหรับโคใช้หลบแดดด้วยเพื่อให้โคได้พักในร่มบ้าง การเลี้ยงโคแบบนี้เป็นวิธีที่ลงทุนน้อยที่สุด เพราะอาหารอาศัยเพียงหญ้าเท่านั้น จึงเหมาะกับเกษตรกรที่มีทุนน้อยหรือเพิ่งเริ่มต้นเลี้ยงหรืออาจหรืออาจใช้ในกรณีที่เลี้ยงโคนมที่สามารถทนร้อนได้ดี หรือโคที่อยู่ระยะปลายของการให้นมเพื่อลดต้นทุนการผลิต

การเลี้ยงแบบปล่อยในลานหรือในคอก หมายถึง การเลี้ยงโคให้อยู่เพียงในคอกเท่านั้น ซึ่งคอกนี้จะเป็นลานไว้ให้โคได้เดินออกกำลังกายไม่ให้เครียด แต่อิสระจะจำกัดกว่าวิธีแรก และข้อแตกต่างที่เห็นได้ชัดคือ เรื่องของอาหารนั้นหมายถึงเป็นข้อดี เนื่องจากอาหารทั้งหมดผู้เลี้ยงจะเป็นคนหามาให้โคจะได้กินแค่ไหนขึ้นอยู่กับผู้เลี้ยงเท่านั้นและอาหารส่วนใหญ่มักจะมีคุณภาพ ข้อดีที่เห็นได้ชัดของการเลี้ยงวิธีนี้ก็คือน้ำนมที่ได้จะได้น้ำมากกว่าการเลี้ยงแบบปล่อยแปลงหญ้า เนื่องจากอาหารที่กินเข้าไปนั้นไม่ต้องสูญเสียไปกับพลังงานที่ใช้ในการ

เดินหาอาหาร และผู้เลี้ยงยังสามารถควบคุมปริมาณอาหารที่มีคุณค่าทางอาหารให้โคกินได้ง่ายเพราะโคจะไม่เลือกกินอาหาร และง่ายต่อการควบคุมเรื่องพยาธิ การเลี้ยงแบบนี้พื้นที่ ๆ ใช้เลี้ยงจะลดลงด้วย โดยทั่วไปจะใช้พื้นที่ไม่เกิน 20 ตารางเมตรต่อโค 1 ตัว และพื้นที่ในการปลูกหญ้าอีกประมาณ 1 – 2 ไร่ต่อโค 1 ตัว แต่สิ่งที่เพิ่มขึ้นคือค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหารโค เช่น ค่าแรงงานในการตัดหญ้า ค่าอาหารข้น และต้องเพิ่มค่าใช้จ่ายในการรักษาแปลงหญ้ามากกว่าเดิมอีกด้วย

การเลี้ยงแบบปล่อยล่ำมยื่นโรง หมายถึง การเลี้ยงโคโดยผูกล่ำมโคให้อยู่กับที่หรือที่เรียกว่า “ซอง” ซึ่งจะใช้พื้นที่น้อยที่สุด เนื่องจากไม่ต้องการให้โคเสียพลังงานไปกับการเดิน เพื่อที่จะเป็นการเพิ่มผลผลิตน้ำนมดิบของโค ซึ่งการเลี้ยงแบบนี้จะใช้พื้นที่ 3 – 4 ตารางเมตรต่อโค 1 ตัว การเลี้ยงแบบล่ำมยื่นโรงนี้ โคจะได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดที่สุด การจัดการ เช่น การป้องกันและควบคุมโรคพยาธิจะทำได้เต็มที่ การให้อาหารทำได้ตามกำหนด และความต้องการของโคทำให้ได้นมมาก เหมาะอย่างยิ่งสำหรับโคที่มีความสามารถในการให้นมสูง และเป็นวิธีที่เหมาะสมกับพื้นที่ ๆ สภาพอากาศไม่เอื้ออำนวย เนื่องจากสามารถควบคุมปัจจัยต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี แม้ว่าจะเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพที่สุด แต่ก็มีข้อจำกัดอยู่เช่นกัน นั่นคือในเรื่องของการลงทุน เนื่องจากจะต้องก่อสร้างโรงเรือนที่ได้มาตรฐานซึ่งต้องลงทุนมากเป็นอันดับแรก และต้องจ่ายค่าอาหารมากที่สุดรวมไปถึงต้องมีการทำความสะอาดโรงเรือนอย่างสม่ำเสมอทุกวัน ซึ่งหมายถึงจะต้องใช้แรงงานมากที่สุดด้วยนี่คือต้นทุนที่เพิ่มขึ้นมา แต่ถ้ามีการจัดการที่ดีผลตอบแทนที่ได้ถือว่าคุ้มค่าที่สุดใน 3 รูปแบบ

แม่โครีดนม หมายถึง แม่วัวที่เลี้ยงไว้สำหรับรีดนม

แม่โคแห้งนม หรือ แม่โคทราย หมายถึง แม่โคที่พักระยะหรือหยุดให้นม

โคสาวท้อง หมายถึง โคสาวในระยะตั้งท้องจะมีอัตราการเจริญเติบโตที่เหมาะสมเฉลี่ยประมาณ 650 กรัม/วัน ซึ่งถ้าหากมีการเลี้ยงโคทดแทนให้เจริญเติบโตได้อย่างสม่ำเสมอตั้งแต่ลูกโคก็จะทำให้น้ำหนักโคสาวเมื่อคลอดลูกตัวแรกประมาณ 550 – 560 กิโลกรัม

โคสาวรอผสม (อายุ 12 เดือนขึ้นไป) หมายถึง โคที่มีอายุ 12 เดือนขึ้นไป และอยู่ระยะวัยเจริญพันธุ์ โคสาวในระยะนี้ต่อมไขมันมีการเจริญและพัฒนาเท่า ๆ กับการเจริญเติบโตของร่างกายจนกระทั่งโคสาวถึงอายุผสมพันธุ์ และเมื่อโคสาวได้รับการผสมพันธุ์ และตั้งท้องต่อมไขมันจะมีการเจริญและพัฒนาเร็วกว่าการเจริญเติบโตของร่างกายตามอิทธิพลของฮอร์โมนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติอีกครั้งหนึ่ง โดยมีการพัฒนาของเต้านมอย่างต่อเนื่องอย่างสมบูรณ์และต่อมไขมันมีการสร้างนมน้ำเหลือง จนกระทั่งโคสาวคลอดลูก

โครุ่น (หย่านม – 12 เดือน) หมายถึง โคที่มีอายุตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไปจนกระทั่ง 12 เดือน โครุ่นในระยะนี้มีความสำคัญมากต่อความก้าวหน้าของผลผลิตน้ำนมในฟาร์มในปีถัด ๆ ไป นอกเหนือจากการปรับปรุงผลผลิตน้ำนมจากพันธุกรรม เนื่องจากในช่วงนี้ลูกโคจะมีการพัฒนาของระบบ เต้านมเร็วกว่าการเจริญเติบโตของร่างกาย ประมาณ 1.8 ถึง 3.5

ลูกโค (ตั้งแต่แรกคลอดถึงหย่านม) หมายถึง ลูกโคตั้งแต่เกิดจนกระทั่งหย่านม ซึ่งส่วนใหญ่จะหย่านมที่อายุประมาณ 3 เดือน ลูกโคในระยะนี้การเจริญเติบโตของร่างกาย และการพัฒนาระบบเต้านมของลูกโคมีการเจริญเติบโตใกล้เคียงกัน

โคคัคทั้ง หมายถึง โคที่ให้ลูกประมาณ 5 - 6 รุ่น เริ่มเป็นโคแก่ที่ให้ผลผลิตน้ำนมลดลง ปริมาณนมที่ได้ไม่คุ้ม หรือผสมติดต่ำก็ปลดแม่โค

โคนมทดแทนฝูง ประกอบด้วย ลูกโค โคเล็ก โครุ่น โคนสาว และโคนสาวท้อง สัดส่วนที่เหมาะสมคือ 50% ของฝูงแม่โคทั้งหมด เช่น ถ้ามีแม่โค 20 ตัว ควรมีฝูงโคทดแทนไม่เกิน 10 ตัว ถ้าฟาร์มเกษตรกรมีฝูงโคทดแทนมากเกินไปย่อมมีผลต่อรายได้ของฟาร์มเพราะต้องมีค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูฝูงโคทดแทน แต่ถ้าเกษตรกรมีการจัดการเลี้ยงดูฝูงโคทดแทนที่ดีจะสามารถลดสัดส่วนฝูงโคทดแทนได้

การขายฝาก หมายถึง สมาชิกได้ขายโคนมทดแทนฝูงให้กับสหกรณ์ ในลักษณะซังน้ำหนัก ซึ่งในปัจจุบันสหกรณ์รับซื้อในราคา กิโลกรัมละ 90 บาท หลังจากเลี้ยงจนตั้งท้องได้ 5 - 7 เดือน จึงขายคืนให้กับสมาชิกเจ้าของเดิมก่อน หากเจ้าของเดิมไม่ซื้อคืนทางสหกรณ์จึงขายให้สมาชิกรายอื่นที่ต้องการต่อไป

การขายฝากเลี้ยง หมายถึง การนำโคนมทดแทนที่มีอายุตั้งแต่ 6 - 18 เดือนไปฝากเลี้ยงภายในศูนย์เมื่อศูนย์เลี้ยงจนตั้งท้อง 5 - 7 เดือน จึงส่งคืนสมาชิก ซึ่งสมาชิกจะเสียค่าเลี้ยงเฉลี่ยเดือนละ 1,250 บาท โดยหักจากน้ำนมดิบในแต่ละงวด

อาหาร “TMR” มาจาก Total Mixed Ration หรือ Complete Ration (CR) หรืออาหารผสมสำเร็จรูปที่ผลิตขึ้นมาจากการนำอาหารหยาบ และอาหารข้นมาผสมกันในอัตราส่วนที่เหมาะสม โดยต้องคำนวณสัดส่วนของอาหารทั้ง 2 ชนิด จากน้ำหนักแห้งให้ได้ตามความต้องการของโค แล้วนำไปเลี้ยงโคนม - โคนเนื้อ แทนการเลี้ยงแบบเดิม ซึ่งจะแยกการให้อาหารหยาบและอาหารข้น เช่น ในโคนมผู้เลี้ยงจะให้อาหารหยาบตลอดทั้งวันแบบให้กินเต็มที่ และให้อาหารข้นเสริมวันละ 1 - 2 ครั้ง/วัน ขณะรีดนม เป็นต้น

การเป็นสัตว์ หมายถึง ระยะเวลาที่แม่โคหรือโคนสาวพร้อมที่จะรับการผสมพันธุ์ โดยโคจะร้องบ่อย ๆ กระวนกระวาย สนใจโคตัวอื่น เลี้ยงและดมตัวอื่น อวัยวะเพศบวมแดง มีเมือกไหลจากช่องคลอด

2.5 การตรวจเอกสาร แนวคิดและทฤษฎี

2.5.1 การตรวจเอกสาร

การประเมินผลเกี่ยวกับการดำเนินงานในรูปแบบธนาคารโคนมทดแทนฝูง มีการศึกษาด้านการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ซึ่งเกษตรกรร้อยละ 88.89 ส่งโคเข้าร่วมโครงการเนื่องจากช่วยลดต้นทุนในการเลี้ยงโคนม ร้อยละ 48.15 ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้กับโคนมทดแทน และร้อยละ 11.11 ช่วยลดมลภาวะทางกลิ่นและน้ำเน่าเสียในฟาร์มของเกษตรกร รูปแบบการเลี้ยงโคนมทดแทน ในระยะแรกเป็นลักษณะการฝากเลี้ยง โดยสมาชิกชำระเงินค่าเลี้ยงดูโคนมทดแทนเป็นรายเดือน โดยเกษตรกรร้อยละ 56.52 มีความพึงพอใจต่อโคนสาวท้องที่รับคืนในระดับมากที่สุด เนื่องจากโคนสาวท้องที่เกษตรกรได้รับคืนมีสุขภาพดี สมบูรณ์ และแข็งแรง (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2558) นอกจากนี้จำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการยังมีน้อยไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด เนื่องจากสมาชิกบางรายมีความกังวลในการเป็นหนี้ผูกพันต้องเสียค่าใช้จ่ายเลี้ยงดูเป็นรายเดือน เกษตรกรบางรายคิดว่าเลี้ยงโคนมทดแทนเองที่ฟาร์มมีต้นทุนต่ำกว่า และสามารถขายโคนมทดแทนได้ทันทีหากมีความต้องการใช้เงิน

จากปัญหาดังกล่าวจึงได้ปรับรูปแบบการเลี้ยงโคนมทดแทนเป็น 2 รูปแบบ คือ การรับโคนมทดแทนเข้ามาเลี้ยงในลักษณะฝากเลี้ยง (รูปแบบเดิม) และการรับโคนมทดแทนมาเลี้ยงในลักษณะขายขาด โดยมีการเสนอแนะให้เพิ่มการประชาสัมพันธ์โครงการมากขึ้นและสม่ำเสมอ เพื่อให้เกษตรกรเห็นข้อดีของการดำเนินโครงการ รวมทั้งจัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อใช้ในการดำเนินโครงการให้เพียงพอ เพื่อให้สามารถดำเนินโครงการได้อย่างต่อเนื่อง และรองรับความต้องการของเกษตรกรที่ประสงค์ส่งโคนมทดแทนเข้าร่วมโครงการทั้งสองรูปแบบได้ กรณีมีโคนมตายระหว่างการเลี้ยงควรมีการถ่ายภาพเพื่อเป็นหลักฐาน จัดทำใบรับรองการตายและแจ้งให้แก่สมาชิกเจ้าของโคนมทราบทันทีเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นต่อโครงการ รวมทั้งจัดทำแปลงหญ้าให้เพียงพอต่อจำนวนโคนมทดแทนในโครงการ และจัดหาเครื่องมือทุนแรงให้เพียงพอต่อความต้องการ เพื่อให้เจ้าหน้าที่มีเวลาดูแลโคนมในโครงการได้ทั่วถึงมากขึ้น

ด้านต้นทุนในการเลี้ยงโคนมทดแทนในรูปแบบวัวหลุม นั้น แบ่งเป็น ต้นทุนในการเลี้ยงโคสาวทดแทนระยะเวลา 16 เดือน มีต้นทุนเฉลี่ย 16,000 บาทต่อตัว หรือ 1,000 บาทต่อเดือน มีอัตราการเจริญเติบโตวันละ 750 กรัมต่อวัน และต้นทุนในการเลี้ยงโคสาวตั้งท้องที่อายุ 6 เดือน ใช้ระยะเวลาในการเลี้ยง 23 เดือน มีน้ำหนักเฉลี่ยตัวละ 480 กิโลกรัมต่อตัว อัตราการผสมติด ร้อยละ 75 อัตราการสูญเสียจากการตายหรือการผสมไม่ติดร้อยละ 1.67 ลักษณะการเลี้ยงวัวหลุมเป็นแบบผสมผสานระหว่างการเลี้ยงแบบยืนโรงและแบบปล่อยลาน มีหลังคาป้องกันแดดและฝนทำให้โคไม่เครียด และลดปัญหาด้านก๊ีบและข้อบวมได้ เมื่อเลี้ยงโคนมครบรอบ 4 เดือน จะได้ปุ๋ยชีวภาพจำนวน 83 ตัน จำหน่ายกิโลกรัมละ 2 บาท คิดเป็นรายได้เท่ากับ 166,000 บาทต่อคอก โดยการจัดการมูลและปัสสาวะโคในรูปแบบวัวหลุมยังช่วยลดมลภาวะทางกลิ่นและของเสียจากการประกอบอาชีพโคนมได้อีกด้วย (กรมปศุสัตว์ , 2556)

ถ้าวิเคราะห์ต้นทุน และการประหยัดต่อขนาดของการเลี้ยงโคนมทดแทนฝูงในประเทศไทย โดยเปรียบเทียบระหว่างฟาร์มของเกษตรกรรายย่อย และศูนย์รับเลี้ยงโคสาวทดแทน พบว่า ต้นทุนในหมวดอาหารมีสัดส่วนมากที่สุด รองลงมาคือต้นทุนหมวดแรงงาน โดยต้นทุนสองหมวดนี้คิดเป็นร้อยละ 90 ของต้นทุนรวม โดยต้นทุนเฉลี่ยในการเลี้ยงโคนม ทดแทนฝูง 1 ตัว ของฟาร์มโคนมขนาดเล็กมีมากที่สุด รองลงมาเป็นฟาร์มขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เท่ากับ 43,301.24 33,473.87 และ 30,205.08 บาทต่อตัว ตามลำดับ เมื่อศึกษาถึงการประหยัดต่อขนาดในการเลี้ยงโคสาวทดแทนฝูงโดยใช้สมการถดถอย (Regression analysis) โดยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด พบว่า เมื่อเลี้ยงแม่โคนมจำนวนมากขึ้นจะทำให้ต้นทุนเฉลี่ยในการเลี้ยงโคสาวทดแทนฝูงลดลง โดยต้นทุนจะลดลงต่ำสุดเมื่อมีจำนวนแม่โคนมประมาณ 20 ตัว หลังจากนั้นถ้าเพิ่มจำนวนแม่โคนมแล้วจะทำให้ต้นทุนเฉลี่ยในการเลี้ยงโคนมทดแทนเพิ่มขึ้น โดยช่วงที่เหมาะสมในการเลี้ยงแม่โคนมเพื่อให้ต้นทุนการเลี้ยงโคนมสาวทดแทนฝูงต่ำ คือ เลี้ยงแม่โคนมอยู่ในช่วง 15 - 25 ตัว (กมล ไพศาลศิริวัฒน์, 2547)

สรุป จากการตรวจสอบเอกสารในเบื้องต้นทำให้ผู้ประเมินได้ทราบถึงผลการดำเนินงานโครงการเลี้ยงโคนมทดแทนในรูปแบบต่าง ๆ ปัจจุบันที่มีผลต่อความสำเร็จ ต้นทุน และขนาดฟาร์มที่เหมาะสมในการเลี้ยงโคนมทดแทน ปัญหา และข้อเสนอแนะในการดำเนินโครงการ ซึ่งผู้ประเมินจะได้นำข้อมูลดังกล่าวมาปรับใช้เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นและตัวชี้วัด ต่อไป

2.5.2 แนวคิด และทฤษฎี

1) แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผล (Evaluation)

การประเมินผล หมายถึง กระบวนการที่วัดและทำการวิเคราะห์ว่าผลที่เกิดจากการดำเนินงานนั้นตรงกับวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล รวมทั้งผลกระทบเป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ การประเมินผลโครงการแบ่งตามระยะเวลาของโครงการ ดังนี้ (บรรเทิง มาแสง, 2546)

1.1) การประเมินผลก่อนการดำเนินโครงการ (Pre Evaluation) เป็นการประเมินผลก่อนที่จะจัดทำหรือนำโครงการมาปฏิบัติ วัตถุประสงค์ในการประเมินผลเพื่อศึกษาความเหมาะสมหรือความเป็นไปได้ของโครงการ โดยการวิเคราะห์ว่าผลที่จะได้ตามโครงการนั้นจะคุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่ เป็นการประเมินผลเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจของผู้ที่มีหน้าที่ในการอนุมัติโครงการ

1.2) การประเมินผลระหว่างการดำเนินงานโครงการ (Ongoing Evaluation) เป็นการประเมินผลโครงการในขณะที่มีการดำเนินโครงการ หลังจากที่ได้มีการดำเนินโครงการได้ระยะหนึ่ง เพื่อทราบความก้าวหน้าหรือปัญหาในการดำเนินโครงการ เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ในการแก้ปัญหาการดำเนินงานตามโครงการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งจะเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดโครงการล้มเหลว นอกจากนั้นบทเรียนที่ได้ยังสามารถนำไปใช้ในการจัดทำโครงการอื่นที่มีลักษณะคล้ายกันได้

1.3) การประเมินผลเสร็จสิ้นโครงการ (Post Evaluation) การประเมินผลเมื่อโครงการเสร็จสิ้นแล้ว เพื่อตัดสินว่าการดำเนินโครงการประสบผลสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายหรือไม่มากนักน้อยเพียงใด โดยการเปรียบเทียบผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนั้นบทเรียนซึ่งไม่ว่าจะเป็นความสำเร็จหรือล้มเหลวของโครงการจะได้นำไปประกอบการพิจารณาเป็นแนวทางในการจัดทำโครงการอื่นต่อไป

2) ตัวแบบเชิงตรรกะ (Logic Model) (อ้างใน วัฒนา, 2553)

ตัวแบบเชิงตรรกะ เป็นวิธีการสื่อที่เป็นระบบ และเห็นภาพได้ชัดเจนที่นำเสนอความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรในการปฏิบัติงานของแผนงาน การจัดทำกิจกรรมและการเปลี่ยนแปลงหรือผลงานที่ต้องการบรรลุผลสำเร็จ (W.K. Kellogg Foundation, 2004)

ตัวแบบเชิงตรรกะ มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่

2.1) ทรัพยากรต่าง ๆ (Resources) เช่น คน เงิน การจัดการองค์การ และชุมชนที่แผนงานสามารถจัดหาได้เพื่อดำเนินงาน หรือที่เรียกว่า ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

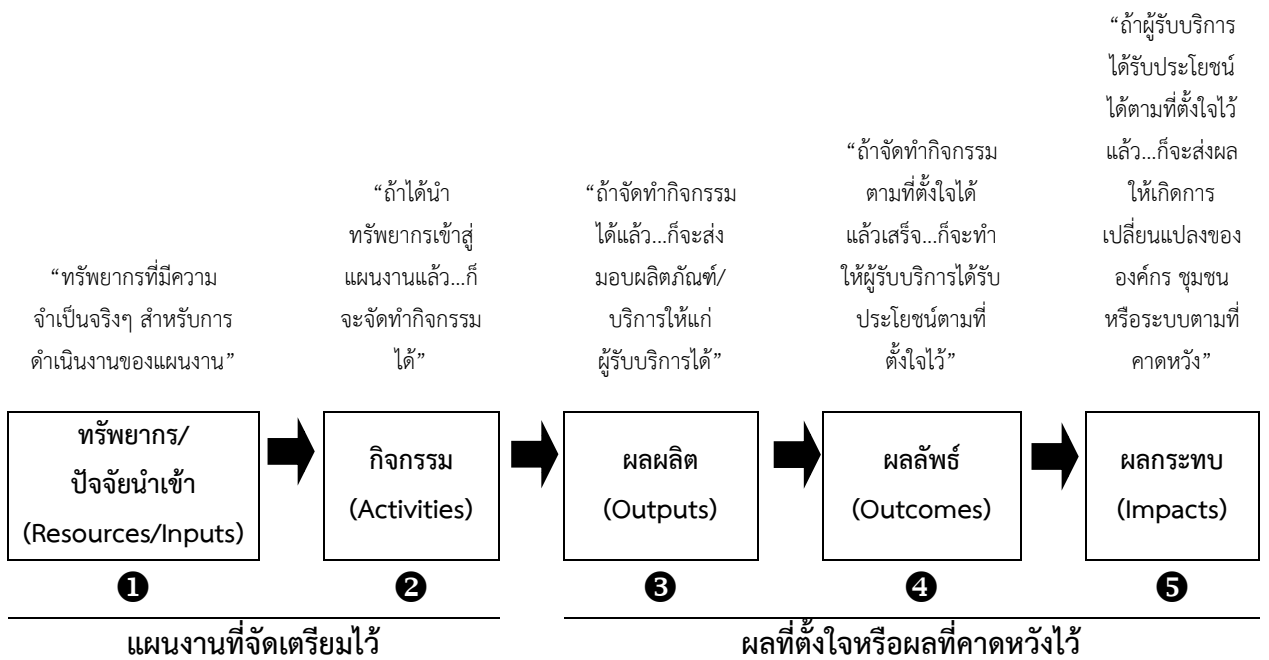
2.2) กิจกรรมของแผนงาน (Program Activities) เป็นสิ่งที่แผนงานจัดทำโดยใช้ทรัพยากร กิจกรรมเป็นทั้งกระบวนการ เครื่องมือ เหตุการณ์ เทคโนโลยี และการกระทำที่เป็นส่วนที่แผนงานตั้งใจจะทำ กิจกรรมการพัฒนานี้จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง หรือผลงานที่ต้องการบรรลุผลสำเร็จ ได้แก่ ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ (Outputs , Outcomes และ Impacts)

2.3) ผลผลิต (Outputs) เป็นผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นโดยตรงจากการจัดกิจกรรมของแผนงาน และอาจครอบคลุมถึงประเภท ระดับ และเป้าหมายของการให้บริการที่ส่งมอบของแผนงาน

2.4) ผลลัพธ์ (Outcomes) เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความรู้ ทักษะ สถานภาพและระดับของหน้าที่การงานของผู้มีส่วนร่วมในแผนงาน ผลลัพธ์ระยะสั้นวัดได้ภายใน 1 - 3 ปี ผลลัพธ์ระยะยาววัดได้ภายใน 4 - 6 ปี และนำไปสู่ผลกระทบได้ภายใน 7 - 10 ปี

2.5) ผลกระทบ (Impacts) เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ตั้งใจ และไม่ตั้งใจที่เกิดขึ้นในองค์การ ชุมชน หรือระบบ อันเป็นผลสืบเนื่องจากการจัดทำกิจกรรมของแผนงานที่ปรากฏในช่วง 7 - 10 ปี ของการดำเนินงานตามแผนงาน ซึ่งโดยปกติมักจะทำการประเมินผลกระทบเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาของแผนงาน

นักประเมินผลบางท่านเห็นว่าตัวแบบเชิงตรรกะ เป็นทฤษฎีแผนงาน (Program Theory) เพราะว่าเน้นการอธิบายกระบวนการทำงานของแผนงานที่เป็นปัจจัย ซึ่งมีอิทธิพลต่อผลสุดท้ายที่เกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดแผนงาน

ภาพที่ 2.1 แบบจำลองโลจิก (Logic Model)

ที่มา : W.K. Kellogg Foundation, 2004 : p3

3) แนวคิดการดำเนินงานรูปแบบธนาคารสินค้าเกษตร

แนวคิดการดำเนินงานรูปแบบธนาคารสินค้าเกษตร คือ การให้บริการในรูปแบบต่าง ๆ เช่น รับฝาก ถอน ให้ยืม หรือแลกเปลี่ยนสินค้าเกษตร สินค้าเกษตรแปรรูป วัสดุการเกษตร ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ รวมทั้งอาจส่งคืนเป็นสินค้าเกษตรผลผลิต หรือตัวเงิน ขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของชุมชน ในการกำหนดเงื่อนไขการให้บริการของธนาคารสินค้าเกษตรของชุมชนนั้น ๆ

4) การวัดข้อมูลเชิงคุณภาพ

ตัวชี้วัดบางตัวสามารถวัดได้ง่าย โดยเฉพาะที่แสดงออกทางกายภาพสังเกตเห็นได้ชัดเจน เช่น เพศ หรือตัวชี้วัดที่บอกความแตกต่างได้ชัดเจน เช่น ระดับการศึกษา อายุ เป็นต้น ผู้ประเมินผลหรือผู้วิจัยสามารถจะวัดค่าของตัวชี้วัดเหล่านี้โดยมาตรวัดต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นได้ไม่ยาก แต่มีตัวชี้วัดบางตัวที่ผู้ประเมินผลต้องการจะวัด แต่ตัวชี้วัดนั้นสังเกตหรือสอบถามถึงความแตกต่างได้ไม่ถนัดนัก เช่น ทศนคติ ความรู้ ความเข้าใจ ค่านิยม และความพึงพอใจ เป็นต้น ตัวชี้วัดพวกนี้ต้องอาศัยเครื่องมือวัดที่ผู้ประเมินผลหรือผู้วิจัยต้องสร้างขึ้นมาเป็นพิเศษเพื่อที่จะวัดข้อเท็จจริงนั้นได้อย่างแม่นยำ (Validity) และเที่ยงตรง (Reliability) ซึ่ง ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะการสร้างเครื่องมือที่จะใช้วัดตัวแปรด้วยวิธีที่นิยมใช้กันในทางสังคมศาสตร์โดยทั่วไป คือ เครื่องมือวัดด้วยวิธีของ Likert

วิธีนี้คิดค้นโดย Dr. Rensis Likert ผู้อำนวยการของ Social Science Research Center ของมหาวิทยาลัยมิชิแกน เมื่อ ค.ศ.1935 เป็นวิธีการวัดตัวแปรที่นิยมใช้กันทั่วไปในงานวิจัย โดยเฉพาะมักนำมาใช้ในการวัดทัศนคติของบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ เพราะทำได้ง่ายและได้ผลดีพอสมควร วิธีการได้มาซึ่งเครื่องมือวัดของ Likert นี้มีขั้นตอนในการปฏิบัติคือ

4.1) ผู้วิจัยจะต้องเขียนข้อความ หรือคำถามเกี่ยวกับตัวชี้วัดที่ต้องการวัดมาจำนวนหนึ่ง โดยการเขียนให้มีจำนวนคำถามมากกว่าที่ต้องการใช้จริง ๆ ประมาณครึ่งหนึ่ง คำถามที่เขียนนั้นให้มีปน ๆ กัน ทั้งที่มองในด้านดี และที่มองในด้านไม่ดีแต่ไม่ควรมียคำถามที่มีความหมายกลาง ๆ

4.2) กำหนดระดับของการแสดงความคิดเห็น ในคำถามแต่ละข้อว่าเห็นด้วยหรือไม่ เช่น แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4.3) กำหนดระดับคะแนนของความคิดเห็นแต่ละระดับซึ่งโดยทั่วไป มักนิยมที่จะให้คะแนน ดังนี้

ระดับความคิดเห็น	คะแนน	คะแนน
	สำหรับข้อความที่เป็นบวก (ด้านดี)	สำหรับข้อความที่เป็นลบ (ด้านไม่ดี)
เห็นด้วยอย่างยิ่ง/มาก	5	1
เห็นด้วย/ค่อนข้างมาก	4	2
ไม่แน่ใจ/ปานกลาง	3	3
ไม่เห็นด้วย/ค่อนข้างน้อย	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง/น้อย	1	5

ต่อจากนั้นนำมากำหนดเกณฑ์คะแนนเป็นช่วง ๆ ซึ่งมีวิธีคำนวณหาช่วงของคะแนนได้ ดังนี้

$$\text{ช่วงคะแนนเฉลี่ย} = \frac{\text{คะแนนมาก} - \text{คะแนนน้อย}}{\text{จำนวนระดับ}}$$

โดยที่คะแนนมาก คือ คะแนนที่กำหนดมากที่สุดตามแบบสอบถามเท่ากับ 5 คะแนน

คะแนนน้อย คือ คะแนนที่กำหนดน้อยที่สุดตามแบบสอบถามเท่ากับ 1 คะแนน

จำนวนระดับ คือ กำหนดระดับการวัดไว้ 5 ระดับ คือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง/
ไม่เห็นด้วย/ ไม่แน่ใจ/เห็นด้วย/เห็นด้วยอย่างยิ่ง (หรือจะกำหนดเป็น น้อย/ค่อนข้างน้อย/ปานกลาง/
ค่อนข้างมาก/มาก)

เมื่อแทนค่าในสูตรจะได้ช่วงคะแนนเฉลี่ย $= (5-1) / 5 = 0.80$ จากนั้นนำช่วงคะแนนไป
กำหนดระดับความสำเร็จตั้งแต่ 1 ถึง 5 ดังนี้

ค่าคะแนน	ผลการประเมินผล
1.00 – 1.80	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง/น้อย
1.81 – 2.60	ไม่เห็นด้วย/ค่อนข้างน้อย
2.61 – 3.40	ไม่แน่ใจ/ปานกลาง
3.41 – 4.20	เห็นด้วย/ค่อนข้างมาก
4.21 – 5.00	เห็นด้วยอย่างยิ่ง/มาก

ในการกำหนดระดับคะแนน สามารถกำหนดได้หลายระดับ เช่น 3 ระดับ 5 ระดับ ขึ้นอยู่กับ
ผู้ประเมินผลจะกำหนด ซึ่งวิธีการคำนวณค่าคะแนนก็จะปฏิบัติเหมือนกับตัวอย่างข้างต้น

2.5.3 กรอบแนวคิดในการประเมินผล

ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดในการประเมินผลโครงการธนาคารโคมนทดแทนฝูง ปี 2559-2560

2.6 วิธีการประเมินผล

2.6.1 รูปแบบประเมินผล

จากการศึกษาแนวคิดแบบจำลองโลจิก (Logic Model) ได้นำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการประเมินผลครั้งนี้ ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า (Inputs) กิจกรรม (Activities) ผลผลิต (Outputs) และผลลัพธ์ (Outcomes) โดยคำนึงถึงระยะเวลาและกระบวนการดำเนินงานตามขั้นตอนของโครงการ

2.6.2 ประเภทการประเมินผล

การประเมินผลครั้งนี้เป็นการประเมินผลระหว่างการดำเนินโครงการ (On-going Evaluation) เนื่องจากโครงการได้ดำเนินการมาระยะหนึ่งแล้วแต่ยังไม่สิ้นสุดโครงการ เพื่อนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า และผลผลิตที่ได้ เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานให้ดีขึ้นซึ่งจะเป็นการป้องกันโครงการไม่ให้ล้มเหลว และยังสามารถนำไปใช้ประยุกต์ในการจัดทำโครงการอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายกันได้

2.6.3 แผนแบบการประเมินผล

การประเมินผลครั้งนี้เป็นการเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจริงกับเป้าหมายที่โครงการกำหนดไว้ หรือผลที่คาดหวังเปรียบเทียบระหว่างโคนมทดแทนในโครงการและโคนมทดแทนนอกโครงการ

2.6.4 ประเด็นและตัวชี้วัด

จากกรอบแนวคิดของการประเมินผลที่นำมาประยุกต์ใช้ได้สร้างเป็นประเด็นที่ต้องการประเมิน และตัวชี้วัด ดังนี้

ตารางที่ 2.1 ประเด็น ตัวชี้วัด ของการประเมินผลโครงการ

ประเด็น	ตัวชี้วัด
1. ปัจจัยนำเข้า (Inputs)	
1.1 งบประมาณ	- จำนวนงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินโครงการ - ร้อยละความทันเวลาของงบประมาณที่ได้รับ - ร้อยละของงบประมาณที่ได้รับเปรียบเทียบกับที่ใช้จริง
1.2 สหกรณ์โคนม	- จำนวนสหกรณ์โคนมที่สมัครเข้าร่วมโครงการ
1.3 เจ้าหน้าที่สหกรณ์โคนม	- จำนวนเจ้าหน้าที่สหกรณ์ในการดำเนินโครงการ
1.4 เกษตรกรสมาชิก	- จำนวนเกษตรกรสมาชิกที่สมัครเข้าร่วมโครงการ
1.5 โคนมทดแทน	- จำนวนโคนมทดแทนที่เกษตรกรสมาชิกแจ้งความประสงค์เข้าร่วมโครงการ
2. กิจกรรม (Activities)	
2.1 กำหนดรูปแบบ และชี้แจง แนวทางการดำเนินงานธนาคาร	- จำนวนครั้งในการชี้แจงแนวทางการดำเนินงานโครงการ ให้สหกรณ์โคนม
2.2 การคัดเลือกสหกรณ์เข้าร่วม โครงการ	- จำนวนสหกรณ์โคนมที่ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการ - ร้อยละของสหกรณ์โคนมที่ได้รับการศึกษาข้อมูลและวิเคราะห์ ความพร้อมของสหกรณ์เพื่อดำเนินการรูปแบบธนาคาร

ตารางที่ 2.1 ประเด็น ตัวชี้วัดของการประเมินผลโครงการ (ต่อ)

ประเด็น	ตัวชี้วัด
3. ผลผลิต (Outputs)	
3.1 การจัดตั้งธนาคารโคนมทดแทน	- จำนวนสหกรณ์โคนมที่ได้รับการจัดตั้งเป็นธนาคารโคนมทดแทน
3.2 การดำเนินงานในรูปแบบธนาคาร	- จำนวนธนาคารที่มีการจัดทำทะเบียนโครายตัว - จำนวนธนาคารที่มีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย แยกเฉพาะกิจกรรมธนาคารโคนมทดแทน - จำนวนเกษตรกรที่ขายฝาก/ฝากเลี้ยงโคนมทดแทนกับธนาคาร - จำนวนโคนมทดแทนที่เกษตรกรขายฝากกับธนาคาร - จำนวนเกษตรกรที่ถอนคืน (ซื้อคืน) โคนสาวท้องจากธนาคาร - จำนวนโคนสาวท้องที่เกษตรกรถอนคืน (ซื้อคืน) จากธนาคาร - ร้อยละของเกษตรกรที่ถอนคืน (ซื้อคืน) โคนสาวท้องของตนเองจากธนาคาร - ร้อยละของโคนมทดแทนที่ธนาคารเลี้ยงดูได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน (น้ำหนักตัว/อัตราการสูญเสียจากการตาย/อัตราการผสมติด/อัตราการตั้งท้องในระยะเวลาที่กำหนด) - ร้อยละของโคนสาวท้องในโครงการที่คลอดลูก - อัตราการรอดของลูกโคที่คลอดจากโคนสาวท้องในโครงการ - จำนวนโคนมทดแทนที่ได้รับบริการสุขอนามัยสัตว์การผสมเทียมและอื่น ๆ
4. ผลลัพธ์ (Outcomes)	
4.1 ปริมาณน้ำนมดิบที่เกษตรกรได้รับ	- ร้อยละของเกษตรกรที่ได้ปริมาณน้ำนมดิบเฉลี่ยจากแม่โคในโครงการสูงกว่าปริมาณน้ำนมดิบจากแม่โคในฟาร์มที่เกษตรกรเลี้ยงเอง
4.2 รายจ่ายในการเลี้ยงโคทดแทนของเกษตรกร	- ร้อยละของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการและมีรายจ่ายในการถอนคืน (ซื้อคืน) โคนสาวท้องต่ำกว่ารายจ่ายในการเลี้ยงโคทดแทนในฟาร์มของเกษตรกร
4.3 รายได้ของเกษตรกร	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีรายได้เฉลี่ยจากแม่โคในโครงการสูงกว่าแม่โคที่เกษตรกรเลี้ยงเอง
4.4 การใช้บริการครั้งต่อไป	- ร้อยละของเกษตรกรที่ต้องการใช้บริการต่อไป

ตารางที่ 2.1 ประเด็น ตัวชี้วัดของการประเมินผลโครงการ (ต่อ)

ประเด็น	ตัวชี้วัด
4.5 ทักษะคน	- ระดับความรู้ ความเข้าใจของเกษตรกรต่อการดำเนินโครงการ - ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการดำเนินงานธนาคาร โคมนทดแทน - ระดับความเหมาะสมของคุณสมบัติสหกรณ์ โคนมที่เข้าร่วม โครงการ - ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินโครงการ ในด้านต่าง ๆ

2.6.5 การรวบรวมข้อมูล

1) **วิธีการรวบรวมข้อมูล** เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ประธานหรือผู้จัดการสหกรณ์ และเจ้าหน้าที่สหกรณ์จังหวัดที่รับผิดชอบโครงการ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ รวมทั้งเอกสารรายงานผลการดำเนินงานโครงการของกรมส่งเสริมสหกรณ์ และงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2) แหล่งข้อมูล ประกอบด้วย

2.1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทุกราย จำนวน 400 ราย ซึ่งเป็นสมาชิกสหกรณ์ที่ได้รับการจัดตั้งเป็นธนาคารในปี 2559 - ปี 2560 จำนวน 8 แห่ง ๆ ละ 50 ราย ประธานสหกรณ์หรือผู้จัดการสหกรณ์ที่ได้รับการจัดตั้งเป็นธนาคาร และเจ้าหน้าที่สหกรณ์จังหวัดที่รับผิดชอบโครงการ โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์

2.2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการรวบรวมจากเอกสารรายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินโครงการของกรมส่งเสริมสหกรณ์ งานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.6.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยใช้วิธีการทางสถิติ ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) เช่น ค่าผลรวม ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ โดยการจัดกลุ่มประเภทข้อมูลแล้วนำเสนอในรูปแบบตาราง แผนภูมิ เพื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือเป้าหมายของโครงการ หรือเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นก่อนและหลังโครงการ และวิเคราะห์ความพึงพอใจรวมทั้งความคิดเห็นของเกษตรกรโดยใช้มาตราวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Scale)

2.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินผล

2.7.1 ใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารในการดำเนินงานต่อไป

2.7.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการประเมินผลใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกร

บทที่ 3

สภาพทั่วไปของกลุ่มเป้าหมายของโครงการ

3.1 ข้อมูลทั่วไปของครัวเรือนเกษตรกรเป้าหมาย

ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่ได้รับการจัดตั้งปี 2559 และปี 2560 เป็นข้อมูล ปี 2561 ยกเว้นข้อมูลรายได้ของเกษตรกรเป็นข้อมูลปี 2560 เนื่องจากช่วงระยะเวลาในการสำรวจข้อมูลรายได้ของเกษตรกรยังไม่ครอบคลุมทั้งปี จึงได้สอบถามข้อมูลรายได้ของปี 2560 แทน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1.1 เพศ อายุ และระดับการศึกษา

เกษตรกรสมาชิกธนาคารร้อยละ 70.47 เป็นเพศชาย ที่เหลือเป็นเพศหญิงร้อยละ 29.53 ส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 48 ปี ในส่วนของการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 45.64 รองลงมาจบการศึกษาระดับมัธยมปลาย/ปวช./ปวส. ร้อยละ 27.85 จบการศึกษาระดับมัธยมต้นร้อยละ 17.11 ที่เหลือจบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 9.06 และไม่ได้รับการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 0.34 (ตารางที่ 3.1)

ตารางที่ 3.1 เพศ อายุ และระดับการศึกษาของเกษตรกรในปี 2561

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	เกษตรกรสมาชิกธนาคารที่ได้รับการจัดตั้ง		เฉลี่ย
	ปี 2559	ปี 2560	
1. เพศ			
- ชาย	68.64	71.67	70.47
- หญิง	31.36	28.33	29.53
2. อายุ (ปี)	47	49	48
3. ระดับการศึกษา			
- ไม่ได้รับการศึกษา	0.00	0.56	0.34
- ประถมศึกษา	44.92	46.11	45.64
- มัธยมต้น	19.48	15.56	17.11
- มัธยมปลาย/ปวช./ปวส.	27.97	27.77	27.85
- ปริญญาตรี	7.63	10.00	9.06

ที่มา : จากการสำรวจ

3.1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการทำเกษตรของเกษตรกร

เกษตรกรสมาชิกธนาคารส่วนใหญ่มีพื้นที่ถือครองที่มีเอกสารสิทธิ์เฉลี่ย 14.05 ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตร 12.83 ไร่ ที่อยู่อาศัย 0.95 ไร่ พื้นที่ให้เช่า 0.23 ไร่ และพื้นที่รกร้างว่างเปล่า 0.04 ไร่ โดยพื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกร ที่เข้าร่วมโครงการมีทั้งหมดเฉลี่ย 17.82 ไร่ เป็นของตนเอง 12.80 ไร่ เข้าทำ

การเกษตร 2.73 ไร่ ได้ทำฟรีซึ่งเป็นของพ่อหรือแม่ 2.27 ไร่ และเป็นพื้นที่รกร้างว่างเปล่า 0.02 ไร่ แหล่งน้ำที่ใช้ในการทำเกษตรส่วนใหญ่ใช้น้ำจากบ่อบาดาล คิดเป็นร้อยละ 51.01 รองลงมาใช้น้ำจากสระขุดเอง คิดเป็นร้อยละ 37.25 และใช้น้ำจากอ่างเก็บน้ำร้อยละ 17.11 เกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำเกษตรเฉลี่ย 15 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 72.48 ไม่เคยเข้าร่วมโครงการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มาก่อน และร้อยละ 27.52 เคยเข้าร่วมโครงการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มาก่อน โครงการที่เข้าร่วมได้แก่ เกษตรแปลงใหญ่ โครงการต่าง ๆ ของกองทุนปรับโครงสร้างการผลิตภาคเกษตรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (ตารางที่ 3.2)

ตารางที่ 3.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการทำเกษตรของเกษตรกรในปี 2561

รายการ	หน่วยนับ	เกษตรกรสมาชิกธนาคารที่ได้รับการจัดตั้ง		เฉลี่ย
		ปี 2559	ปี 2560	
1. พื้นที่ถือครองที่มีเอกสารสิทธิ์	ไร่	13.18	15.07	14.05
- พื้นที่ทำการเกษตร		12.16	13.67	12.83
- ที่อยู่อาศัย		0.81	1.07	0.95
- ให้เช่า		0.21	0.26	0.23
- ที่รกร้าง/ว่างเปล่า		0.00	0.07	0.04
2. พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด	ไร่	16.92	18.42	17.82
- ของตนเอง		11.49	13.82	12.80
- เช่า		3.06	2.34	2.73
- ทำฟรี		2.37	2.20	2.27
- ที่รกร้าง/ว่างเปล่า		0.00	0.06	0.02
3. แหล่งน้ำทำการเกษตร ^{1/}	ร้อยละ			
- บ่อบาดาล		44.92	55.00	51.01
- สระน้ำขุดเอง		27.12	43.89	37.25
- อ่างเก็บน้ำ		15.25	18.33	17.11
- น้ำฝน		18.64	10.00	13.42
- คลองธรรมชาติ		22.88	7.22	13.42
4. ประสบการณ์เข้าร่วมโครงการ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	ร้อยละ			
- ไม่เคย		86.44	36.67	72.48
- เคย		13.56	63.33	27.52

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ^{1/} ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ด้านรายได้ครัวเรือนของเกษตรกรเป็นข้อมูลในปี 2560 เนื่องจากช่วงระยะเวลาในการสำรวจ ข้อมูลรายได้ของเกษตรกรยังไม่ครอบคลุมทั้งปี จึงได้สอบถามข้อมูลรายได้ของปี 2560 แทน พบว่า ในปี 2560 เกษตรกรมีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 1,372,719 บาทต่อปี เป็นรายได้ทางการเกษตร 1,308,552 บาทต่อปี และ รายได้นอกการเกษตร 64,167 บาทต่อปี (ตารางที่ 3.3)

ตารางที่ 3.3 รายได้ครัวเรือนของเกษตรกรในปี 2560

รายการ	เกษตรกรสมาชิกธนาคารที่ได้รับการจัดตั้ง		เฉลี่ย
	ปี 2559	ปี 2560	
รายได้ครัวเรือนทั้งหมด	1,375,765	1,370,722	1,372,719
- รายได้ในการเกษตร	1,326,714	1,296,645	1,308,552
- รายได้นอกการเกษตร	49,051	74,077	64,167

หน่วยนับ : บาท/ปี

ที่มา : จากการสำรวจ

3.2 ข้อมูลการเลี้ยงโคนมของเกษตรกร

3.2.1 การเลี้ยงโคนมของเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์เลี้ยงโคนมเฉลี่ย 15 ปี จำนวนโคนมเฉลี่ย 49 ตัว/ครัวเรือน แรงงานที่ใช้ในการเลี้ยงโคนมร้อยละ 57.68 ใช้แรงงานในครัวเรือนอย่างเดียว เฉลี่ย 2 ราย/ครัวเรือน ร้อยละ 42.32 ใช้แรงงานในครัวเรือนและแรงงานจ้าง เฉลี่ย 4 ราย/ครัวเรือน โดยเป็นแรงงานครัวเรือน 2 ราย และ แรงงานจ้าง 2 ราย ลักษณะการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงแบบปล่อยในลาน โดยโคนม อยู่เพียงในคอกเท่านั้น คอกนี้จะทำเป็นลานไว้ให้โคได้เดินออกกำลังกายไม่ให้โคเครียด อาหารทั้งหมดเกษตรกร จะเป็นคนหามาให้ โคจะได้กินแค่ไหนขึ้นอยู่กับเกษตรกรผู้เลี้ยง ซึ่งเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่เลี้ยงแบบ ปล่อยในลาน คิดเป็นร้อยละ 64.73 รองลงมาเป็นการเลี้ยงแบบปล่อยลุ่มยี่งอง โดยเกษตรกรจะผูกลุ่มโคให้ อยู่กับที่หรือที่เรียกว่า “ซอง” ซึ่งจะใช้พื้นที่น้อยที่สุด เนื่องจากไม่ต้องการให้โคเสียพลังงานไปกับการเดิน โดยเกษตรกรที่เลี้ยงโคนมลักษณะนี้ คิดเป็นร้อยละ 31.16 และเกษตรกรเลี้ยงแบบปล่อยในแปลงหญ้าคิดเป็น ร้อยละ 2.40 ส่วนเกษตรกรที่เหลือร้อยละ 1.71 จะเลี้ยงในลักษณะผสมระหว่างปล่อยลุ่มยี่งองและปล่อย ในแปลงหญ้า กล่าวคือ เกษตรกรจะนำโคไปปล่อยให้หาอาหารกินเองอย่างอิสระในแปลงหญ้า ซึ่งจะเป็นแปลง หญ้าธรรมชาติหรือแปลงหญ้าที่ปลูกเพื่อเตรียมไว้เลี้ยงโคโดยเฉพาะ จากนั้นเมื่อถึงเวลารีดนมก็นำโคเข้าซองรีด และเวลานอนเกษตรกรจะนำโคกลับมาผูกไว้ที่ซองเหมือนเดิม (ตารางที่ 3.4)

ตารางที่ 3.4 การเลี้ยงโคนมของเกษตรกรในปี 2561

รายการ	หน่วยนับ	เกษตรกรสมาชิกธนาคารที่ได้รับการจัดตั้ง		เฉลี่ย
		ปี 2559	ปี 2560	
1. ประสบการณ์ในการเลี้ยงโคนม	ปี	14	15	15
2. จำนวนโคนมเฉลี่ยต่อครัวเรือน	ตัว	42	55	49
3. แรงงานที่ใช้ในการเลี้ยงโคนม				
- แรงงานในครัวเรือนอย่างเดียว	ร้อยละ	72.88	47.43	57.68
- แรงงานในครัวเรือนและแรงงานจ้าง	ร้อยละ	27.12	52.57	42.32
4. ลักษณะการเลี้ยงโคนมของเกษตรกร				
- ปล่อยในลาน (เลี้ยงในคอกแต่มีลานให้เดิน)	ร้อยละ	59.32	68.40	64.73
- ปล่อยล่ามยืนโรง	ร้อยละ	38.98	25.86	31.16
- ปล่อยในแปลงหญ้า	ร้อยละ	0.00	4.02	2.40
- ผสม (ปล่อยล่ามยืนโรงและปล่อยในแปลงหญ้า)	ร้อยละ	1.70	1.72	1.71

ที่มา : จากการสำรวจ

3.2.2 จำนวนโคนมในฟาร์มของเกษตรกร

เกษตรกรสมาชิกธนาคารมีโคนมในฟาร์มเฉลี่ย 49 ตัว/ครัวเรือน แยกเป็นแม่โครีดนม จำนวน 22 ตัว แม่โคแห้งนม จำนวน 4 ตัว โคนสาวท้อง จำนวน 5 ตัว โคนสาวรอผสม (อายุ 12 เดือนขึ้นไป) จำนวน 6 ตัว โคนรุ่น (หย่านม - 12 เดือน) จำนวน 7 ตัว และลูกโค (ตั้งแต่แรกคลอดถึงหย่านม) จำนวน 5 ตัว จะเห็นได้ว่าเกษตรกรมีสัดส่วนแม่โคต่อฝูงโคทดแทนเป็นไปตามเป้าหมายการผลิต โดยมีสัดส่วนแม่โคต่อฝูงโคทดแทนอยู่ที่ 53 : 47 ซึ่งตามเป้าหมายการผลิตควรมีสัดส่วนของแม่โคต่อฝูงโคทดแทนที่ไม่น้อยกว่า 50 : 50 (กิตติศักดิ์ อัจฉริยะขจร และคณะ. 2553 : หน้า 130) (ตารางที่ 3.5)

ตารางที่ 3.5 จำนวนโคนมในฟาร์มของเกษตรกรในปี 2561

หน่วย : ตัว/ครัวเรือน

รายการ	เกษตรกรสมาชิกธนาคารที่ได้รับการจัดตั้ง		เฉลี่ย
	ปี 2559	ปี 2560	
1. แม่โครีดนม	20	24	22
2. แม่โคแห้งนม	4	5	4
3. โคสาวท้อง	4	6	5
4. โคสาวรอผสม (อายุ 12 เดือนขึ้นไป)	5	7	6
5. โครุ่น (หย่านม - 12 เดือน)	5	8	7
6. ลูกโค (ตั้งแต่แรกคลอดถึงหย่านม)	4	5	5
รวม	42	55	49

ที่มา : จากการสำรวจ

3.2.3 แปลงหญ้า และความเพียงพอของปริมาณหญ้าที่ใช้เลี้ยงโคนม

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ร้อยละ 88.93 มีแปลงหญ้าที่ใช้เลี้ยงโคนมเป็นของตนเอง หญ้าที่ปลูก เช่น หญ้ารูซี่ กินนีสีม่วง และหญ้าแพงโกล่า เป็นต้น เกษตรกรมีแปลงหญ้าเฉลี่ยรายละ 8 ไร่ ที่เหลือร้อยละ 11.07 ไม่มีแปลงหญ้า เนื่องจากข้อจำกัดด้านพื้นที่ และแรงงานที่ใช้ในการตัดหญ้า เกษตรกรที่มีแปลงหญ้าเป็นของตนเองร้อยละ 18.49 มีปริมาณหญ้าเพียงพอในการเลี้ยงโคนม และร้อยละ 81.51 ปริมาณหญ้าไม่เพียงพอในการเลี้ยงโคนม เกษตรกรแก้ไขปัญหาโดยการ ซื่อฟาง ข้าวโพดโรงงาน ต้นข้าวโพดสด ข้าวโพดหมัก มันเส้น และตัดหญ้าที่ขึ้นตามที่สาธารณะมาให้โคนมกิน (ตารางที่ 3.6)

ตารางที่ 3.6 แปลงหญ้า และความเพียงพอของปริมาณหญ้าที่ใช้เลี้ยงโคนมของเกษตรกรในปี 2561

หน่วย : ไร่/ครัวเรือน

รายการ	เกษตรกรสมาชิกธนาคารที่ได้รับการจัดตั้ง		เฉลี่ย
	ปี 2559	ปี 2560	
1. พื้นที่แปลงหญ้า			
- มีแปลงหญ้าเป็นของตนเอง	88.14	89.44	88.93
- ไม่มีแปลงหญ้าเป็นของตนเอง	11.86	10.56	11.07
2. จำนวนแปลงหญ้า			
(เฉลี่ยไร่ต่อครัวเรือน)	6	10	8
3. ความเพียงพอของแปลงหญ้า			
- เพียงพอ	15.38	20.50	18.49
- ไม่เพียงพอ	84.62	79.50	81.51

ที่มา : จากการสำรวจ

3.2.4 แหล่งน้ำ และความเพียงพอของปริมาณน้ำที่ใช้ในการเลี้ยงโคนม

แหล่งน้ำที่เกษตรกรใช้ในการเลี้ยงโคนม พบว่า เกษตรกรใช้น้ำจากบ่อบาดาลที่ขุดเอง คิดเป็นร้อยละ 59.06 รองลงมาใช้น้ำประปาร้อยละ 38.59 ใช้น้ำจากสระที่ขุดเองร้อยละ 30.87 ใช้น้ำจากคลองธรรมชาติ และแหล่งน้ำอื่น ๆ เช่น อ่างเก็บน้ำในหมู่บ้าน คลองชลประทาน และน้ำฝน เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 3.36 เท่ากัน โดยเกษตรกรร้อยละ 99.66 มีน้ำใช้เพียงพอสำหรับเลี้ยงโคนมตลอดทั้งปี ที่เหลือร้อยละ 0.34 มีน้ำใช้ไม่เพียงพอในการเลี้ยงโคนม โดยเฉพาะหน้าแล้งช่วงเดือนมีนาคม - เมษายน ซึ่งเกษตรกรแก้ไขปัญหาโดยซื้อน้ำให้โคนมกินเป็นการชั่วคราว (ตารางที่ 3.7)

ตารางที่ 3.7 แหล่งน้ำ และความเพียงพอของปริมาณน้ำที่ใช้ในการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรในปี 2561

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	เกษตรกรสมาชิกธนาคารที่ได้รับการจัดตั้ง		เฉลี่ย
	ปี 2559	ปี 2560	
1. แหล่งน้ำที่ใช้ในการเลี้ยงโคนม ^{1/}			
- บ่อบาดาลขุดเอง	59.32	58.89	59.06
- น้ำประปา	56.78	26.67	38.59
- สระน้ำขุดเอง	16.10	40.56	30.87
- คลองธรรมชาติ	4.24	2.78	3.36
- อื่น ๆ ^{2/}	2.54	3.89	3.36
2. ความเพียงพอของน้ำ			
- เพียงพอ	100.00	99.44	99.66
- ไม่เพียงพอ	0.00	0.56	0.34

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ^{1/} ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

^{2/} อื่น ๆ เช่น อ่างเก็บน้ำในหมู่บ้าน คลองชลประทาน และน้ำฝน เป็นต้น

3.2.5 แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการเลี้ยงโคนม

ในการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรบางครั้งเพื่อให้การเลี้ยงโคนมมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น เกษตรกรต้องมีการบริหารจัดการฟาร์มที่ดี โดยเกษตรกรบางรายมีการปรับปรุงโรงเรือน ขยายโรงเรือนเพื่อรองรับจำนวนโคนมที่เพิ่มขึ้นในฟาร์ม และปรับปรุงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในฟาร์มให้ถูกสุขลักษณะ และการจัดซื้ออุปกรณ์ในการรีดนม เป็นต้น ซึ่งแหล่งเงินทุนในการบริหารจัดการดังกล่าว พบว่า ส่วนใหญ่ได้มาจากทุนส่วนตัวและกู้เงินจากสถาบันการเงินต่าง ๆ รวมด้วย คิดเป็นร้อยละ 71.81 รองลงมาได้มาใช้จ่ายส่วนตัวอย่างเดีย্বর้อยละ 19.13 ที่เหลือกู้เงินอย่างเดียวร้อยละ 9.06 โดยเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งปี 2559 และเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งปี 2560 ส่วนใหญ่ใช้ทุนส่วนตัวและเงินกู้ในการเลี้ยงโคนม คิดเป็นร้อยละ 66.10 และ 75.56 (ตารางที่ 3.8)

ตารางที่ 3.8 แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรในปี 2561

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	เกษตรกรสมาชิกธนาคารที่ได้รับการจัดตั้ง		เฉลี่ย
	ปี 2559	ปี 2560	
1. ทุนส่วนตัว	25.42	15.00	19.13
2. เงินกู้ยืมเดี่ยว	8.48	9.44	9.06
3. ทุนส่วนตัว+เงินกู้	66.10	75.56	71.81

ที่มา : จากการสำรวจ

แหล่งเงินกู้ที่เกษตรกรกู้เงินมาใช้ในการบริหารจัดการฟาร์มส่วนใหญ่ร้อยละ 64.77 กู้จากสหกรณ์โคนมที่เกษตรกรเป็นสมาชิกและส่งนํ้านมดิบให้ รองลงมากู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) คิดเป็นร้อยละ 44.30 กู้จากธนาคารพาณิชย์ทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 1.68 กู้จากญาติ พี่น้อง ร้อยละ 4.70 และกู้จากธนาคารออมสิน คิดเป็นร้อยละ 3.69 โดยเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งปี 2559 และเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งปี 2560 ส่วนใหญ่กู้เงินจากสหกรณ์โคนมที่เกษตรกรเป็นสมาชิก คิดเป็นร้อยละ 60.17 และ 67.78 (ตารางที่ 3.9)

ตารางที่ 3.9 แหล่งเงินกู้ของเกษตรกรในปี 2561

หน่วย : ร้อยละ

รายการ ^{1/}	เกษตรกรสมาชิกธนาคารที่ได้รับการจัดตั้ง		เฉลี่ย
	ปี 2559	ปี 2560	
1. สหกรณ์ที่เป็นสมาชิก	60.17	67.78	64.77
2. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.)	37.29	48.89	44.30
3. ธนาคารออมสิน	3.39	3.89	3.69
4. ธนาคารพาณิชย์ทั่วไป	2.54	1.11	1.68
5. อื่น ๆ (ญาติ พี่น้อง ฯลฯ)	5.08	4.44	4.70

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ^{1/} ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

3.2.6 ปัญหาการเลี้ยงโคนมทดแทนของเกษตรกร

จากการสอบถามเกษตรกรเกี่ยวกับปัญหาในการเลี้ยงโคนมทดแทน พบว่า เกษตรกรมีปัญหาลูกเลี้ยงโคนมทดแทน คิดเป็นร้อยละ 67.79 และไม่มีปัญหาในการเลี้ยง คิดเป็นร้อยละ 32.21 สำหรับเกษตรกร ที่มีปัญหาในการเลี้ยงโคนมทดแทน พบว่า เกษตรกรมีปัญหาลูกขาดแคลนอาหารหยาดที่มีคุณภาพ เช่น ถั่วฮามาต้าแห้ง ใบกระถินแห้ง และหญ้าสดต่าง ๆ เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 51.48 รองลงมาปัญหาลูกขาดแคลนเงินทุนในการปรับปรุงฟาร์ม การขยายฟาร์มและการซื้ออุปกรณ์ต่าง ๆ เนื่องจากรายได้จากการจำหน่ายนํ้านมดิบส่วนใหญ่นำไปเป็นค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงโคทดแทนคิดเป็นร้อยละ 30.69 โรงเรือนในการเลี้ยง

โคนมคับแคบ คิดเป็นร้อยละ 23.76 ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในการเลี้ยงโคนมทดแทน คิดเป็นร้อยละ 19.80 ปัญหาเกี่ยวกับแม่โคผสมติดยาก นอกจากนี้พบปัญหาด้านอื่น ๆ เช่น โคเจริญเติบโตช้า จำนวนโคนมที่ยังไม่สามารถให้น้ำนม ได้ในฟาร์มมีจำนวนมากกว่าแม่โครีดนม แม่โครีดนมให้ปริมาณน้ำนมดิบน้อย เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 15.34 และปัญหาการขาดองค์ความรู้และทักษะด้านการผสมเทียมร้อยละ 10.39

โดยจะเห็นได้ว่าเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งปี 2559 และเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งปี 2560 มีปัญหาการขาดแคลนอาหารหยาบที่มีคุณภาพสูงเหมือนกันโดยเฉพาะหญ้าสด สืบเนื่องมาจากปริมาณหญ้าสดที่เกษตรกรปลูกมีไม่เพียงพอกับปริมาณโคนมในฟาร์มโดยเฉพาะในช่วงหน้าแล้ง ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่แก้ไขปัญหาคือซื้อฟาง ข้าวโพดโรงงาน ต้นข้าวโพดสด ข้าวโพดหมัก มันเส้น และตัดหญ้าที่ขึ้นตามที่สาธารณะมาให้โคนมกิน (ตารางที่ 3.10)

ตารางที่ 3.10 ปัญหาการเลี้ยงโคนมทดแทนของเกษตรกรในปี 2561

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	เกษตรกร	เกษตรกร	เฉลี่ย
	ที่เข้าร่วมโครงการ ปี 2559	ที่เข้าร่วมโครงการ ปี 2560	
1. ไม่มี	34.75	30.56	32.21
2. มี ปัญหาที่พบได้แก่ ^{1/}	65.25	69.44	67.79
- ขาดแคลนอาหารหยาบที่มีคุณภาพ	49.35	52.80	51.48
- ขาดแคลนเงินทุนในการปรับปรุง	38.96	25.60	30.69
ฟาร์ม/ขยายฟาร์ม/ซื้ออุปกรณ์ต่างๆ			
- โรงเรือนคับแคบ	19.48	26.40	23.76
- ขาดแคลนแรงงาน	11.69	24.80	19.80
- ขาดองค์ความรู้และทักษะการผสมเทียม	9.09	11.20	10.39
- อื่น ๆ (โคนมโตช้า โรคโคนม ปริมาณน้ำนมดิบน้อย	15.58	15.20	15.34

ฯลฯ)

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ^{1/} ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

3.2.7 วัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมโครงการของเกษตรกร

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการธนาคารฯ ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ต้องการสนับสนุนสหกรณ์ในการดำเนินงานธนาคารฯ คิดเป็นร้อยละ 77.85 วัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมโครงการธนาคารฯ ของเกษตรกร รองลงมาเพื่อต้องการช่วยลดภาระในการเลี้ยงดูโคนมทดแทน คิดเป็นร้อยละ 57.38 ต้องการเพิ่มประสิทธิภาพในการเลี้ยงโคนมทดแทน คิดเป็นร้อยละ 41.28 โดยต้องการได้โคสาวท้องที่มีคุณภาพดีร้อยละ 35.57 และต้องการให้แม่โคผสมติดง่ายร้อยละ 20.13 ต้องการลดต้นทุนในการเลี้ยงโคนมทดแทนร้อยละ 42.95 วัตถุประสงค์ข้อสุดท้ายคือ ต้องการเงินหมุนเวียนในฟาร์ม คิดเป็นร้อยละ 6.04 (ตารางที่ 3.11)

ตารางที่ 3.11 วัตถุประสงค์การเข้าร่วมโครงการของเกษตรกรในปี 2561

หน่วย : ร้อยละ

รายการ ^{1/}	เกษตรกร ที่เข้าร่วมโครงการ ปี 2559	เกษตรกร ที่เข้าร่วมโครงการ ปี 2560	เฉลี่ย
1. สนับสนุนการดำเนินงานธนาคาร โคมนมทดแทนของสหกรณ์	75.03	79.44	77.85
2. ช่วยลดภาระในการเลี้ยงดูโคมนมทดแทน (ประหยัดแรงงานในการเลี้ยง)	51.69	61.11	57.38
3. เพิ่มประสิทธิภาพการเลี้ยงโคมนมทดแทน ให้มีคุณภาพมากขึ้น ได้แก่ ^{1/}	45.76	38.33	41.28
- เพื่อให้ได้โคสาวท้องที่มีสุขภาพดี	40.68	32.22	35.57
- เพื่อให้ได้แม่โคที่ผสมติดง่าย	21.19	19.44	20.13
4. เพื่อลดต้นทุนในการเลี้ยงโคมนมทดแทน	51.69	40.00	42.95
5. อื่น ๆ (ต้องการเงินหมุนเวียนในฟาร์ม)	7.63	5.00	6.04

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ^{1/} ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

บทที่ 4 ผลการประเมิน

การประเมินผลธนาคารโคนมทดแทนฝูงครั้งนี้ เป็นการประเมินผลระหว่างการดำเนินโครงการ (On-going Evaluation) เนื่องจากโครงการได้ดำเนินการมาระยะหนึ่งแล้วแต่ยังไม่สิ้นสุดโครงการ เพื่อนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า และผลผลิตที่ได้เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานให้ดีขึ้น

4.1 ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

4.1.1 งบประมาณ

ในการดำเนินงานโครงการฯ ของสหกรณ์โคนมที่ได้รับการจัดตั้งเป็นธนาคารในปี 2559 และปี 2560 ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 8 สหกรณ์ พบว่า งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินโครงการฯ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) เงินกู้กองทุนพัฒนาสหกรณ์ (กพส.) และ 2) เงินอุดหนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ โดยสหกรณ์ที่ได้รับการจัดตั้งให้เป็นธนาคารในปี 2559 ได้รับเงินสนับสนุนในลักษณะเงินกู้กองทุนพัฒนาสหกรณ์ (กพส.) อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 จำนวน 25 ล้านบาท ในปีงบประมาณ 2557 เพื่อใช้ในการก่อสร้างโรงเรือนเลี้ยงโคทดแทน และเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานต่าง ๆ เช่น ค่าอาหารเลี้ยงโคทดแทน ค่าซื้อลูกโค และค่าบริหารจัดการต่าง ๆ เป็นต้น สหกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุนได้แก่ 1) สหกรณ์โคนมผาตั้ง จำกัด 2) สหกรณ์โคนมพิมาย จำกัด และ 3) สหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด

สำหรับสหกรณ์ที่ได้รับการจัดตั้งให้เป็นธนาคารในปี 2560 มีงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินโครงการ 2 งบ คือ งบโครงการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนม จำนวน 7,700,000 บาท ได้รับการสนับสนุนในปีงบประมาณ 2559 เพื่อใช้ในการก่อสร้างโรงเรือน 1 โรง ซี้อรทดแทรกเตอร์ 2 คัน เครื่องผสมอาหารสำเร็จรูป (TMR) 1 เครื่อง และซื้อลูกวัวจำนวน 100 ตัว โดยสหกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุนได้แก่ 1) สหกรณ์โคนมการเกษตรไชยปราการ จำกัด 2) สหกรณ์โคนมบ้านบึง จำกัด และ 3) ชุมชุมสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด และงบอุดหนุนส่งเสริมการเลี้ยงโคทดแทนฝูง จำนวน 4,950,000 บาท สหกรณ์จ่ายสมทบ 1,000,000 บาท ได้รับการสนับสนุนในปีงบประมาณ 2560 เพื่อใช้ในการก่อสร้างโรงเรือนเลี้ยงโคทดแทนซื้อลูกโค และอาหารโค สหกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุนได้แก่ สหกรณ์โคนมลำพูน จำกัด และ สหกรณ์โคนมขอนแก่น จำกัด (ตารางที่ 4.1)

ผลการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรของแต่ละธนาคาร พบว่า ส่วนใหญ่มีการใช้จ่ายงบประมาณตามงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร และทันเวลาที่กำหนด

ตารางที่ 4.1 ผลการใช้จ่ายงบประมาณ

สหกรณ์	ปีที่ได้รับ งบประมาณ	ผลการใช้จ่ายงบประมาณ (บาท)			ชื่องบประมาณ
		งบประมาณที่ได้รับ	ผลการใช้จ่าย	ร้อยละ	
1. ธนาคารที่จัดตั้งปี 2559					
1.1 สหกรณ์โคนมผาตั้ง จก.	2557	25,000,000	25,000,000	100	เงินกู้กองทุนพัฒนาสหกรณ์
1.2 สหกรณ์โคนมพิมาย จก.	2557	25,000,000	25,000,000	100	เงินกู้กองทุนพัฒนาสหกรณ์
1.3 สหกรณ์โคนมพัทลุง จก.	2557	25,000,000	25,000,000	100	เงินกู้กองทุนพัฒนาสหกรณ์
2. ธนาคารที่จัดตั้งปี 2560					
2.1 ชุมนุมสหกรณ์โคนมภาคใต้ และภาคตะวันตก จก.	2559	7,700,000	7,700,000	100	โครงการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนม
2.2 สหกรณ์โคนมบ้านบึง จก.	2559	7,700,000	7,700,000	100	โครงการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนม
2.3 สหกรณ์โคนมการเกษตร ไชยปราการ จก.	2559	7,700,000	7,700,000	100	โครงการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนม
2.4 สหกรณ์โคนมลำพูน จก.	2560	4,950,000	4,950,000	100	งบอุดหนุนส่งเสริมการเลี้ยงโคนมทดแทนฝูง
2.5 สหกรณ์โคนมขอนแก่น จก.	2560	4,950,000	4,950,000	100	งบอุดหนุนส่งเสริมการเลี้ยงโคนมทดแทนฝูง

ที่มา : กรมส่งเสริมสหกรณ์ (ข้อมูล ณ กรกฎาคม 2561)

4.1.2 สหกรณ์ที่สมัครเข้าร่วมโครงการ

ในการจัดตั้งธนาคารโคนมทดแทนฝูง สำนักงานสหกรณ์จังหวัดจะทำการวิเคราะห์ความพร้อมและศักยภาพของสหกรณ์เป้าหมายที่จะดำเนินการรูปแบบธนาคารโคนมทดแทนฝูง ซึ่งจะคัดเลือกสหกรณ์ที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจโคนม มีฟาร์มโคนมกลาง และมีระบบการจัดการฟาร์มกลางพร้อมให้บริการสมาชิก จากนั้นจึงเข้าไปประชาสัมพันธ์เพื่อชี้แจงแนวทางการดำเนินงานธนาคารโคนมทดแทนให้คณะกรรมการสหกรณ์ และสมาชิกสหกรณ์ได้ทราบ หลังจากชี้แจงแล้วจึงเปิดโอกาสให้สหกรณ์สมัครใจร่วมดำเนินการตามมติคณะกรรมการสหกรณ์ ผลการดำเนินงาน พบว่า มีสหกรณ์โคนมที่สมัครเข้าร่วมโครงการทั้งหมดจำนวน 8 สหกรณ์ โดยสหกรณ์ที่สมัครเข้าร่วมโครงการฯ ในปี 2559 จำนวน 3 สหกรณ์ ได้แก่

- 1) สหกรณ์โคนมผาตั้ง จำกัด จังหวัดเชียงใหม่
- 2) สหกรณ์โคนมพิมาย จำกัด จังหวัดนครราชสีมาและ
- 3) สหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด จังหวัดพัทลุง ส่วนสหกรณ์โคนมที่สมัครเข้าร่วมโครงการฯ ปี 2560 จำนวน 5 สหกรณ์

ได้แก่ 1) ชุมนุมสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2) สหกรณ์โคนมบ้านบึง จำกัด จังหวัดชลบุรี 3) สหกรณ์โคนมการเกษตรไชยปราการ จำกัด จังหวัดเชียงใหม่ 4) สหกรณ์โคนมลำพูน จำกัด จังหวัดลำพูน และ 5) สหกรณ์โคนมขอนแก่น จำกัด จังหวัดขอนแก่น

4.1.3 เจ้าหน้าที่สหกรณ์ที่ดำเนินโครงการ

การดำเนินโครงการธนาคารได้จัดทำฟาร์มกลางเพื่อเลี้ยงโคนมทดแทนฝูงให้แก่สมาชิกสหกรณ์ ซึ่งมีแนวทางในการดำเนินงานตามความเหมาะสมของแต่ละธนาคาร โดยรับซื้อลูกโคเพศเมียอายุ 3 – 6 เดือน หรือโคสาวรุ่นจากสมาชิกรุ่นนำมาเลี้ยงและผสมประมาณ 1 – 2 ปี เมื่อตั้งท้องได้ 3 เดือนจำหน่ายคืนแก่สมาชิก เจ้าของโคก่อนเป็นอันดับแรก หากเจ้าของโคไม่ซื้อจะขายแก่สมาชิกรายอื่น หรือเกษตรกรทั่วไปที่ต้องการ ในการเลี้ยงโคนมทดแทนของธนาคารจะเน้นการจัดการให้อาหารที่มีคุณภาพเหมาะสมกับช่วงอายุซึ่งการให้อาหารชั้นและหยาดที่เหมาะสมจะช่วยให้โครุ่นมีการผสมติดเร็วขึ้นรอบหมุนเวียนของการให้น้ำนมโคเร็วขึ้น ส่งผลให้อัตราการให้นมต่อตัวสูงขึ้นด้วย

จากการสอบถามจำนวนเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินการเลี้ยงโคนมทดแทนฝูงของแต่ละธนาคารที่ได้รับการจัดตั้งในปี 2559 และ ปี 2560 พบว่า มีเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินการเลี้ยงโคในฟาร์มเฉลี่ยธนาคารละ 6 ราย โดยมีเจ้าหน้าที่สัตว์บาลประจำฟาร์มจำนวน 1 ราย ทำหน้าที่ดูแลสุขภาพโคนมทำทะเบียนประวัติโค การจับสัตว์ การผสมเทียมโค และการจัดการด้านอาหาร และเจ้าหน้าที่ดูแลทั่วไปประจำฟาร์มจำนวน 5 ราย ทำหน้าที่ให้อาหารโค ทำความสะอาดโรงเรือน และดูแลแปลงหญ้า เป็นต้น ด้านความเพียงพอของเจ้าหน้าที่ในการดำเนินโครงการ พบว่า ส่วนใหญ่มีความเพียงพอต่อการดำเนินโครงการ (ตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.2 เจ้าหน้าที่ที่ดำเนินโครงการของแต่ละธนาคาร

หน่วย : ร้อยละ

สหกรณ์	เจ้าหน้าที่ดำเนินโครงการ (ราย)	ความเพียงพอ	
		เพียงพอ	ไม่เพียงพอ
1. ธนาคารที่จัดตั้งปี 2559			
1.1 สหกรณ์โคนมผาตั้ง จำกัด	8	100.00	-
1.2 สหกรณ์โคนมพิมาย จำกัด	6	100.00	-
เฉลี่ย	7	100.00	
2. ธนาคารที่จัดตั้งปี 2560			
2.1 ชุมนุมสหกรณ์โคนมโคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด	3	100.00	-
2.2 สหกรณ์โคนมบ้านบึง จำกัด	9	100.00	-
2.3 สหกรณ์โคนมการเกษตรไชยปราการ จำกัด	5	100.00	-
2.4 สหกรณ์โคนมลำพูน จำกัด	5	100.00	-
2.5 สหกรณ์โคนมขอนแก่น จำกัด	3	100.00	-
เฉลี่ย	5	100.00	-
เฉลี่ยรวม	6	100.00	-

ที่มา : จากการสำรวจ

4.1.4 เกษตรกรสมาชิกที่สมัครเข้าร่วมโครงการฯ และจำนวนโคนมทดแทนที่เกษตรกรสมาชิกส่งเข้าร่วมโครงการฯ

การรับสมัครเกษตรกรสมาชิกเพื่อเข้าร่วมโครงการฯ ของแต่ละธนาคาร ได้กำหนดเป้าหมายไว้ สหกรณ์ละ 50 ราย ผลการดำเนินงาน พบว่า มีเกษตรกรสมาชิกที่สมัครเข้าร่วมโครงการฯ ทั้งหมด 729 ราย คิดเป็นร้อยละ 182.25 ของเป้าหมาย โดยเป็นเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งปี 2559 จำนวน 306 ราย และเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งปี 2560 จำนวน 423 ราย

หลังจากเกษตรกรสมาชิกสมัครเข้าร่วมโครงการฯ แล้ว เกษตรกรจะแจ้งความจำนงเพื่อส่งโคนมทดแทนเข้าร่วมโครงการฯ ซึ่งมี 2 รูปแบบ ได้แก่ การขายฝาก และการฝากเลี้ยง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสหกรณ์ที่ดำเนินโครงการฯ ผลการดำเนินงาน พบว่า เกษตรกรส่งโคนมทดแทนเข้าร่วมโครงการทั้งหมดจำนวน 1,712 ตัว คิดเป็นร้อยละ 74.43 ของเป้าหมาย โดยเป็นโคนมของเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งปี 2559 จำนวน 956 ตัว ยกเว้นสมาชิกสหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด ซึ่งมีเกษตรกรแสดงความจำนงสมัครเข้าร่วมโครงการจำนวน 98 ราย แต่ไม่มีเกษตรกรขายฝากโคนมทดแทนเข้าร่วมโครงการ โดยให้เหตุผลว่าสมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่เป็นฟาร์มโคนมขนาดเล็กถึงปานกลางเกษตรกรสามารถเลี้ยงดูโคนมทดแทนได้เอง จึงไม่ประสงค์ส่งโคนมทดแทนเข้าร่วมโครงการ ทั้งนี้สหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด ได้ดำเนินการขอยกเลิกการเข้าร่วมโครงการเนื่องจากปัญหาดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว และเป็นโคนมทดแทนของเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งปี 2560 จำนวน 756 ตัว จะเห็นได้ว่าธนาคารที่จัดตั้งในปี 2559 มีแผนการรับโคทดแทนเพื่อเข้าร่วมโครงการสูงกว่าธนาคารที่จัดตั้งในปี 2560 โดยธนาคารที่จัดตั้งในปี 2559 มีแผนการรับโคทดแทนเข้าร่วมโครงการจำนวน 600 ตัว/ธนาคาร ในขณะที่ธนาคารที่จัดตั้งปี 2560 มีแผนการรับโคทดแทนเข้าร่วมโครงการเพียง 100 ตัว/ธนาคาร ทั้งนี้ เนื่องจากธนาคารที่จัดตั้งในปี 2559 ได้รับงบประมาณสนับสนุนในจัดซื้อโคเข้าร่วมโครงการฯ 600 ตัว ส่วนธนาคารที่จัดตั้งในปี 2560 ได้รับงบประมาณสนับสนุนในการซื้อโคทดแทนเข้าร่วมจำนวน 100 ตัว (ตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.3 เกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการฯ และจำนวนโคทดแทนที่ส่งเข้าร่วมโครงการฯ

สหกรณ์	เกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการ (ราย)		โคทดแทนที่ส่งเข้าร่วมโครงการ (ตัว)	
	แผน	ผล	แผน	ผล
	1. ธนาคารที่จัดตั้งปี 2559			
1.1 สหกรณ์โคนมผาตั้ง จำกัด	50	58 (116.00)	600	450 (75.00)
1.2 สหกรณ์โคนมพิมาย จำกัด	50	150 (300.00)	600	506 (84.33)
1.3 สหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด	50	98 (196)	600	-
รวม	150	306 (204)	1,800	956 (53.11)
2. ธนาคารที่จัดตั้งปี 2560				
2.1 ชุมนุมสหกรณ์โคนมโคนมภาคใต้ และตะวันตก จำกัด	50	38 (76.00)	100	284 (284)
2.2 สหกรณ์โคนมบ้านปึง จำกัด	50	17 (34.00)	100	100 (100.00)
2.3 สหกรณ์โคนมการเกษตรไชยปราการ จำกัด	50	225 (450.00)	100	150 (150.00)
2.4 สหกรณ์โคนมลำพูน จำกัด	50	70 (140.00)	100	115 (115.00)
2.5 สหกรณ์โคนมขอนแก่น จำกัด	50	73 (146.00)	100	107 (107.00)
รวม	250	423 (169.20)	500	756 (151.20)
รวมทั้งหมด	400	729 (182.25)	2,300	1,712 (74.43)

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บเป็นตัวเลขว้อยละ

4.2 กิจกรรม (Activities)

4.2.1 กำหนดรูปแบบโครงการธนาคารโคนมทดแทนฝูง

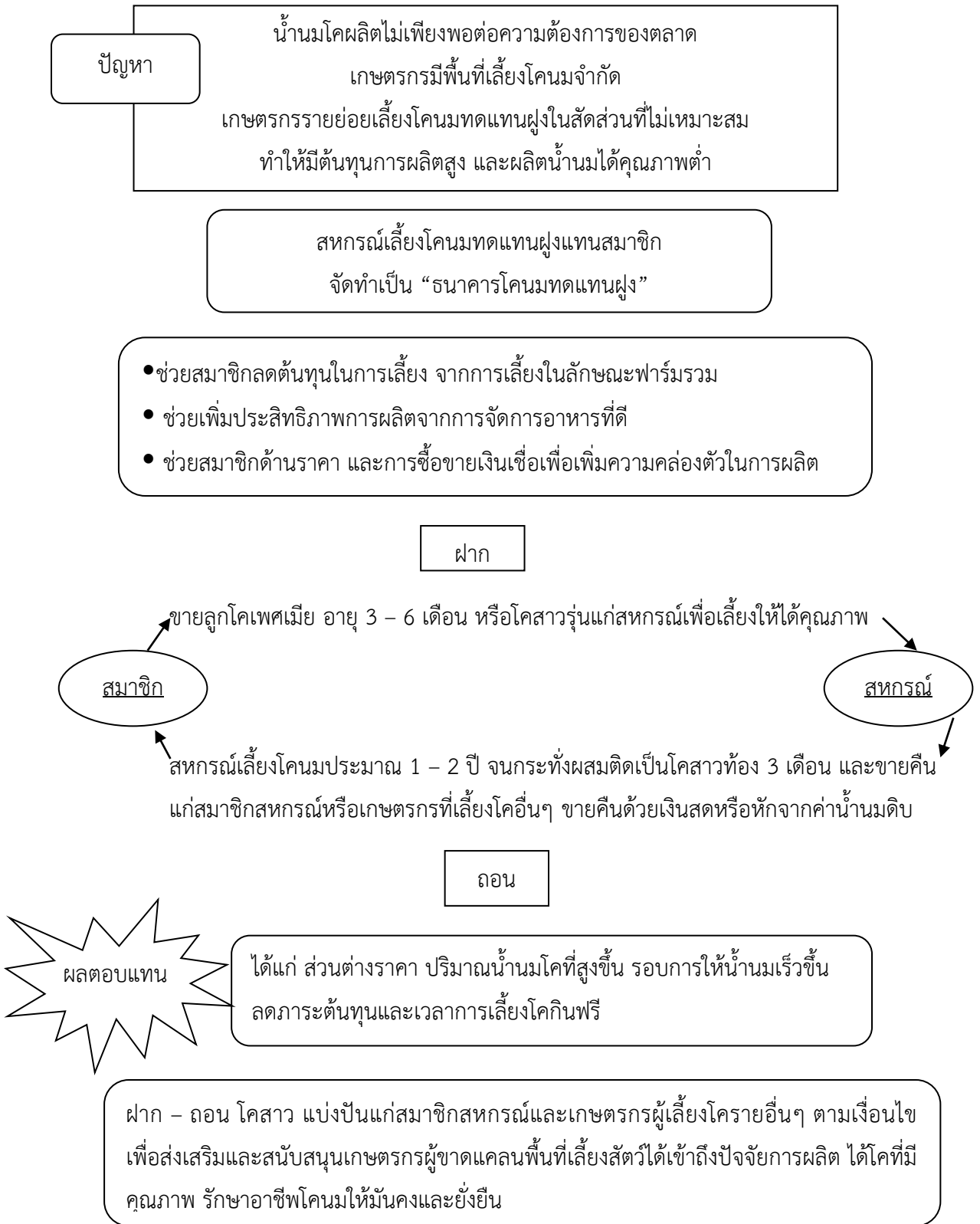
จากปริมาณความต้องการน้ำนมโคเพิ่มขึ้น แต่การผลิตน้ำนมโคในประเทศยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมส่วนใหญ่เป็นฟาร์มขนาดเล็กด้วยข้อจำกัดของพื้นที่ทำให้ไม่สามารถขยายฟาร์มเพิ่มขึ้น ประกอบกับการขยายฟาร์มต้องใช้เงินลงทุนสูงเกษตรกรรายย่อยมีเงินทุนน้อยจึงไม่สามารถขยายฟาร์มได้ ที่สำคัญเกษตรกรส่วนใหญ่ขาดการเอาใจใส่ดูแลโคที่ยังไม่ให้ผลผลิตส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของลูกโคทำให้ลูกโคทดแทนฝูงเติบโตช้า การผสมติดยืดเวลาออกไปทำให้ได้แม่โคทดแทนฝูงที่มีประสิทธิภาพการผลิตต่ำ กรมส่งเสริมสหกรณ์จึงเห็นควรจัดทำโครงการธนาคารโคทดแทนฝูงขึ้น เพื่อช่วยให้สมาชิกลดต้นทุนในการเลี้ยงโคทดแทน จากการเลี้ยงในลักษณะคอกรวม ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตจากการจัดการอาหารที่ดี และช่วยสมาชิกด้านราคา การซื้อขายเงินเชื่อ เพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการผลิต

เพื่อให้การดำเนินโครงการฯ เป็นไปในรูปแบบเดียวกันทุกธนาคาร กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้กำหนดรูปแบบธนาคารโคนมทดแทนฝูง เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 1) สหกรณ์ขึ้นทะเบียนสมาชิกที่จะเข้าร่วมโครงการธนาคารโคนมทดแทนฝูง
- 2) สหกรณ์รับซื้อ/รับฝาก ลูกโคอายุ 3 - 6 เดือน หรือโคสาวรุ่นจากสมาชิก นำมาเลี้ยงในคอกรวมเพื่อเลี้ยงให้ได้คุณภาพ
- 3) สหกรณ์เลี้ยงโคนมทดแทนโดยจัดหาอาหารข้นและอาหารหยาบที่มีคุณภาพ วัคซีน ผสมเทียมและอื่นๆที่เกี่ยวข้องตามช่วงเวลาที่เหมาะสม โดยสหกรณ์เลี้ยงประมาณ 1 - 2 ปี จนกระทั่งผสมติดเป็นโคสาวท้อง 3 เดือน สหกรณ์แจ้งขายคืนให้แก่สมาชิกเจ้าของโคหรือเกษตรกรรายอื่น ซึ่งสามารถขายเป็นเงินสด เงินเชื่อหรือหักค่าน้ำนมดิบ ตามที่สหกรณ์กำหนดในระเบียบธนาคารโคนมทดแทน
- 4) สมาชิกถอนคืนโคที่ซื้อกลับมาเลี้ยงต่อไป เมื่อคลอดลูกได้ผลผลิตน้ำนม และหากลูกโคเป็นเพศเมียเมื่อหย่านมแล้ว (อายุ 3 เดือน) ก็นำมาฝากธนาคารหมุนเวียนเช่นนี้ต่อไป

ผลตอบแทนที่สมาชิกสหกรณ์และเกษตรกรรายอื่นที่ถอนคืนโคสาวท้องจากโครงการได้รับคือ ได้โคทดแทนที่มีคุณภาพไปทดแทนโคที่ปลดระวางในฟาร์ม ทำให้ได้ปริมาณน้ำนมโคที่สูงขึ้น รอบการให้นมเร็วขึ้น และช่วยลดภาระต้นทุนการเลี้ยงโคนมทดแทนของเกษตรกร นอกจากนี้ยังเป็น การส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรผู้ขาดแคลนพื้นที่เลี้ยงสัตว์ได้เข้าถึงปัจจัยการผลิต ได้โคที่มีคุณภาพ รักษาอาชีพโคนมให้มั่นคงและยั่งยืน

รูปแบบการดำเนินงานโครงการธนาคารโคนมทดแทนฝูง

ภาพที่ 4.1 รูปแบบการดำเนินงานโครงการธนาคารโคนมทดแทนฝูง
ที่มา : กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2559

4.2.2 การชี้แจงแนวทางการดำเนินงานธนาคารโคมนทดแทนฝูง

หลังจากที่มีการกำหนดรูปแบบการดำเนินงานโครงการธนาคารโคมนทดแทนแล้ว สำนักงาน สหกรณ์จังหวัดได้เข้าไปประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงานธนาคารโคมนทดแทนให้แก่คณะกรรมการ และ เกษตรกรสมาชิกสหกรณ์เป้าหมายได้ทราบถึงแนวทางและวิธีการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน โดยมีการจัดประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงานธนาคารโคมนทดแทนให้แก่สหกรณ์ที่เข้าร่วมโครงการฯ แล้วทั้งหมดจำนวน 8 แห่ง ซึ่งมีการจัดประชุมแต่ละ 2 ครั้ง

4.2.3 การคัดเลือกสหกรณ์เข้าร่วมโครงการ

ในการดำเนินการคัดเลือกสหกรณ์เพื่อเข้าร่วมโครงการธนาคารโคมนทดแทน ทางโครงการฯ ได้กำหนดคุณสมบัติของสหกรณ์เพื่อเข้าร่วมโครงการฯ ดังนี้

- 1) เป็นสหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจโคมนต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 5 ปี
- 2) มีทุนเรือนหุ้นไม่ต่ำกว่า 50,000 บาท
- 3) มีความพร้อมของอาคาร วัสดุ อุปกรณ์ สำหรับเลี้ยงโคมนทดแทนฝูง ได้แก่ มีฟาร์มกลาง เลี้ยงโคมนทดแทนฝูง มีโรงงานผลิตอาหารข้นและอาหารหยาบภายในฟาร์ม มีพื้นที่ปลูกหญ้า มีเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมปศุสัตว์ของสหกรณ์ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคมนทดแทนฝูง
- 4) ไม่มีการทุจริต และไม่พบข้อบกพร่องทางการเงินและทางบัญชี ในกรณีที่สหกรณ์มีข้อบกพร่อง หรือทุจริตต้องได้รับการแก้ไขแล้ว
- 5) สามารถดูแลโคมนของสมาชิกได้ตลอดอายุการเลี้ยงจนกระทั่งส่งขาย
- 6) มีการร่วมมือกับปศุสัตว์จังหวัดในด้านองค์ความรู้ การผสมเทียม ฉีดวัคซีน สุขอนามัยสัตว์ และอื่นๆ

จากข้อกำหนดคุณสมบัติดังกล่าว พบว่า มีสหกรณ์ที่มีคุณสมบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดทั้งหมด จำนวน 8 สหกรณ์ซึ่งสหกรณ์จังหวัดได้มีการศึกษาข้อมูล วิเคราะห์ความพร้อมของสหกรณ์ที่สมัครเข้าร่วมโครงการทุกสหกรณ์ โดยมีสหกรณ์ที่ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการฯ ในปี 2559 จำนวน 3 สหกรณ์ ได้แก่ 1) สหกรณ์โคมนผาตั้ง จำกัด จังหวัดเชียงใหม่ 2) สหกรณ์โคมนพัทลุง จำกัด จังหวัดพัทลุง และ 3) สหกรณ์โคมนพิมาย จำกัด จังหวัดนครราชสีมา และสหกรณ์โคมนที่ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการฯ ปี 2560 จำนวน 5 สหกรณ์ ได้แก่ 1) สหกรณ์โคมนการเกษตรไชยปราการ จำกัด จังหวัดเชียงใหม่ 2) สหกรณ์โคมนบ้านบึง จำกัด จังหวัดชลบุรี 3) ชุมชุมสหกรณ์โคมนภาคใต้และตะวันตก จำกัด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 4) สหกรณ์โคมนลำพูน จำกัด จังหวัดลำพูน และ 5) สหกรณ์โคมนขอนแก่น จำกัด จังหวัดขอนแก่น

4.3 ผลผลิต (Outputs)

4.3.1 การจัดตั้งธนาคารโคมนทดแทนฝูง

จากกระบวนการคัดเลือกสหกรณ์เพื่อเข้าร่วมโครงการธนาคารโคมนทดแทนฝูงตามคุณสมบัติที่กำหนด การถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานธนาคารโคมนทดแทน และการให้คำแนะนำ ส่งเสริม และ กำกับดูแลพร้อมให้การสนับสนุนเกี่ยวกับด้านการบริหารจัดการฟาร์ม การดำเนินธุรกิจด้านการเงินและบัญชี

และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกักิจกรรมธนาคารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลการดำเนินงาน พบว่า ในปี 2561 มีการจัดตั้งธนาคารโคมนทดแทนฝูงแล้วทั้งหมดจำนวน 8 แห่ง ครบตามเป้าหมายที่กำหนด จำนวนเกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการทั้งหมด 729ราย คิดเป็นร้อยละ 182.25 ของเป้าหมาย

โดยเป็นสหกรณ์ที่ได้รับการจัดตั้งในปี 2559 จำนวน 3 สหกรณ์ จำนวนเกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการ 306 ราย คิดเป็นร้อยละ 204.00 ของเป้าหมาย ได้แก่ 1) สหกรณ์โคนมผาตั้ง จำกัด จังหวัดเชียงใหม่ 2) สหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด จังหวัดพัทลุง และ 3) สหกรณ์โคนมพิมาย จำกัด จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งสหกรณ์ทั้ง 3 แห่ง ได้ดำเนินการเลี้ยงโคทดแทนในระบบคอกรวมมาก่อนแล้ว และสหกรณ์โคนมที่ได้รับการจัดตั้งปี 2560 จำนวน 5 สหกรณ์ จำนวนเกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการ 423 รายคิดเป็นร้อยละ 169.20 ได้แก่ 1) สหกรณ์โคนมบ้านบึง จำกัด จังหวัดชลบุรี 2) ชุมชุมสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 3) สหกรณ์โคนมการเกษตรไชยปราการ จำกัด จังหวัดเชียงใหม่ 4) สหกรณ์โคนมลำพูน จำกัด จังหวัดลำพูน และ 5) สหกรณ์โคนมขอนแก่น จำกัด จังหวัดขอนแก่น โดยสหกรณ์โคนมบ้านบึง จำกัด และชุมชุมสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด เคยดำเนินการเลี้ยงโคทดแทนในระบบคอกรวมมาก่อน ส่วนสหกรณ์ที่เหลือ ได้แก่สหกรณ์โคนมการเกษตรไชยปราการ จำกัด สหกรณ์โคนมลำพูน จำกัด และ สหกรณ์โคนมขอนแก่น จำกัด เพิ่งดำเนินการเลี้ยงโคทดแทนในระบบคอกรวมเป็นครั้งแรก (ตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.4 ผลการจัดตั้งธนาคารโคมนทดแทนฝูงปี 2561

รายการ	หน่วย นับ	ปี 2559		ปี 2560		รวม	
		แผน	ผล	แผน	ผล	แผน	ผล
1. สหกรณ์ที่ได้รับการจัดตั้งเป็นธนาคาร โคมนทดแทนฝูง	แห่ง	3	3	5	5	8	8
			(100.00)		(100.00)		(100.00)
2. เกษตรกรสมาชิกที่สมัครเข้าร่วมโครงการ	ราย	150	306	250	423	400	729
			(204.00)		(169.20)		(182.25)

ที่มา : กรมส่งเสริมสหกรณ์ (ข้อมูล ณ 19 กรกฎาคม 2561)

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บเป็นตัวลขร้อยละ

4.3.2 การดำเนินงานในรูปแบบธนาคาร

1) การจัดทำทะเบียนโคนมรายตัว เพื่อทำบัญชี ผาก/ถอน และการจัดทำบัญชีรายรับ/รายจ่าย เพื่อให้การดำเนินงานโครงการฯของแต่ละสหกรณ์สามารถดำเนินการได้ตามแผนที่กำหนด และเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม สำนักงานสหกรณ์จังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้าไปให้คำปรึกษา และแนะนำเกี่ยวกับการจัดทำทะเบียนโครายตัว เพื่อทำบัญชีผาก/ถอน และการจัดทำบัญชีรายรับ/รายจ่ายโดยแยกประเภทธุรกิจเฉพาะกิจกรรมธนาคารโคมนทดแทนฝูงออกจากธุรกิจอื่นๆ ของสหกรณ์ เพื่อให้ทราบผลการดำเนินงานธนาคารโคมนทดแทนอย่างชัดเจน ผลการดำเนินงาน พบว่า สหกรณ์ที่เข้าร่วมโครงการในปี 2559 และปี 2560 รวมทั้งหมด 8 สหกรณ์มีการจัดทำทะเบียนโคนมรายตัว และการจัดทำบัญชีรายรับ/รายจ่าย โดยแยกประเภทธุรกิจเฉพาะกิจกรรมธนาคารโคมนทดแทนเรียบร้อยแล้ว

2) เกษตรกรขายฝากโคทดแทนเข้าร่วมโครงการฯ

การส่งโคนมทดแทนเข้าร่วมโครงการฯของเกษตรกรเป็นลักษณะของการขายฝากโดยเกษตรกรสมาชิกจะขายโคนมทดแทนฝูงให้กับธนาคาร ในลักษณะซึ่งน้ำหนักรหรือขายเป็นตัวการกำหนดราคาขายฝากส่วนใหญ่คณะกรรมการธนาคารเป็นผู้กำหนดโดยอ้างอิงจากราคาซื้อขายโคนมในพื้นที่ หลังจากเลี้ยงจนตั้งท้องได้อย่างน้อย 3 เดือน ขึ้นไป จึงขายคืนให้กับเกษตรกรเจ้าของเดิมก่อน หากเจ้าของเดิมไม่ซื้อคืนธนาคารจึงมีสิทธิ์ขายให้เกษตรกรรายอื่นต่อไป ผลการดำเนินงาน พบว่า เกษตรกรขายฝากโคนมทดแทนเข้าร่วมโครงการทั้งหมดจำนวน 553 ราย จำนวนโคนมทดแทนที่ขายฝาก 1,712 ตัว มูลค่าการขายฝากรวม 28,411,558 บาท มูลค่าการขายฝากเฉลี่ย 16,596 บาท/ตัว

โดยสหกรณ์ที่ได้รับการจัดตั้งเป็นธนาคารในปี 2559 ซึ่งมีทั้งหมด 3 สหกรณ์ เกษตรกรขายฝากโคนมทดแทนจำนวน 259 ราย จำนวนโคนมทดแทนที่ขายฝาก 956 ตัว มูลค่าการขายฝากรวม 14,707,318 บาท มูลค่าการขายฝากเฉลี่ย 15,384 บาท/ตัว โดยเกษตรกรที่ขายฝากโคนมทดแทนเข้าร่วมโครงการเป็นสมาชิกสหกรณ์โคนมผาตั้ง จำกัด และสหกรณ์โคนมพิมาย จำกัด ส่วนสมาชิกสหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด ไม่มีเกษตรกรขายฝากโคนมทดแทนเข้าร่วมโครงการ เนื่องจากสมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่เป็นฟาร์มโคนมขนาดเล็กถึงปานกลาง เกษตรกรสามารถเลี้ยงดูโคนมทดแทนได้เองจึงไม่ประสงค์ส่งโคนมทดแทนเข้าร่วมโครงการ ทั้งนี้สหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด ได้ดำเนินการขอยกเลิกการเข้าร่วมโครงการเนื่องจากปัญหาดังกล่าว ซึ่งกรมส่งเสริมสหกรณ์ได้เห็นชอบให้ดำเนินการยกเลิกการเข้าร่วมโครงการของสหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด เรียบร้อยแล้ว (ภาคผนวกที่ 1)

สำหรับสหกรณ์ที่ได้รับการจัดตั้งเป็นธนาคารในปี 2560 มีทั้งหมด 5 สหกรณ์ เกษตรกรขายฝากโคนมทดแทนเข้าร่วมโครงการทั้งหมดจำนวน 294 ราย จำนวนโคนมทดแทนที่ขายฝาก 756 ตัว มูลค่าการขายฝากรวม 13,704,240 บาท มูลค่าการขายฝากเฉลี่ย 18,127 บาท/ตัว ทั้งนี้เนื่องจากสหกรณ์ส่วนใหญ่ก่อสร้างโรงเรือนแล้วเสร็จ และเริ่มดำเนินการรับโคทดแทนเข้าร่วมโครงการได้ช่วงกลางปีถึงปลายปี 2560 ทำให้มีจำนวนโคนมที่รับฝากน้อยกว่าธนาคารที่จัดตั้งในปี 2559 (ตารางที่ 4.5)

ตารางที่ 4.5 การขายฝากโคนมทดแทนปี 2561 ของเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2559 - 2560

สหกรณ์	จำนวนเกษตรกร ที่ขายฝากโคนม (ราย)	จำนวนโคนม ที่ขายฝาก (ตัว)	มูลค่าโคนม ที่ขายฝาก (บาท)
1. ธนาคารที่จัดตั้งปี 2559			
1.1 สหกรณ์โคนมผาดั่ง จำกัด	93	450	5,544,210
1.2 สหกรณ์โคนมพิมาย จำกัด	166	506	9,163,108
1.3 สหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด	-	-	-
รวม	259	956	14,707,318
2. ธนาคารที่จัดตั้งปี 2560			
2.1 ชุมชุมสหกรณ์โคนมภาคใต้และ ตะวันตก จำกัด	43	284	7,100,000
2.2 สหกรณ์โคนมบ้านบึง จำกัด	17	100	1,250,000
2.3 สหกรณ์โคนมการเกษตรไชยปราการ จำกัด	88	150	2,459,500
2.4 สหกรณ์โคนมลำพูน จำกัด	73	115	1,548,990
2.5 สหกรณ์โคนมขอนแก่น จำกัด	73	107	1,345,750
รวม	294	756	13,704,240
รวมทั้งหมด	553	1,712	28,411,558

ที่มา : กรมส่งเสริมสหกรณ์ (ข้อมูล ณ 19 กรกฎาคม 2561)

หลังจากรับฝากโคนมทดแทนจากเกษตรกรแล้ว ทางธนาคารจะดำเนินการเลี้ยงโคนมทดแทน โดยจะเน้นการจัดการให้อาหารที่มีคุณภาพเหมาะสมกับช่วงอายุ ซึ่งการให้อาหารชั้นและหยาดที่เหมาะสม จะช่วยให้โครุ่นมีการผสมติด และรอบหมุนเวียนของการให้น้ำนมโคเร็วขึ้น ผลการเลี้ยงโคนมทดแทนของสหกรณ์ที่การจัดตั้งเป็นธนาคารที่จัดตั้งปี 2559 พบว่า มีการผสมโคสาวที่อายุเฉลี่ย 18 เดือน อัตราการผสมติดเฉลี่ย 1 - 2 ครั้ง/ตัว จำนวนโคนมทดแทนที่ตายระหว่างการเลี้ยงเฉลี่ย 7 ตัว เนื่องจากเกิดโรคไข้เห็บ และโรคปากเท้าเปื่อยโคสาวท้องที่ขายคืนให้แก่เกษตรกรเฉลี่ยท้อง 4 เดือน น้ำหนักโคสาวท้องที่ขายคืนเฉลี่ย 510 กิโลกรัมต่อตัว ซึ่งโคสาวท้องที่ขายคืนให้แก่เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด (ตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.6 ผลการเลี้ยงโคทดแทนปี 2561 ของธนาคารที่จัดตั้งในปี 2559

รายการ	หน่วย	สหกรณ์โคนม ผาดัง	สหกรณ์โคนม พิมาย	เฉลี่ย
1. อายุโคสาวที่ทำการผสมเทียม	เดือน	18	18	18
2. อัตราการผสมติด	ครั้ง/ตัว	1-2	1-2	1-2
3. จำนวนโคทดแทนที่ตายระหว่างเลี้ยง	ตัว	8	5	7
4. อายุโคสาวท้องที่ขายคืนให้แก่เกษตรกร	เดือน	4	4	4
5. น้ำหนักโคสาวท้องที่ขายคืนให้แก่เกษตรกร	กก./ตัว	500	520	510

ที่มา : จากการสำรวจ

ส่วนสหกรณ์ที่จัดตั้งเป็นธนาคารปี 2560 มีการผสมโคสาวที่อายุเฉลี่ย 18 เดือน อัตราการผสมติดเฉลี่ย 1 - 2 ครั้งต่อตัวเช่นเดียวกัน โดยมีโคนมทดแทนที่ตายระหว่างการเลี้ยงเฉลี่ย 8 ตัว เนื่องจากเกิดโรคไข้หัด และโรคปากเท้าเปื่อยโคสาวท้องที่ขายคืนให้แก่เกษตรกรเฉลี่ยท้อง 4 เดือน น้ำหนักโคสาวท้องที่ขายคืนเฉลี่ย 413 กิโลกรัม/ตัว ซึ่งโคสาวท้องที่ขายคืนให้แก่เกษตรกรเป็นไปตามเกณฑ์ที่ (ตารางที่ 4.7)

ตารางที่ 4.7 ผลการเลี้ยงโคทดแทนปี 2561 ของธนาคารที่จัดตั้งในปี 2560

รายการ	หน่วย	ชุมนุมสหกรณ์ โคนมา	สหกรณ์โคนม การเกษตรไทยปรการ	เฉลี่ย
1. อายุโคสาวที่ทำการผสมเทียม	เดือน	18	18	18
2. อัตราการผสมติด	ครั้ง/ตัว	1-2	1-2	2
3. จำนวนโคนมทดแทนที่ตายระหว่างเลี้ยง	ตัว	11	4	8
4. อายุโคสาวท้องที่ขายคืนให้แก่เกษตรกร	เดือน	5	4	4
5. น้ำหนักโคสาวท้องที่ขายคืนให้แก่เกษตรกร	กก./ตัว	425	400	413

ที่มา : จากการสำรวจ

3) เกษตรกรถอนคืน (ซื้อคืน) โคสาวท้องจากโครงการฯ

หลังจากโครงการฯ รับฝากโคนมทดแทนจากเกษตรกรสมาชิกและนำมาเลี้ยงที่โครงการฯ จนกระทั่งผสมติดตั้งท้องได้ประมาณ 3 - 6 เดือน แล้วทางสหกรณ์จะจำหน่ายคืนให้แก่เกษตรกรสมาชิก เจ้าของโคก่อนเป็นอันดับแรก หากเจ้าของโคไม่ซื้อคืนจะขายให้แก่เกษตรกรสมาชิกรายอื่นๆ หรือเกษตรกรทั่วไปที่ต้องการ พบว่า มีเกษตรกรถอนคืนโคสาวท้องแล้วทั้งหมดจำนวน 381 ราย จำนวนโคสาวท้องที่ถอนคืน 1,199 ตัว มูลค่าการถอนคืนโคสาวท้องรวม 55,221,199 บาท มูลค่าการถอนคืนเฉลี่ย 46,056 บาท/ตัว

โดยสหกรณ์ที่จัดตั้งเป็นธนาคารในปี 2559 เกษตรกรถอนคืนโคสาวท้องแล้วจำนวน 331 ราย จำนวนโคสาวท้องที่ถอนคืน 1,019 ตัว มูลค่าการถอนคืนรวม 47,247,699 บาท คิดเป็นมูลค่าการถอนคืนเฉลี่ย 46,366 บาท/ตัว จะเห็นได้ว่าจำนวนเกษตรกรและจำนวนโคสาวท้องที่ถอนคืนของสหกรณ์ที่ได้รับการจัดตั้งเป็นธนาคารในปี 2559 มีมากกว่าจำนวนเกษตรกรและจำนวนโคนมทดแทนที่ขายฝาก ทั้งนี้เนื่องจากสหกรณ์

ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นมีการดำเนินการรับฝากโฉนดทดแทนมาก่อนที่จะเข้าร่วมโครงการธนาคารโคททดแทนฝูง ทำให้มีโฉนดทดแทนบางส่วนที่ขายฝากมาก่อนเข้าร่วมโครงการซึ่งมีการผสมติดเป็นโคสาวท้องและถอนคืนในปี 2559 อยู่จำนวนหนึ่ง จึงทำให้จำนวนเกษตรกรและจำนวนโคสาวท้องที่ถอนคืนมีจำนวนมากกว่าจำนวนเกษตรกรและจำนวนโฉนดทดแทนที่ขายฝาก โดยเกษตรกรที่ถอนคืนโคสาวท้องส่วนใหญ่เป็นสมาชิกสหกรณ์โคนมผาตั้ง จำกัด และสหกรณ์โคนมพิมาย จำกัด ส่วนสหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด ไม่มีเกษตรกรมาถอนคืนโคสาวท้องแต่อย่างใด เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่ไม่มีการขายฝากโฉนดทดแทนให้กับโครงการ

สำหรับสหกรณ์ที่จัดตั้งเป็นธนาคารในปี 2560เกษตรกรถอนคืนโคสาวท้องแล้วจำนวน 50 ราย จำนวนโคสาวท้องที่ถอนคืน 180 ตัว มูลค่าการถอนคืนรวม 7,973,500 บาท คิดเป็นมูลค่าการถอนคืนเฉลี่ย 44,297 บาท/ตัว โดยเป็นการถอนคืนโคสาวท้องของเกษตรกรสมาชิกชุมนุมสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด และสหกรณ์โคนมการเกษตรไชยปราการ จำกัด ส่วนสหกรณ์ที่เหลือยังไม่มีการถอนคืนโคสาวท้องเนื่องจากเพิ่งรับโฉนดทดแทนเข้าร่วมโครงการช่วงปลายปี 2560 ซึ่งโคส่วนใหญ่ยังไม่สามารถผสมเทียมได้ (ตารางที่ 4.8)

ตารางที่ 4.8 การถอนคืน (ซื้อคืน) โคสาวท้องปี 2561 ของเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2559 – 2560

สหกรณ์	จำนวนเกษตรกร ที่ถอนคืนโคสาวท้อง (ราย)	จำนวนโคสาวท้อง ที่ถอนคืน (ตัว)	มูลค่าโคสาวท้อง ที่ถอนคืน (บาท)
1. ธนาคารที่จัดตั้งปี 2559			
1.1 สหกรณ์โคนมผาตั้ง จำกัด	153	432	18,045,850
1.2 สหกรณ์โคนมพิมาย จำกัด	178	587	29,201,849
รวม	331	1,019	47,247,699
2. ธนาคารที่จัดตั้งปี 2560			
2.1 ชุมชนสหกรณ์โคนมภาคใต้ฯ จำกัด	23	134	5,829,000
2.2 สหกรณ์โคนมการเกษตรไชยปราการ จำกัด	27	46	2,144,500
รวม	50	180	7,973,500
รวมทั้งหมด	381	1,199	55,221,199

ที่มา : กรมส่งเสริมสหกรณ์ (ข้อมูล ณ 19 กรกฎาคม 2561)

ลักษณะการถอนคืนโคสาวท้องของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2559 พบว่ามีการถอนคืนโคสาวท้องแล้วร้อยละ 93.26 โดยเป็นการถอนคืนโคสาวท้องของเกษตรกรเองทั้งหมด จำนวนโคสาวท้องที่ถอนคืนเฉลี่ย 6 ตัว/ราย และร้อยละ 2.25 ยังไม่มีการถอนคืนโคสาวท้องจากธนาคารเนื่องจากยังไม่ถึงเวลาถอนคืน ส่วนที่เหลือร้อยละ 4.49 คิดว่าจะไม่ถอนคืนโคสาวท้องเนื่องจากโคสาวท้องที่จะถอนคืนมีมูลค่าการถอนคืนค่อนข้างสูงสำหรับแหล่งเงินทุนในการถอนคืนโคสาวท้องของเกษตรกรส่วนใหญ่มาจากทุนส่วนตัวร่วมกับเงินกู้จากสหกรณ์โคนมที่เป็นสมาชิก คิดเป็นร้อยละ 70.46 ใช้ทุนส่วนตัวร้อยละ 27.27 และเงินกู้อย่างเดียว ร้อยละ 2.27 (ตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.9 ลักษณะการถอนคืน (ซื้อคืน) โควสวาท้องปี 2561 ของเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2559

รายการ	หน่วย	สหกรณ์โคนม ผาตั้ง	สหกรณ์โคนม พิมาย	เฉลี่ย
1. การถอนคืนโควสวาท้องของเกษตรกร				
1.1 เกษตรกรถอนคืนโควสวาท้องแล้ว โดย	ร้อยละ	89.58	97.56	93.26
1) ถอนคืนของตนเอง	ร้อยละ	100.00	100.00	100.00
2) ถอนคืนของคนอื่น	ร้อยละ	-	-	-
1.2 เกษตรกรยังไม่ถอนคืน	ร้อยละ	2.08	2.44	2.25
1.3 เกษตรกรไม่ถอนคืน	ร้อยละ	8.34	-	4.49
2. จำนวนโควสวาท้องที่ถอนคืน	ตัว/ราย	8.00	4.00	6.00
3. แหล่งเงินทุนที่นำมาถอนคืน				
3.1 ทุนส่วนตัว+กู้	ร้อยละ	64.58	77.50	70.46
3.2 ทุนส่วนตัว	ร้อยละ	31.25	22.50	27.27
3.3 กู้ยืมอย่างเดียว	ร้อยละ	4.17	-	2.27

ที่มา : จากการสำรวจ

ส่วนเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2560 มีการถอนคืนโควสวาท้องแล้ว ร้อยละ 10.56 โดยเป็นการถอนคืนโควสวาท้องของตัวเองที่ขายฝากไว้ทั้งหมด จำนวนโควสวาท้องที่ถอนคืนเฉลี่ย 4 ตัว/ราย และร้อยละ 87.78 ยังไม่มีการถอนคืนโควสวาท้อง เนื่องจากยังไม่ถึงเวลาถอนคืน ที่เหลือร้อยละ 1.66 ไม่ถอนคืน โควสวาท้องเนื่องจากปริมาณโคนมในฟาร์มเหมาะสมกับจำนวนแรงงานที่เลี้ยงโคนมแล้ว หากถอนคืนโคนม จะทำให้โคนมในฟาร์มมีปริมาณมากขึ้นอาจดูแลไม่ทั่วถึง สำหรับแหล่งเงินทุนในการถอนคืนโควสวาท้องส่วนใหญ่ มาจากทุนส่วนตัว ร้อยละ 57.89 รองลงมาเป็นทุนส่วนตัวร่วมกับเงินกู้จากสหกรณ์โคนมที่เป็นสมาชิก ร้อยละ 31.58 และเงินกู้ยืมอย่างเดียว ร้อยละ 10.53 (ตารางที่ 4.10)

ตารางที่ 4.10 ลักษณะการถอนคืน (ซื้อคืน) โคสาวท้องปี 2561 ของเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2560

รายการ	หน่วย	ขุมนุสหรณ โคนมา	สหรณโคนม บ้านบึง	สหรณโคนม การเกษตร ไชยปรการ	สหรณโคนม ลำพูน	สหรณโคนม ขอนแก่น	เฉลี่ย
1. การถอนคืนโคสาวท้อง ของเกษตรกร							
1.1 เกษตรกรถอนคืน โคสาวท้องแล้ว โดย	ร้อยละ	55.17	-	23.08	-	-	10.56
1) ถอนคืนของตนเอง	ร้อยละ	100.00	-	100.00	-	-	100.00
2) ถอนคืนของคนอื่น	ร้อยละ	-	-	-	-	-	-
1.2 เกษตรกรยังไม่ถอนคืน	ร้อยละ	44.83	100.00	53.84	100.00	100.00	87.78
1.3 เกษตรกรไม่ถอนคืน	ร้อยละ	-	-	23.08	-	-	1.66
2. จำนวนโคสาวท้องที่ถอนคืน	ตัว/ราย	6	-	2	-	-	4
3. แหล่งเงินทุนที่นำมาถอนคืน							
3.1 ทุนส่วนตัว+กู้	ร้อยละ	31.25	-	33.34	-	-	31.58
3.2 ทุนส่วนตัว	ร้อยละ	62.50	-	33.33	-	-	57.89
3.3 กู้ยืมเดียว	ร้อยละ	6.25	-	33.33	-	-	10.53

ที่มา : จากการสำรวจ

สำหรับโคสาวท้องที่เกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2559 ถอนคืนจากโครงการแล้วพบว่า ส่วนใหญ่คลอดลูกแล้วร้อยละ 90.91 ที่เหลือร้อยละ 9.09 ยังไม่คลอด โคสาวท้องที่คลอดแล้ว ส่วนใหญ่เป็นเพศผู้และเพศเมียในสัดส่วนใกล้เคียงกัน โดยเป็นเพศผู้ร้อยละ 51.41 และเพศเมียร้อยละ 48.59 อัตราการรอดของลูกโคคิดเป็นร้อยละ 92.50 และลูกโคที่คลอดมีความสมบูรณ์ แข็งแรง ร้อยละ 100.00 ส่วนลูกโคที่คลอดแล้วตายร้อยละ 7.50 ส่วนใหญ่เกิดจากโรคในระบบทางเดินอาหาร ได้แก่โรคท้องเสีย เนื่องจากลูกโคที่เกิดใหม่มีภูมิคุ้มกันต้านทานโรคค่อนข้างน้อยต้องคอยระมัดระวังเป็นพิเศษ โดยเฉพาะพื้นที่คอกต้องสะอาด และแห้งอยู่เสมอ รวมทั้งการให้อาหารและน้ำที่สะอาดก็เป็นสิ่งจำเป็น (ตารางที่ 4.11)

ตารางที่ 4.11 อัตราการคลอดของโคสาวท้องของเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2559

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	สหกรณ์โคนมผาตั้ง	สหกรณ์โคนมพิมาย	เฉลี่ย
1. การคลอดของโคสาวท้อง			
1.1 คลอดแล้ว	85.42	97.50	90.91
1.2 ยังไม่คลอด	14.58	2.50	9.09
2. การรอดของลูกโค			
2.1 ลูกโคที่คลอดแล้วไม่ตาย	95.12	89.74	92.50
- เพศผู้	53.42	49.27	51.41
- เพศเมีย	46.58	50.73	48.59
2.2 ลูกโคที่คลอดแล้วตาย	4.88	10.26	7.50
3. สุขภาพของลูกโค			
3.1 แข็งแรง สมบูรณ์	100.00	100.00	100.00
3.2 ไม่แข็งแรง	0.00	0.00	0.00

ที่มา : จากการสำรวจ

ในส่วนของโคสาวท้องที่เกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งปี 2560 ถอนคืนจากโครงการพบว่า คลอดลูกแล้วร้อยละ 43.75 ที่เหลือร้อยละ 56.25 ยังไม่คลอด เนื่องจากเพิ่งถอนคืนโคสาวท้องจากธนาคารยังไม่ครบกำหนดคลอด ส่วนโคสาวท้องที่คลอดแล้วเป็นเพศเมีย ร้อยละ 57.14 อัตราการรอดของลูกโคคิดเป็นร้อยละ 100.00 และลูกโคที่คลอดมีความสมบูรณ์ แข็งแรง ร้อยละ 100.00 (ตารางที่ 4.12)

ตารางที่ 4.12 อัตราการคลอดของโคสาวท้องของเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2560

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	ชุมชนสหกรณ์โคนมมา	สหกรณ์โคนมการเกษตร ไชยปราการ	เฉลี่ย
1. การคลอดของโคสาวท้อง			
1.1 คลอดแล้ว	41.38	66.67	43.75
1.2 ยังไม่คลอด	58.62	33.33	56.25
2. การรอดของลูกโค			
2.1 ลูกโคที่คลอดแล้วไม่ตาย	100.00	100.00	100.00
- เพศผู้	47.36	-	42.86
- เพศเมีย	52.64	100.00	57.14
2.2 ลูกโคที่คลอดแล้วตาย	-	-	-
3. สุขภาพของลูกโค			
3.1 แข็งแรง สมบูรณ์	100.00	100.00	100.00
3.2 ไม่แข็งแรง	-	-	-

ที่มา : จากการสำรวจ

4) การสนับสนุนเกี่ยวกับบริการสุขอนามัยสัตว์ การผสมเทียม และอื่นๆ

ในการดำเนินโครงการฯ ทางสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดได้เข้าไปให้การสนับสนุนเกี่ยวกับสุขอนามัยสัตว์แก่เกษตรกรที่เป็นสมาชิกธนาคารในฟาร์มเช่น การให้บริการฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อย การผสมเทียมการดูแลสุขภาพโคนม และการให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคนมในด้านต่างๆ ทั้ง 8 ธนาคารจากการสอบถามเกษตรกรที่เป็นสมาชิกธนาคาร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 94.63 ได้รับการด้านสุขอนามัยสัตว์ ไม่ว่าจะเป็นการผสมเทียม การฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย และการตรวจท้อง เป็นต้น จำนวนโคนมที่ได้รับการเฉลี่ย 47 ตัว/ฟาร์ม โดยเกษตรกรที่เป็นสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งปี 2559 ได้รับการร้อยละ 95.76 จำนวนโคนมที่ได้รับการเฉลี่ย 40 ตัว/ฟาร์ม และเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งปี 2560 ได้รับการร้อยละ 93.89 จำนวนโคนมที่ได้รับการเฉลี่ย 53 ตัว/ฟาร์ม (ตารางที่ 4.13)

ตารางที่ 4.13 การได้รับการด้านสุขอนามัยสัตว์ของเกษตรกร

สหกรณ์	การรับบริการด้านสุขอนามัยสัตว์ของเกษตรกร (ร้อยละ)		โคนมได้รับการด้านสุขอนามัย (ตัว/ฟาร์ม)
	ได้รับการ	ไม่ได้รับการ	
1. ธนาคารที่จัดตั้งปี 2559			
1.1 สหกรณ์โคนมผาตั้ง จำกัด	100.00	-	39
1.2 สหกรณ์โคนมพิมาย จำกัด	92.68	7.32	46
1.3 สหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด	93.10	6.90	30
เฉลี่ย	95.76	4.24	40
2. ธนาคารที่จัดตั้งปี 2560			
2.1 ชุมชมสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด	75.86	24.14	36
2.2 สหกรณ์โคนมบ้านบึง จำกัด	100.00	-	32
2.3 สหกรณ์โคนมการเกษตรไชยปราการ จำกัด	100.00	-	66
2.4 สหกรณ์โคนมลำพูน จำกัด	93.48	6.52	53
2.5 สหกรณ์โคนมขอนแก่น จำกัด	97.87	2.13	52
เฉลี่ย	93.89	6.11	53
เฉลี่ยรวม	94.63	5.37	47

ที่มา : จากการสำรวจ

4.4 ผลลัพธ์ (Outcomes)

4.4.1 ปริมาณน้ำนมดิบที่เกษตรกรได้รับเพิ่มขึ้น

แม่โคนมที่มีคุณภาพพิจารณาได้ในหลายด้าน เช่น สายพันธุ์แม่โค สุขภาพของแม่โค ผลผลิตน้ำนมทั้งปริมาณและคุณภาพของน้ำนม และระบบสืบพันธุ์ เป็นต้น ซึ่งในการประเมินผลครั้งนี้ ผู้ประเมินจะพิจารณาเฉพาะปริมาณผลผลิตน้ำนมดิบที่เกษตรกรได้รับ และระบบสืบพันธุ์ (อัตราการผสมติดของแม่โค) ทั้งนี้

เนื่องจากข้อจำกัดด้านข้อมูล ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบปริมาณน้ำนมดิบที่เกษตรกรได้รับจากแม่โคในโครงการฯ กับปริมาณน้ำนมดิบจากแม่โคในฟาร์มที่เกษตรกรเลี้ยงเอง พบว่า เกษตรกรร้อยละ 27.90 ได้รับปริมาณน้ำนมดิบจากแม่โคในโครงการสูงกว่าแม่โคที่เกษตรกรเลี้ยงเอง ร้อยละ 67.44 ได้รับน้ำนมดิบในปริมาณเท่ากัน และร้อยละ 4.66 ได้รับน้ำนมดิบน้อยกว่า

โดยเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2559 ร้อยละ 29.49 ได้รับน้ำนมดิบจากแม่โคในโครงการฯ สูงกว่าแม่โคในฟาร์มที่เกษตรกรเลี้ยงเอง ร้อยละ 66.67 ได้รับน้ำนมดิบจากแม่โคในโครงการฯ เท่าๆ กับแม่โคในฟาร์มที่เกษตรกรเลี้ยงเอง และร้อยละ 3.84 ได้รับน้ำนมดิบจากแม่โคในโครงการฯ ต่ำกว่าแม่โคในฟาร์มที่เกษตรกรเลี้ยงเอง

ส่วนเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2560 ร้อยละ 12.50 ได้รับน้ำนมดิบจากแม่โคในโครงการฯ สูงกว่าแม่โคในฟาร์มที่เกษตรกรเลี้ยงเอง ร้อยละ 75.00 ได้รับน้ำนมดิบจากแม่โคในโครงการฯ เท่าๆ กับแม่โคในฟาร์มที่เกษตรกรเลี้ยงเอง และร้อยละ 12.50 ได้รับน้ำนมดิบจากแม่โคในโครงการฯ ต่ำกว่าแม่โคในฟาร์มที่เกษตรกรเลี้ยงเอง

ในส่วนของอัตราการผสมติดของแม่โค พบว่า อัตราการผสมติดของแม่โคนมที่เกษตรกรเลี้ยงเอง อยู่ระหว่าง 2 - 3 ครั้ง ส่วนแม่โคในโครงการจะมีอัตราการผสมติดอยู่ระหว่าง 1 - 2 ครั้ง โดยแม่โคที่ผสมติดเร็วขึ้น รอบหมุนเวียนของการให้น้ำนมโคก็จะเร็วขึ้น ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้จากการขายน้ำนมดิบเร็วขึ้น ซึ่งจะเป็นผลดีต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมเป็นอย่างมาก (ตารางที่ 4.14)

ตารางที่ 4.14 เกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2559 – 2560 ที่ได้รับปริมาณน้ำนมดิบเพิ่มขึ้น

หน่วย : ร้อยละ

สหกรณ์	เกษตรกรที่ได้รับปริมาณน้ำนมดิบจากแม่โค ในโครงการเปรียบเทียบกับแม่โคที่เลี้ยงเอง		
	สูงกว่า	เท่ากัน	ต่ำกว่า
1. ธนาคารที่จัดตั้งปี 2559			
1.1 สหกรณ์โคนมผาตั้ง จำกัด	37.50	60.00	2.50
1.2 สหกรณ์โคนมพิมาย จำกัด	21.05	73.68	5.27
เฉลี่ย	29.49	66.67	3.84
2. ธนาคารที่จัดตั้งปี 2560			
2.1 ชุมชนสหกรณ์โคนมภาคใต้ ฯ จำกัด	20.00	80.00	-
2.2 สหกรณ์โคนมการเกษตรไชยปราการ จำกัด	-	66.67	33.33
เฉลี่ย	12.50	75.00	12.50
เฉลี่ยรวม	27.90	67.44	4.66

ที่มา : จากการสำรวจ

ทั้งนี้ในส่วนของคุณภาพน้ำนมดิบเฉลี่ยที่เกษตรกรได้รับ พบว่า แม่โคในโครงการฯ ให้ปริมาณน้ำนมดิบเฉลี่ย 16.37 กิโลกรัม/ตัว/วัน ส่วนแม่โคในฟาร์มที่เกษตรกรเลี้ยงเองให้ปริมาณน้ำนมดิบเฉลี่ย 15.66 กิโลกรัม/ตัว/วัน โดยแม่โคในโครงการฯ ให้ปริมาณน้ำนมดิบสูงกว่าแม่โคที่เกษตรกรเลี้ยงเองเฉลี่ย 0.71 กิโลกรัม/ตัว/วัน โดยเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2559 แม่โคในโครงการฯ ให้ปริมาณน้ำนมดิบเฉลี่ย 16.33 กิโลกรัม/ตัว/วัน ส่วนแม่โคในฟาร์มที่เกษตรกรเลี้ยงเองให้ปริมาณน้ำนมดิบเฉลี่ย 15.56 กิโลกรัม/ตัว/วัน แม่โคในโครงการฯ ให้ปริมาณน้ำนมดิบสูงกว่าแม่โคที่เกษตรกรเลี้ยงเองเฉลี่ย 0.77 กิโลกรัม/ตัว/วัน

ส่วนเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2560 แม่โคในโครงการฯ ให้ปริมาณน้ำนมดิบเฉลี่ย 16.75 กิโลกรัม/ตัว/วัน ส่วนแม่โคในฟาร์มที่เกษตรกรเลี้ยงเองให้ปริมาณน้ำนมดิบเฉลี่ย 16.62 กิโลกรัม/ตัว/วัน แม่โคในโครงการฯ ให้ปริมาณน้ำนมดิบสูงกว่าแม่โคที่เกษตรกรเลี้ยงเองเฉลี่ย 0.13 กิโลกรัม/ตัว/วัน โดยเฉพาะแม่โคในโครงการฯ ของเกษตรกรสมาชิกชุมนุมสหกรณ์โคนมภาคใต้ฯ จำกัด แม่โคในโครงการฯ ให้ปริมาณน้ำนมดิบสูงกว่าแม่โคที่เกษตรกรเลี้ยงเองเฉลี่ย 1.20 กิโลกรัม/ตัว/วัน ยกเว้นแม่โคในโครงการฯ ของเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์โคนมการเกษตรไชยปราการ จำกัด แม่โคในโครงการฯ ให้ปริมาณน้ำนมดิบต่ำกว่าแม่โคที่เกษตรกรเลี้ยงเองเฉลี่ย 1.66 กิโลกรัม/ตัว/วัน เนื่องจากเกษตรกรเพิ่งถอนคืนแม่โคจากโครงการซึ่งแม่โคต้องใช้ระยะเวลาในการปรับตัวภายในฟาร์มทั้งในด้านอาหาร โดยเฉพาะอาหารหยาดซึ่งแต่ละฟาร์มใช้แตกต่างกันขึ้นอยู่กับเกษตรกรและสิ่งแวดล้อมภายในฟาร์ม (ตารางที่ 4.15)

ตารางที่ 4.15 ปริมาณน้ำนมดิบของเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2559 - 2560

สหกรณ์	ปริมาณน้ำนมดิบที่เกษตรกรได้รับ (กก./ตัว/วัน)		
	แม่โคที่ได้จากโครงการ	แม่โคที่เกษตรกรเลี้ยงเอง	ผลการเปลี่ยนแปลง (+/-) ^{1/}
1. ธนาคารที่จัดตั้งปี 2559			
1.1 สหกรณ์โคนมผาตั้ง จำกัด	15.25	14.05	+1.20
1.2 สหกรณ์โคนมพิมาย จำกัด	17.47	17.15	+0.32
เฉลี่ย	16.33	15.56	+0.77
2. ธนาคารที่จัดตั้งปี 2560			
2.1 ชุมนุมสหกรณ์โคนมภาคใต้ฯ จำกัด	17.80	16.60	+1.20
2.2 สหกรณ์โคนมการเกษตรไชยปราการ จำกัด	15.00	16.66	-1.66
เฉลี่ย	16.75	16.62	+0.13
เฉลี่ยรวม	16.37	15.66	+0.71

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ^{1/}แสดงการเปลี่ยนแปลงของปริมาณน้ำนมดิบที่เกษตรกรได้รับ โดยเครื่องหมาย + หมายถึง สูงกว่า และ - หมายถึง ต่ำกว่า

4.4.2 รายจ่ายในการเลี้ยงโคนมทดแทนของเกษตรกรลดลง

เมื่อสอบถามรายจ่ายในการเลี้ยงโคนมทดแทนซึ่งมีอายุเฉลี่ย 9 เดือน (อายุเท่ากับโคนมทดแทนที่เกษตรกรขายฝาก) จนกระทั่งเป็นโคสาวท้อง 4 เดือน ของเกษตรกร (เท่ากับอายุโคสาวท้องที่เกษตรกรถอนคืน) พบว่า เกษตรกรมีรายจ่ายในการเลี้ยงโคนมทดแทนเฉลี่ย 48,500 บาท/ตัว ในขณะที่เกษตรกรมีรายจ่ายในการถอนคืนโคสาวท้องจากธนาคารเฉลี่ย 46,056 บาท/ตัว จะเห็นได้ว่ารายจ่ายในการเลี้ยงโคนมทดแทนของเกษตรกรสูงกว่ารายจ่ายในการถอนคืนโคสาวท้องจากโครงการเฉลี่ย 2,444 บาท/ตัว โดยเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2559 มีรายจ่ายในการเลี้ยงโคนมทดแทนเฉลี่ย 47,133 บาท/ตัว และมีรายจ่ายในการถอนคืนโคสาวท้องจากธนาคารในราคาเฉลี่ย 46,366 บาท/ตัว รายจ่ายในการเลี้ยงโคนมทดแทนของเกษตรกรสูงกว่ารายจ่ายในการถอนคืนโคสาวท้องจากโครงการเฉลี่ย 767 บาท/ตัว

ส่วนเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2560 มีรายจ่ายในการเลี้ยงโคนมทดแทนเฉลี่ย 50,165 บาท/ตัว ซึ่งสูงกว่ารายจ่ายของเกษตรกรสมาชิกธนาคารปี 2559 โดยเฉพาะมูลค่าตัวโคทดแทน ทั้งนี้เนื่องจากมูลค่าตัวโคทดแทนในแต่ละปีจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับราคาโคนมที่ซื้อขายในขณะนั้นๆ ส่วนค่าใช้จ่ายในส่วนอื่นๆ มีมูลค่าใกล้เคียงกัน ทั้งนี้เกษตรกรมีรายจ่ายในการถอนคืนโคสาวท้องจากธนาคารเฉลี่ย 44,297 บาท/ตัว จะเห็นได้ว่ารายจ่ายในการเลี้ยงโคนมทดแทนของเกษตรกรสูงกว่ารายจ่ายในการถอนคืนโคสาวท้องจากโครงการเฉลี่ย 5,868 บาท/ตัว (ตารางที่ 4.16) โดยการกำหนดราคาถอนคืนโคสาวท้องจากธนาคารจะคำนวณจากต้นทุนในการเลี้ยงโคทดแทนในฟาร์มทั้งหมดทั้งต้นทุนมูลค่าตัวโคทดแทนที่ซื้อจากเกษตรกร ค่าอาหารข้น ค่าอาหารหยาบ ค่าวัคซีนและยารักษาโรค ค่าเสื่อมโรงเรือนต่างๆ และค่าบริหารจัดการภายในฟาร์ม ตลอดจนดอกเบี้ยเงินกู้ที่สหกรณ์นำมาใช้ในการก่อสร้างโรงเรือน จึงทำให้มูลค่าการถอนคืนโคสาวท้องของธนาคารที่จัดตั้งในปี 2559 สูงกว่ามูลค่าถอนคืนโคสาวท้องจากโครงการของสหกรณ์ที่จัดตั้งเป็นธนาคารในปี 2560 เนื่องจากสหกรณ์ที่จัดตั้งเป็นธนาคารในปี 2559 ส่วนใหญ่ได้รับเงินสนับสนุนในลักษณะเงินกู้กองทุนพัฒนาสหกรณ์ (กพส.) อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 จำนวน 25 ล้านบาท ส่วนสหกรณ์ที่จัดตั้งเป็นธนาคารปี 2560 ส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนเป็นงบอุดหนุนซึ่งไม่ต้องเสียดอกเบี้ยและคืนเงินต้นให้แก่กรมส่งเสริมสหกรณ์

ตารางที่ 4.16 รายจ่ายในการเลี้ยงโคนมทดแทนของเกษตรกร

หน่วย : บาทต่อตัว

รายการ	เกษตรกรสมาชิก	เกษตรกรสมาชิก	เฉลี่ย
	ธนาคารที่จัดตั้ง ในปี 2559	ธนาคารที่จัดตั้ง ในปี 2560	
1. รายจ่ายในการเลี้ยงโคนมทดแทนของเกษตรกร	47,133	50,165	48,500
1.1 มูลค่าตัวโคนมทดแทน (อายุเฉลี่ย 9 เดือน)	15,384	18,127	16,596
1.2 ค่าอาหารชั้น (กากถั่วเหลือง กากเมล็ดฝ้าย ปลาปน ทางนมผงปลายข้าว รำสกัดน้ำมัน ข้าวโพด มันสำปะหลัง)	15,567	13,167	14,269
1.3 ค่าอาหารหยาบ (เปลือกและไหมข้าวโพด ต้นข้าวโพด ยอดอ้อยหญ้าต่างๆ ใบมันฯ ใบกระถิน พืชตระกูลถั่ว เปลือก สับปะรด เป็นต้น)	5,295	6,041	5,698
1.4 ค่าวิตามิน/เกลือแร่/ยาบำรุง/ค่าวัคซีน	914	897	904
1.5 ค่ายารักษาโรค	477	667	580
1.6 ค่าจ้างแรงงาน	7,415	9,026	8,286
1.7 ค่าซ่อมแซมโรงเรือน ค่าอุปกรณ์อื่นๆ	645	676	662
1.8 ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า	552	612	584
1.9 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง (ตัดหญ้า หากอาหารให้โคฯลฯ)	872	939	909
1.10 อื่น ๆ เช่น ภาษีโรงเรือนเลี้ยงโค	12	13	12
2. ราคาโคสาวทองที่เกษตรกรถอนคืนจากธนาคาร	46,366	44,297	46,056
3. เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายระหว่างโคนมทดแทนที่เกษตรกร เลี้ยงเองกับโคนมทดแทนที่เกษตรกรถอนคืนจากโครงการ (1-2)	+767	+5,868	+2,444

ที่มา : จากการสำรวจ

4.4.3 รายได้ของเกษตรกรเพิ่มขึ้น

เมื่อนำปริมาณน้ำนมดิบที่เกษตรกรได้รับจากแม่โคในโครงการฯ ซึ่งได้รับมากกว่าแม่โคที่เกษตรกรเลี้ยงเองจำนวน 0.71 กิโลกรัม/ตัว/วัน มาคำนวณรายได้จากราคาน้ำนมดิบที่เกษตรกรจำหน่ายได้เฉลี่ย 18 บาท/กิโลกรัม และช่วงการให้นม 305 วัน จะทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น 3,898 บาท/ตัว/ปี โดยเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งปี 2559 ซึ่งได้รับน้ำนมดิบจากแม่โคในโครงการฯ มากกว่าแม่โคที่เกษตรกรเลี้ยงเองจำนวน 0.77 กิโลกรัม/ตัว/วัน จะทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น 4,228 บาท/ตัว/ปี ในส่วนของเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2560 โดยเฉพาะเกษตรกรสมาชิกชุมชนสหกรณ์โคนมภาคใต้ ซึ่งปริมาณน้ำนมดิบจากแม่โคในโครงการฯ มากกว่าแม่โคในโครงการฯ ที่เกษตรกรเลี้ยงเอง จำนวน 1.20 กิโลกรัม/ตัว/วัน ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น 6,588 บาท/ตัว/ปี ยกเว้นเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์โคนมการเกษตรไชยปราการซึ่งได้รับปริมาณน้ำนมดิบจากแม่โคในโครงการน้อยกว่าแม่โคที่เกษตรกรเลี้ยงเอง เนื่องจากแม่โคในโครงการอยู่ระหว่างการปรับตัว เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่เพิ่งถอนคืนจากโครงการ ทำให้มีรายได้ลดลงจำนวน 9,133 บาท/ตัว/ปี (ตารางที่ 4.17)

ตารางที่ 4.17 รายได้จากการจำหน่ายน้ำมันดิบของเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2559 – 2560

สหกรณ์	รายได้จากการจำหน่ายน้ำมันดิบ (บาท/ตัว/ปี) ^{1/}		
	แม่โคที่ได้จากโครงการ	แม่โคที่เกษตรกรเลี้ยงเอง	ผลการเปลี่ยนแปลง (+/-) ^{2/}
1. ธนาคารที่จัดตั้งปี 2559			
1.1 สหกรณ์โคนมผาตั้ง จำกัด	83,723	77,135	+6,588
1.2 สหกรณ์โคนมพิมาย จำกัด	95,910	94,977	+933
เฉลี่ย	89,652	85,424	+4,228
2. ธนาคารที่จัดตั้งปี 2560			
2.1 ชุมชนสหกรณ์โคนมภาคใต้ ฯ จำกัด	97,722	91,134	+6,588
2.2 สหกรณ์โคนมการเกษตรไชยปราการ จำกัด	82,350	91,463	-9,113
เฉลี่ย	91,958	91,244	+714
เฉลี่ยรวม	89,871	85,973	+3,898

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ^{1/}คำนวณจากราคาน้ำมันดิบที่เกษตรกรจำหน่ายได้ 18 บาท/กก. และช่วงการให้นม 305 วัน

^{2/}แสดงการเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการจำหน่ายน้ำมันดิบ โดยเครื่องหมาย + หมายถึง เพิ่มขึ้นและ - หมายถึง ลดลง

4.4.4 การใช้บริการครั้งต่อไปของเกษตรกร

เมื่อสอบถามเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้บริการในครั้งต่อไปหลังจากที่มีการถอนคืนโคนมแล้วพบว่า เกษตรกรร้อยละ 92.05 จะใช้บริการของธนาคารอีก และร้อยละ 7.95 ไม่ใช้บริการของธนาคารอีก เนื่องจากปริมาณโคในฟาร์มมีน้อยดูแลเองได้ และบางรายเห็นว่ามูลค่าการถอนคืนโคสาวท้องมีราคาค่อนข้างสูงหากขายฝากไว้กับธนาคารไปแล้วจะไม่มีเงินในการถอนคืนโคสาวท้องจากธนาคาร ในส่วนของเกษตรกรที่จะใช้บริการของธนาคารอีก เนื่องจากโคสาวท้องที่ได้รับคืนมีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ คิดเป็นร้อยละ 74.07 การขายฝากโคให้กับธนาคารสามารถลดต้นทุนในการเลี้ยงโคของเกษตรกร ร้อยละ 65.43 และต้องการให้ความร่วมมือกับสหกรณ์ที่เป็นสมาชิกคิดเป็นร้อยละ 37.04 (ตารางที่ 4.18)

ตารางที่ 4.18 การใช้บริการธนาคารในครั้งต่อไปของเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2559

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	สหกรณ์โคนม ผาตั้ง	สหกรณ์โคนม พิมาย	เฉลี่ย
1. ใช้บริการอีก	93.75	90.00	92.05
เหตุผลที่ใช้บริการ ได้แก่^{1/}			
- โคสาวท้องที่ได้รับคินมีสุขภาพแข็งแรง สมบูรณ์	75.56	72.22	74.07
- ลดต้นทุนในการเลี้ยงโคขุนได้	71.11	58.33	65.43
- ให้ความร่วมมือกับสหกรณ์	37.78	36.11	37.04
- ปริมาณน้ำนมดิบที่ได้จากแม่โคที่เข้าร่วมโครงการ มีจำนวนมากกว่าแม่โคที่เลี้ยงเอง	24.44	11.11	18.52
- ผสมดีดง่ายกว่าเลี้ยงเอง	28.89	8.33	19.75
2. ไม่ใช้บริการอีก	6.25	10.00	7.95

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ^{1/} ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ส่วนเกษตรกรที่เป็นสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งปี 2560 พบว่า เกษตรกรร้อยละ 90 จะใช้บริการของธนาคารอีก และร้อยละ 10 ไม่ใช้บริการของธนาคารอีก เนื่องจากปริมาณโคนมทดแทนในฟาร์มมีน้อยดูแลเองได้ในส่วนของเกษตรกรที่จะใช้บริการของธนาคารอีก เนื่องจากโคสาวท้องที่ได้รับคินมีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์คิดเป็นร้อยละ 66.67 การขายฝากโคให้กับธนาคารสามารถลดต้นทุนในการเลี้ยงโคของเกษตรกรร้อยละ 44.44 และต้องการให้ความร่วมมือกับสหกรณ์ที่เป็นสมาชิกคิดเป็นร้อยละ 44.44 (ตารางที่ 4.19)

ตารางที่ 4.19 การใช้บริการธนาคารในครั้งต่อไปของเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2560

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	ขุมขุมสหกรณ์ โคมนมา	สหกรณ์โคนม การเกษตร ไชยปราการ	เฉลี่ย
1. ใช้บริการอีก	100.00	50.00	90.00
เหตุผลที่ใช้บริการ ได้แก่^{1/}			
- โคสวาท้องที่ได้รับคืน มีสุขภาพแข็งแรง สมบูรณ์	68.75	50.00	66.67
- ลดต้นทุนในการเลี้ยงโคขุนได้	43.75	50.00	44.44
- ให้ความร่วมมือกับสหกรณ์	50.00	0.00	44.44
- ปริมาณน้ำนมดิบที่ได้จากแม่โคที่เข้าร่วมโครงการมี จำนวนมากกว่าแม่โคที่เลี้ยงเอง	6.25	0.00	5.56
- ผสมติดง่ายกว่าเลี้ยงเอง	18.75	0.00	16.67
2. ไม่ใช้บริการอีก	0.00	50.00	10.00

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ^{1/} ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

4.5 ทศนคติของเจ้าหน้าที่ และเกษตรกร

4.5.1 ความรู้ ความเข้าใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการฯ

จากการจัดประชุมเพื่อชี้แจงแนวทางการดำเนินงานโครงการฯ ให้แก่คณะกรรมการ และเกษตรกรสมาชิกของสหกรณ์ที่ได้รับการจัดตั้งให้เป็นธนาคารโคนมทดแทนฝูง พบว่า เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการธนาคารโคนมทดแทนฝูงในระดับค่อนข้างมาก ที่ค่าคะแนน 3.78 โดยเกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจระดับค่อนข้างมาก คิดเป็นร้อยละ 44.33 รองลงมา มีความรู้ ความเข้าใจในระดับปานกลาง ร้อยละ 33.33 และมีความรู้ ความเข้าใจระดับมาก ร้อยละ 21.65 ที่เหลือมีความรู้ ความเข้าใจต่อการดำเนินโครงการค่อนข้างน้อยซึ่งมีเพียงร้อยละ 0.69 (ตารางที่ 4.20)

ตารางที่ 4.20 ความรู้ ความเข้าใจของเกษตรกรต่อการดำเนินโครงการฯ

หน่วย : ร้อยละ

สหกรณ์	ระดับความรู้ ความเข้าใจ					ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	มาก	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อย		
1. ธนาคารที่จัดตั้งปี 2559							
1.1 สหกรณ์โคนมผาตั้ง จำกัด	25.00	37.50	37.50	0.00	0.00	3.88	ค่อนข้างมาก
1.2 สหกรณ์โคนมพิมาย จำกัด	12.20	65.85	21.95	0.00	0.00	3.90	ค่อนข้างมาก
1.3 สหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด	4.35	13.04	82.61	0.00	0.00	2.55	ค่อนข้างน้อย
เฉลี่ย	16.07	42.86	41.07	0.00	0.00	3.75	ค่อนข้างมาก
2. ธนาคารที่จัดตั้งปี 2560							
2.1 ชุมชุมสหกรณ์โคนมภาคใต้ และตะวันตก จำกัด	27.59	41.38	27.59	3.44	0.00	3.93	ค่อนข้างมาก
2.2 สหกรณ์โคนมบ้านปึง จำกัด	53.85	30.77	15.38	0.00	0.00	4.38	มาก
2.3 สหกรณ์โคนมการเกษตร ไชยปราการ จำกัด	25.00	54.55	20.45	0.00	0.00	4.05	ค่อนข้างมาก
2.4 สหกรณ์โคนมลำพูน จำกัด	21.74	36.96	39.13	2.17	0.00	3.78	ค่อนข้างมาก
2.5 สหกรณ์โคนมขอนแก่น จำกัด	19.15	51.06	29.79	0.00	0.00	3.89	ค่อนข้างมาก
เฉลี่ย	25.14	45.25	28.49	1.12	0.00	3.94	ค่อนข้างมาก
เฉลี่ยรวม	21.65	44.33	33.33	0.69	0.00	3.78	ค่อนข้างมาก

ที่มา : จากการสำรวจ

4.5.2 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ต่อการดำเนินโครงการ

จากการสอบถามเจ้าหน้าที่สหกรณ์จังหวัดซึ่งเป็นหน่วยงานปฏิบัติในพื้นที่เกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการดำเนินงานธนาคารโคนมทดแทนฝูง ซึ่งทางหน่วยงานส่วนกลางเป็นผู้กำหนดเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานโครงการแก่สหกรณ์โคนมที่จะได้รับการจัดตั้งให้เป็นธนาคารโคนมทดแทนฝูง พบว่าเจ้าหน้าที่ทุกจังหวัดเห็นว่าการดำเนินงานดังกล่าวมีความเหมาะสม โดยเห็นว่าการดำเนินงานดังกล่าวมีความเหมาะสมมากคิดเป็นร้อยละ 57.14 และเหมาะสมระดับค่อนข้างมากร้อยละ 42.86 (ตารางที่ 4.21)

ตารางที่ 4.21 ความเหมาะสมของรูปแบบในการดำเนินโครงการฯ

หน่วย : ร้อยละ

เจ้าหน้าที่สหกรณ์	ความเหมาะสมของรูปแบบการดำเนินโครงการฯ				
	มาก	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อย
1. สหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่	100.00	-	-	-	-
2. สหกรณ์จังหวัดลำพูน	-	100.00	-	-	-
3. สหกรณ์จังหวัดพัทลุง	100.00	-	-	-	-
4. สหกรณ์จังหวัดประจวบฯ	100.00	-	-	-	-
5. สหกรณ์จังหวัดขอนแก่น	-	100.00	-	-	-
6. สหกรณ์จังหวัดนครราชสีมา	-	100.00	-	-	-
7. สหกรณ์จังหวัดชลบุรี	100.00	-	-	-	-
เฉลี่ย	57.14	42.86	-	-	-

ที่มา : จากการสำรวจ

เมื่อสอบถามเจ้าหน้าที่สหกรณ์จังหวัดเกี่ยวกับความเหมาะสมของคุณสมบัติของสหกรณ์ที่จะเข้าร่วมโครงการฯพบว่า เจ้าหน้าที่ทุกจังหวัดเห็นว่าคุณสมบัติดังกล่าวมีความเหมาะสม โดยเหมาะสมมากร้อยละ 71.43 เหมาะสมค่อนข้างมากร้อยละ 28.57 (ตารางที่ 4.22)

ตารางที่ 4.22 ความเหมาะสมของคุณสมบัติสหกรณ์ที่เข้าร่วมโครงการฯ

หน่วย : ร้อยละ

เจ้าหน้าที่สหกรณ์	ความเหมาะสมของคุณสมบัติสหกรณ์ที่เข้าร่วมโครงการ				
	มาก	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อย
1. สหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่	-	100.00	-	-	-
2. สหกรณ์จังหวัดลำพูน	100.00	-	-	-	-
3. สหกรณ์จังหวัดพัทลุง	100.00	-	-	-	-
4. สหกรณ์จังหวัดประจวบฯ	100.00	-	-	-	-
5. สหกรณ์จังหวัดขอนแก่น	-	100.00	-	-	-
6. สหกรณ์จังหวัดนครราชสีมา	100.00	-	-	-	-
7. สหกรณ์จังหวัดชลบุรี	100.00	-	-	-	-
เฉลี่ย	71.43	28.57	-	-	-

ที่มา : จากการสำรวจ

4.5.3 ความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการฯ ของเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2559

จากการสอบถามความพึงพอใจของเกษตรกรหลังจากขายฝากและและถอนคืนโคสาวทองจากโครงการแล้ว พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในภาพรวม ระดับค่อนข้างมากที่ค่าคะแนน 3.80 โดยพึงพอใจระดับค่อนข้างมาก ร้อยละ 44.07 พึงพอใจระดับมาก ร้อยละ 18.64 และ

พึงพอใจระดับปานกลาง ร้อยละ 35.59 โดยเฉพาะการดำเนินงานของธนาคารในด้านการบริการของเจ้าหน้าที่
 ในขั้นตอนการรับฝากและถอนคืนโคสาวทอง เกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับค่อนข้างมากที่ค่าคะแนนเฉลี่ย
 4.11 เกษตรกรร้อยละ 50.56 พึงพอใจระดับค่อนข้างมาก รองลงมาร้อยละ 31.46 พึงพอใจระดับมาก และ
 พึงพอใจระดับค่อนข้างน้อยถึงปานกลางร้อยละ 17.98 นอกจากนี้เกษตรกรยังพึงพอใจด้านความสะดวก – รวดเร็ว
 ในการให้บริการ และด้านราคาขายฝาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.08 และ 4.04 ส่วนความพึงพอใจต่อราคาถอนคืน
 โคสาวทอง พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจระดับค่อนข้างมากที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.67 โดยเกษตรกรพึงพอใจ
 ระดับค่อนข้างมาก ร้อยละ 41.86 พึงพอใจระดับปานกลาง ร้อยละ 24.41 พึงพอใจระดับมาก ร้อยละ 23.25
 และพึงพอใจระดับน้อยถึงค่อนข้างน้อย ร้อยละ 10.48 สาเหตุที่เกษตรกรพึงพอใจต่อราคาถอนคืนน้อย
 เนื่องจากบางรายเห็นว่าราคาถอนคืนโคสาวทองค่อนข้างสูงทำให้ไม่สามารถถอนคืนโคสาวทองได้ (ตารางที่ 4.23)

ตารางที่ 4.23 ความพึงพอใจของเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2559

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	ระดับความพึงพอใจ					ค่าคะแนน เฉลี่ย	แปลผล
	มาก	ค่อนข้าง มาก	ปานกลาง	ค่อนข้าง น้อย	น้อย		
1. การบริหารงานของคณะกรรมการ ธนาคาร	24.58	38.98	32.20	4.24	-	3.84	ค่อนข้างมาก
2. การสนับสนุนให้มีธนาคาร	33.90	38.14	24.58	3.38	-	4.03	ค่อนข้างมาก
3. การจัดตั้งธนาคารสามารถช่วยแก้ไข ปัญหาทางการเกษตร	35.96	37.72	19.30	7.02	-	4.03	ค่อนข้างมาก
4. การกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์ เงื่อนไขของธนาคาร	24.14	37.07	32.76	5.17	0.86	3.78	ค่อนข้างมาก
5. ผลการดำเนินงานของธนาคาร							
- ด้านการบริการ (ขั้นตอนการ ขอรับบริการ)	31.46	50.56	15.73	2.25	-	4.11	ค่อนข้างมาก
- ความสะดวก – รวดเร็ว	31.46	47.19	19.10	2.25	-	4.08	ค่อนข้างมาก
- ด้านราคาขายฝาก	29.21	51.69	14.61	3.37	1.12	4.04	ค่อนข้างมาก
- ด้านราคาถอนคืน	23.25	41.86	24.41	8.13	2.35	3.67	ค่อนข้างมาก
6. ความพึงพอใจในภาพรวม	18.64	44.07	35.59	1.70	-	3.80	ค่อนข้างมาก

ที่มา : จากการสำรวจ

4.5.4 ความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการฯ ของเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2560

เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในภาพรวมระดับค่อนข้างมากที่ค่า
 คะแนน 4.11 โดยเกษตรกรพึงพอใจระดับค่อนข้างมาก ร้อยละ 53.89 พึงพอใจระดับมาก ร้อยละ 28.33 และ
 พึงพอใจระดับปานกลาง ร้อยละ 17.78 โดยเฉพาะความพึงพอใจต่อการสนับสนุนให้มีการจัดตั้งธนาคาร
 เกษตรกรมีความพึงพอใจระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.27 ซึ่งมีเกษตรกรร้อยละ 48.89 พึงพอใจระดับ

ค่อนข้างมาก ร้อยละ 38.89 พึงพอใจระดับมาก และร้อยละ 12.22 พึงพอใจระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรเห็นว่า การสนับสนุนให้มีการจัดตั้งธนาคารจะช่วยให้เกษตรกรลดภาระในการเลี้ยงโคทดแทนได้ และทำให้เกษตรกรมีเวลาในการเอาใจใส่ ดูแลแม่โคได้ดีอย่างเต็มที่

นอกจากนี้เกษตรกรยังมีความพึงพอใจต่อการจัดตั้งธนาคารในการช่วยแก้ไขปัญหาทางการเกษตร โดยเฉพาะการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรในระดับมากเช่นเดียวกัน ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.22 ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมส่วนใหญ่จะมีปัญหาการขาดแคลนอาหารหยาบที่มีคุณภาพ การขาดแคลนเงินทุนในการขยายฟาร์ม และปัญหาการขาดแคลนแรงงานในการเลี้ยงโคนม ซึ่งเมื่อเกษตรกรขายฝากโคทดแทนเข้าร่วมโครงการแล้ว โคทดแทนจะได้รับการเลี้ยงดูอย่างดีจากโครงการ โดยมีการจัดการอาหารที่เหมาะสมตามช่วงอายุโค และเกษตรกรสามารถนำเงินที่ได้จากการขายฝากโคทดแทนไปใช้หมุนเวียนในฟาร์มได้ นอกจากนี้ยังช่วยลดภาระในการเลี้ยงโคทดแทนได้อีกด้วย โดยเกษตรกรร้อยละ 43.89 มีความพึงพอใจระดับค่อนข้างมาก ร้อยละ 38.89 พึงพอใจระดับมาก และร้อยละ 12.22 พึงพอใจระดับปานกลาง

ในส่วนของความพึงพอใจต่อราคาอ่อนคืนโคสาวที่ออกจากโครงการ พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจระดับปานกลาง ที่ค่าคะแนน 3.16 โดยเกษตรกรพึงพอใจระดับปานกลาง ร้อยละ 55.07 พึงพอใจระดับค่อนข้างมาก ร้อยละ 26.09 และพึงพอใจระดับมาก ร้อยละ 18.84 สาเหตุที่เกษตรกรส่วนใหญ่พึงพอใจต่อราคาที่อ่อนคืนระดับปานกลาง เนื่องจากบางรายเห็นว่าราคาอ่อนคืนโคสาวที่ออกค่อนข้างสูงกว่าตลาดทั่วไปในพื้นที่ทำให้เกษตรกรบางรายไม่อ่อนคืนโคสาวที่ออกจากโครงการ (ตารางที่ 4.24)

ตารางที่ 4.24 ความพึงพอใจของเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2560

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	ระดับความพึงพอใจ					ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	มาก	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อย		
1. การบริหารงานของคณะกรรมการธนาคาร	33.33	47.78	18.89	-	-	4.14	ค่อนข้างมาก
2. การสนับสนุนให้มีธนาคาร	38.89	48.89	12.22	-	-	4.27	มาก
3. การจัดตั้งธนาคารสามารถช่วยแก้ไขปัญหาทางการเกษตร	38.89	43.89	17.22	-	-	4.22	มาก
4. การกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์ เงื่อนไขของธนาคาร	32.78	45.00	21.67	0.55	-	4.10	ค่อนข้างมาก
5. ผลการดำเนินงานของธนาคาร							
- ด้านการบริการ (ขั้นตอนการขอรับบริการ)	34.44	44.44	20.00	1.12	-	4.12	ค่อนข้างมาก
- ด้านความสะดวก - รวดเร็ว	32.22	48.33	18.89	0.56	-	4.12	ค่อนข้างมาก
- ด้านราคาขายฝาก	38.33	42.22	19.45	-	-	4.19	ค่อนข้างมาก
- ด้านราคาอ่อนคืน	18.84	26.09	55.07	-	-	3.16	ปานกลาง
6. ความพึงพอใจในภาพรวม	28.33	53.89	17.78	-	-	4.11	ค่อนข้างมาก

ที่มา : จากการสำรวจ

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

การประเมินผลครั้งนี้ เป็นการประเมินผลระหว่างดำเนินโครงการ (On-going Evaluation) จากการสัมภาษณ์เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 400 ราย ผู้จัดการสหกรณ์/ประธานสหกรณ์ที่ได้รับการจัดตั้งเป็นธนาคารในปี 2559 และปี 2560 และเจ้าหน้าที่สหกรณ์จังหวัดในพื้นที่โครงการ ซึ่งได้นำแนวคิดแบบจำลองโลจิก (Logic Model) มาสร้างเป็นกรอบแนวคิด ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า (Inputs) กิจกรรม (Activities) ผลผลิต (Outputs) และผลลัพธ์ (Outcomes) โดยคำนึงถึงระยะเวลาและกระบวนการดำเนินงานตามขั้นตอนของโครงการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานกับเป้าหมาย สรุปได้ดังนี้

5.1.1 ผลการดำเนินงาน

มีการจัดตั้งธนาคารโคนมทดแทนฝูงแล้วทั้งหมด จำนวน 8 แห่ง ครบตามเป้าหมายที่กำหนดโดยสหกรณ์ที่ได้รับการจัดตั้งเป็นธนาคารในปี 2559 จำนวน 3 สหกรณ์ ได้แก่ 1) สหกรณ์โคนมผาตั้ง จำกัด จังหวัดเชียงใหม่ 2) สหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด จังหวัดพัทลุง และ 3) สหกรณ์โคนมพิมาย จำกัด จังหวัดนครราชสีมา จำนวนเกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการ 306 ราย คิดเป็นร้อยละ 204.00 ของเป้าหมาย และสหกรณ์โคนมที่ได้รับการจัดตั้งเป็นธนาคารปี 2560 จำนวน 5 สหกรณ์ ได้แก่ 1) สหกรณ์โคนมการเกษตร ไชยปราการ จำกัด จังหวัดเชียงใหม่ 2) สหกรณ์โคนมบ้านบึง จำกัด จังหวัดชลบุรี 3) ชุมชุมสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 4) สหกรณ์โคนมลำพูน จำกัด จังหวัดลำพูน และ 5) สหกรณ์โคนมขอนแก่น จำกัด จังหวัดขอนแก่น จำนวนเกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการ 423 ราย คิดเป็นร้อยละ 169.20 รวมจำนวนเกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการทั้งหมด 729 ราย คิดเป็นร้อยละ 182.25 ของเป้าหมาย แต่ในปัจจุบันมีธนาคารโคนมทดแทนฝูงดำเนินการในรูปแบบธนาคารเพียง 7 แห่ง ทั้งนี้เนื่องจากสมาชิกสหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด ไม่มีเกษตรกรขายฝากโคนมทดแทนเข้าร่วมโครงการ เพราะสมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่เป็นฟาร์มโคนมขนาดเล็กถึงปานกลาง เกษตรกรสามารถเลี้ยงดูโคนมทดแทนได้เอง จึงไม่ประสงค์ส่งโคนมทดแทนเข้าร่วมโครงการ โดยสหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด ได้ดำเนินการขอยกเลิกการเข้าร่วมโครงการเนื่องจากปัญหาดังกล่าว ซึ่งกรมส่งเสริมสหกรณ์ได้เห็นชอบให้ดำเนินการยกเลิกการเข้าร่วมโครงการของสหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด เรียบร้อยแล้ว ธนาคารโคนมทดแทนฝูงที่เหลือ 7 แห่ง มีผลการดำเนินงานในรูปแบบธนาคาร ดังนี้

1) การขายฝากโคนมทดแทนเข้าร่วมโครงการฯ

เกษตรกรขายฝากโคนมทดแทนเข้าร่วมโครงการทั้งหมดจำนวน 553 ราย จำนวนโคนมทดแทนที่ขายฝาก 1,712 ตัว มูลค่าการขายฝากรวม 28,411,558 บาท มูลค่าการขายฝากเฉลี่ย 16,596 บาท/ตัว โดยสหกรณ์ที่ได้รับการจัดตั้งเป็นธนาคารในปี 2559 เกษตรกรขายฝากโคนมทดแทน จำนวน 259 ราย จำนวนโคนมทดแทนที่ขายฝาก 956 ตัว มูลค่าการขายฝากรวม 14,707,318 บาท มูลค่าการขายฝากเฉลี่ย 15,384 บาท/ตัว สำหรับสหกรณ์ที่ได้รับการจัดตั้งเป็นธนาคารในปี 2560 เกษตรกรขายฝากโคนมทดแทน

เข้าร่วมโครงการทั้งหมด จำนวน 294 ราย จำนวนโคนมทดแทนที่ขายฝาก 756 ตัว มูลค่าการขายฝากรวม 13,704,240 บาท มูลค่าการขายฝากเฉลี่ย 18,127 บาท/ตัว

2) การถอนคืน (ซื้อคืน) โคนสาวทองจากโครงการฯ

เกษตรกรถอนคืนโคนสาวทองแล้วทั้งหมดจำนวน 381 ราย จำนวนโคนสาวทองที่ถอนคืน 1,199 ตัว มูลค่าการถอนคืนโคนสาวทองรวม 55,221,199 บาท มูลค่าการถอนคืนเฉลี่ย 46,056 บาท/ตัว โดยสหกรณ์ที่จัดตั้งเป็นธนาคารในปี 2559 เกษตรกรถอนคืนโคนสาวทองแล้ว จำนวน 331 ราย โคนสาวทองที่ถอนคืนจำนวน 1,019 ตัว มูลค่าการถอนคืนรวม 47,247,699 บาท มูลค่าการถอนคืนเฉลี่ย 46,366 บาท/ตัว ส่วนสหกรณ์ที่จัดตั้งเป็นธนาคารในปี 2560 เกษตรกรถอนคืนโคนสาวทอง จำนวน 50 ราย จำนวนโคนสาวทองที่ถอนคืน 180 ตัว มูลค่าการถอนคืนรวม 7,973,500 บาท มูลค่าการถอนคืนเฉลี่ย 44,297 บาท/ตัว

ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบปริมาณน้ำนมดิบที่เกษตรกรได้รับจากแม่โคในโครงการฯ กับปริมาณน้ำนมดิบจากแม่โคในฟาร์มที่เกษตรกรเลี้ยงเอง พบว่า เกษตรกรร้อยละ 27.90 ได้รับปริมาณน้ำนมดิบจากแม่โคในโครงการสูงกว่าแม่โคที่เกษตรกรเลี้ยงเอง ร้อยละ 67.44 ได้รับในปริมาณเท่ากัน และร้อยละ 4.66 ได้รับน้อยกว่า โดยเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2559 ร้อยละ 29.49 ได้รับน้ำนมดิบจากแม่โคในโครงการฯ สูงกว่าแม่โคในฟาร์มที่เกษตรกรเลี้ยงเอง ร้อยละ 66.67 ได้รับน้ำนมดิบจากแม่โคในโครงการฯ เท่า ๆ กับแม่โคในฟาร์มที่เกษตรกรเลี้ยงเอง และร้อยละ 3.84 ได้รับน้ำนมดิบจากแม่โคในโครงการฯ ต่ำกว่า แม่โคในฟาร์มที่เกษตรกรเลี้ยงเอง ส่วนเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2560 ร้อยละ 12.50 ได้รับน้ำนมดิบจากแม่โคในโครงการฯ สูงกว่าแม่โคในฟาร์มที่เกษตรกรเลี้ยงเอง ร้อยละ 75.00 ได้รับน้ำนมดิบจากแม่โคในโครงการฯ เท่า ๆ กับแม่โคในฟาร์มที่เกษตรกรเลี้ยงเอง และร้อยละ 12.50 ได้รับน้ำนมดิบจากแม่โคในโครงการฯ ต่ำกว่าแม่โคในฟาร์มที่เกษตรกรเลี้ยงเอง

ทั้งนี้ ในส่วนปริมาณน้ำนมดิบที่เกษตรกรได้รับ พบว่า แม่โคในโครงการฯ ให้ปริมาณน้ำนมดิบเฉลี่ย 16.37 กิโลกรัม/ตัว/วัน ส่วนแม่โคในฟาร์มที่เกษตรกรเลี้ยงเองให้ปริมาณน้ำนมดิบเฉลี่ย 15.66 กิโลกรัม/ตัว/วัน แม่โคในโครงการฯ ให้ปริมาณน้ำนมดิบสูงกว่าแม่โคที่เกษตรกรเลี้ยงเองเฉลี่ย 0.71 กิโลกรัม/ตัว/วัน โดยเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2559 แม่โคในโครงการฯ ให้ปริมาณน้ำนมดิบสูงกว่าแม่โคที่เกษตรกรเลี้ยงเองเฉลี่ย 0.77 กิโลกรัม/ตัว/วัน ส่วนเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2560 แม่โคในโครงการฯ ให้ปริมาณน้ำนมดิบเฉลี่ยสูงกว่าปริมาณน้ำนมดิบจากแม่โคที่เกษตรกรเลี้ยงเองเฉลี่ย 0.13 กิโลกรัม/ตัว/วัน ในส่วนของอัตราการผสมติดของแม่โค พบว่า อัตราการผสมติดของแม่โคที่เกษตรกรเลี้ยงเองอยู่ระหว่าง 2 - 3 ครั้ง ส่วนแม่โคในโครงการจะมีอัตราการผสมติดอยู่ระหว่าง 1 - 2 ครั้ง โดยแม่โคที่ผสมติดเร็วขึ้น รอบหมุนเวียนของการให้น้ำนมโคก็จะเร็วขึ้น ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้จากการขายน้ำนมดิบเร็วขึ้น ซึ่งจะเป็นผลดีต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมเป็นอย่างมาก

เมื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงโคนมทดแทนซึ่งมีอายุเฉลี่ย 9 เดือน จนกระทั่งเป็นโคนสาวทอง 4 เดือน ของเกษตรกรและค่าใช้จ่ายที่เกษตรกรถอนคืนแม่โคจากโครงการ พบว่า เกษตรกรมีรายจ่ายในการเลี้ยงโคนมทดแทนเฉลี่ย 48,500 บาท/ตัว ในขณะที่เกษตรกรมีรายจ่ายในการถอนคืนโคนสาวทองจากธนาคารเฉลี่ย 46,056 บาท/ตัว จะเห็นได้ว่าเกษตรกรมีรายจ่ายในการเลี้ยงโคนมทดแทนในฟาร์มสูงกว่า

รายจ่ายในการถอนคืนโคสาวท้องจากโครงการเฉลี่ย 2,444 บาท/ตัว โดยเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2559 มีรายจ่ายในการเลี้ยงโคนมทดแทนเฉลี่ย 47,133 บาท/ตัว และมีรายจ่ายในการถอนคืนโคสาวท้องจากธนาคารในราคาเฉลี่ย 46,366 บาท/ตัว รายจ่ายในการเลี้ยงโคนมทดแทนของเกษตรกรสูงกว่ารายจ่ายในการถอนคืนโคสาวท้องจากโครงการเฉลี่ย 767 บาท/ตัว ส่วนเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2560 มีรายจ่ายในการเลี้ยงโคนมทดแทนเฉลี่ย 50,165 บาท/ตัว และมีรายจ่ายในการถอนคืนโคสาวท้องจากธนาคารเฉลี่ย 44,297 บาท/ตัว จะเห็นได้ว่ารายจ่ายในการเลี้ยงโคนมทดแทนของเกษตรกรสูงกว่ารายจ่ายในการถอนคืนโคสาวท้องจากโครงการเฉลี่ย 5,868 บาท/ตัว

เมื่อนำปริมาณน้ำนมดิบที่เกษตรกรได้รับจากแม่โคในโครงการฯ ซึ่งได้รับมากกว่าแม่โคที่เกษตรกรเลี้ยงเองจำนวน 0.71 กิโลกรัม/ตัว/วัน มาคำนวณรายได้จากราคาน้ำนมดิบที่เกษตรกรจำหน่ายได้เฉลี่ย 18 บาท/กิโลกรัม และช่วงการให้นม 305 วัน จะทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น 3,898 บาท/ตัว/ปี โดยเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งปี 2559 ซึ่งได้รับน้ำนมดิบจากแม่โคในโครงการฯ มากกว่าแม่โคที่เกษตรกรเลี้ยงเองจำนวน 0.77 กิโลกรัม/ตัว/วัน จะทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น 4,228 บาท/ตัว/ปี และเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2560 ซึ่งได้ปริมาณน้ำนมดิบจากแม่โคในโครงการฯ มากกว่าแม่โคนมที่เกษตรกรเลี้ยงเอง จำนวน 0.13 กิโลกรัม/ตัว/วัน จะทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น 714 บาท/ตัว/ปี

จากผลการดำเนินงานดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า แม่โคที่ได้จากโครงการให้ปริมาณน้ำนมดิบสูงกว่าแม่โคที่เกษตรกรเลี้ยงเอง รวมทั้งมีอัตราการผสมติดง่ายกว่าแม่โคนมที่เกษตรกรเลี้ยงเอง ส่งผลให้รอบหมุนเวียนของการให้น้ำนมโคเร็วขึ้น นอกจากนี้รายจ่ายในการถอนคืนโคสาวท้องจากโครงการยังน้อยกว่ารายจ่ายในการเลี้ยงโคนมทดแทนของเกษตรกรอีกด้วย แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรที่ส่งโคทดแทนเข้าร่วมโครงการจะสามารถลดต้นทุนในการเลี้ยงโคนมทดแทนได้ อย่างไรก็ตามยังมีเกษตรกรบางส่วนไม่ส่งโคนมทดแทนเข้าร่วมโครงการ โดยให้เหตุผลว่าเป็นฟาร์มขนาดเล็ก สามารถดูแลโคนมในฟาร์มเองได้ นอกจากนี้บางสหกรณ์ที่รับโคทดแทนเข้าร่วมโครงการยังมีความกังวลในเรื่องเงินทุนหมุนเวียนในการบริหารจัดการฟาร์ม โดยเฉพาะค่าอาหารชั้น เนื่องจากระยะเวลาในการเลี้ยงโคนมทดแทนจนกระทั่งเป็นโคสาวท้องใช้ระยะเวลาหลายเดือน อาจทำให้มีปัญหาขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียนได้

ในขณะเดียวกันบางสหกรณ์ยังมีปัญหาการขาดแคลนอาหารหยابที่มีคุณภาพ เนื่องจากสหกรณ์ที่จัดตั้งเป็นธนาคารส่วนใหญ่ไม่มีแปลงหญ้าเป็นของตนเอง บางสหกรณ์มีแปลงหญ้าแต่ก็ไม่เพียงพอ ซึ่งสหกรณ์ส่วนใหญ่แก้ไขปัญหามาโดยใช้อาหารผสมสำเร็จรูป (TMR) ในการเลี้ยงโคนมทดแทน และส่งเสริมให้เกษตรกรทั่วไปปลูกหญ้า หรือพืชอาหารสัตว์ขายให้กับสหกรณ์ ประกอบกับธนาคารที่จัดตั้งในปี 2560 เริ่มเลี้ยงโคนมทดแทนในระบบคอกรวมเป็นครั้งแรก เจ้าหน้าที่ที่ดูแลโคนมทดแทนยังไม่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคนมระบบคอกรวม นอกจากนี้ธนาคารที่ให้เกษตรกรถอนคืนโคสาวท้องแล้ว พบว่า มีสมาชิกธนาคารบางรายไม่ถอนคืนโคสาวท้อง เนื่องจากเห็นว่าราคาถอนคืนโคสาวท้องจากโครงการค่อนข้างสูง ส่งผลให้สหกรณ์ต้องรับภาระในการเลี้ยงโคสาวท้องต่อไป

5.1.2 ทศนคติของเจ้าหน้าที่ และเกษตรกร

จากการจัดประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินโครงการแก่เกษตรกร ทำให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการธนาคารโคนมทดแทนฝูงในระดับค่อนข้างมาก ที่ค่าคะแนน 3.78 โดยเกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจระดับค่อนข้างมาก คิดเป็นร้อยละ 44.33 รองลงมาคือมีความรู้ ความเข้าใจในระดับปานกลางร้อยละ 33.33 และมีความรู้ ความเข้าใจระดับมากร้อยละ 21.65 และเมื่อสอบถามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่สหกรณ์จังหวัดเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการดำเนินงานธนาคารโคนมทดแทนฝูง เจ้าหน้าที่ทุกจังหวัดเห็นว่ารูปแบบการดำเนินงานดังกล่าวมีความเหมาะสมมาก คิดเป็นร้อยละ 57.14 และเหมาะสมระดับค่อนข้างมากร้อยละ 42.86 นอกจากนี้ยังเห็นว่าการกำหนดคุณสมบัติของสหกรณ์ที่จะเข้าร่วมโครงการฯ มีความเหมาะสมมากร้อยละ 71.43 และเหมาะสมค่อนข้างมากร้อยละ 28.57

เกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2559 มีความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการในภาพรวมระดับค่อนข้างมากที่ค่าคะแนน 3.80 โดยเกษตรกรพึงพอใจระดับค่อนข้างมาก ร้อยละ 44.07 พึงพอใจระดับปานกลาง ร้อยละ 35.59 พึงพอใจระดับมาก ร้อยละ 18.64 และพึงพอใจระดับค่อนข้างน้อย ร้อยละ 1.70 ส่วนเกษตรกรสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งในปี 2560 มีความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการในภาพรวมระดับค่อนข้างมาก ที่ค่าคะแนน 4.11 โดยเกษตรกรพึงพอใจระดับค่อนข้างมาก ร้อยละ 53.89 พึงพอใจระดับมาก ร้อยละ 28.33 และพึงพอใจระดับปานกลาง ร้อยละ 17.78

เมื่อสอบถามเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้บริการในครั้งต่อไปหลังจากที่มีการถอนคืนโคนมแล้วพบว่า เกษตรกรที่เป็นสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งปี 2559 ร้อยละ 92.05 จะใช้บริการของธนาคารอีก และร้อยละ 7.95 ไม่ใช้บริการของธนาคารอีก เนื่องจากปริมาณโคในฟาร์มมีน้อยดูแลเองได้ และบางรายเห็นว่ามูลค่าการถอนคืนโคสาวท้องมีราคาค่อนข้างสูงหากขายฝากไว้กับธนาคารไปแล้วจะไม่มีเงินในการถอนคืนโคสาวท้องจากธนาคาร ส่วนเกษตรกรที่เป็นสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งปี 2560 ร้อยละ 90 จะใช้บริการของธนาคารอีก และร้อยละ 10 ไม่ใช้บริการของธนาคารอีก เนื่องจากปริมาณโคนมทดแทนในฟาร์มมีน้อยดูแลเองได้

5.1.3 การบรรลุวัตถุประสงค์โครงการ

จากผลการดำเนินงานจะเห็นได้ว่าโครงการสามารถบรรลุวัตถุประสงค์โครงการในเบื้องต้นโดยสหกรณ์ที่จัดตั้งเป็นธนาคารมีการดำเนินการรับฝากลูกโคเพศเมีย และถอนคืนเป็นโคสาวท้อง เกษตรกรได้แม่โคที่มีคุณภาพไปทดแทนโคนมที่ปลดระวางในฟาร์ม และสามารถลดต้นทุนในการเลี้ยงโคทดแทน รวมทั้งมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่อย่างไรก็ตามยังมีประเด็นที่ควรให้ความสำคัญและปรับปรุงแก้ไขตามข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะต่อไป

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 เพื่อให้เกษตรกรสมาชิกธนาคารได้แม่โคนมที่มีคุณภาพไปทดแทนโคนมปลดระวาง และสหกรณ์ที่จัดตั้งเป็นธนาคารมีโคทดแทนเข้าร่วมโครงการหมุนเวียนอยู่ตลอด ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์โครงการสร้างความเข้าใจกับเกษตรกรสมาชิกเกี่ยวกับการผลประโยชน์ที่ได้รับ โดยสนับสนุนให้เกษตรกรส่งโคทดแทนเข้าร่วมโครงการและถอนคืนเป็นโคสาวท้องมากขึ้น

5.2.2 สนับสนุนแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการบริหารจัดการฟาร์ม โดยเฉพาะค่าอาหารชั้นให้แก่ สหกรณ์ที่ได้รับการจัดตั้งให้เป็นธนาคาร เพื่อให้สามารถดำเนินงานโครงการต่อไปได้

5.2.3 ส่งเสริมให้เกษตรกรทั่วไปในพื้นที่ปลูกหญ้าหรือพืชอาหารสัตว์ จำหน่ายให้กับสหกรณ์เพื่อแก้ไข ปัญหาการขาดแคลนอาหารหยาบในการเลี้ยงโคนมทดแทน และเป็นการลดต้นทุนค่าอาหารให้แก่สหกรณ์

5.2.4 สนับสนุนองค์ความรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เลี้ยงโคนมทดแทนของสหกรณ์ให้ครอบคลุมในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะทักษะการผสมเทียมซึ่งเป็นวิชาชีพที่ต้องเรียนรู้ค่อนข้างละเอียด และต้องผ่านการฝึกอบรมอย่าง เข้มข้น เพื่อให้การเลี้ยงโคนมทดแทนของสหกรณ์มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

5.2.5 เพื่อให้เกษตรกรมีแรงจูงใจและมีโอกาสในการถอนคืนโคสาวทองจากโครงการมากขึ้น นอกจาก จะเปิดโอกาสให้เกษตรกรชำระเงินในการถอนคืนโคสาวทองเป็นเงินสดหรือเงินเชื่อแล้ว สหกรณ์ควรมีแนวทาง ที่จะสนับสนุนให้เกษตรกรถอนคืนโคสาวทองในด้านอื่นด้วย อาทิ ให้เกษตรกรฝากเงินที่ได้จากการขายฝาก โคนมทดแทนไว้กับสหกรณ์และเมื่อถึงเวลาถอนคืนโคสาวทองก็ชำระเงินส่วนต่างเพิ่ม หรือสนับสนุนให้ เกษตรกร ฝากเงินรายเดือนไว้กับสหกรณ์เพื่อใช้ในการถอนคืนโคสาวทองเมื่อถึงระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งจะช่วย ลดภาระในการหาเงินมาถอนคืนโคสาวทองของเกษตรกรได้

บรรณานุกรม

- กมล ไพศาลศิณีวัฒน์. (2547). *การวิเคราะห์ต้นทุนและการประหยัดต่อขนาดของการเลี้ยงโคนมทดแทนฝูงในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์, คณะเศรษฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กรมปศุสัตว์. (2556). *การศึกษาระบบการเลี้ยงโคนมสาวทดแทนในรูปแบบวัวหลุม [ออนไลน์]*. เข้าถึงได้จาก: <http://nutrition.dld.go.th> (วันสืบค้นข้อมูล: 15 พฤศจิกายน 2560).
- กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2559). *คู่มือการดำเนินงานธนาคารสินค้าเกษตร (ธนาคารโคนมทดแทน) ปี 2559*. กรุงเทพฯ.
- กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2561). *รายงานผลการดำเนินงานโครงการธนาคารโคนมทดแทนฝูง*. กรุงเทพฯ.
- กิตติศักดิ์ อัจฉริยะขจร และคณะ. (2553). *คู่มือเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม. โครงการลดต้นทุนและปรับปรุงประสิทธิภาพการเลี้ยงโคนม ด้วยวิธีที่ปฏิบัติได้และเห็นผลจริง*. กรุงเทพฯ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- ธีรวิทย์ เอกะกุล. (2543). *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. อุบลราชธานี : สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- บรรเทิง มาแสง. (2546). *เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ*. กรุงเทพฯ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์. (2553). *การวางแผนและการประเมินผลโครงการแบบมุ่งเน้นผลงานในภาครัฐ*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2558). *การประเมินผลโครงการนำร่องการเลี้ยงโคนมทดแทนในระบบชีวภาพ (วัวหลุม)*. กรุงเทพฯ.
- Rensis Likert. (1932). *A Technique for the Measurement of Attitudes*. *Archives of Psychology*. No. 140.
- W.K.Kellogg Foundation. (2004). *Logic Model Development*. W.K.Kellogg Foundation Michigan.

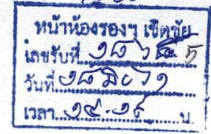
ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1

บันทึกข้อความการขอยกเลิกการดำเนินงานโครงการธนาคารสินค้าเกษตร
(ธนาคารโคนมทดแทนฝูง)

บันทึกข้อความ

ร.ช.ว.๑
๑๘ มิ.ย. ๒๑
๑๘ มิ.ย. ๒๑
พ
๑๘ มิ.ย. ๒๑
ณ
18/6/19
4621

ส่วนราชการ กองพัฒนาสหกรณ์ภาคการเกษตรและกลุ่มเกษตรกร กลุ่มพัฒนาสหกรณ์โคนมและโคนเนื้อ

โทร.๒๑๕ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ cpd_cbdo@cpd.go.th

ที่ กษ ๑๑๐๗/ ๑๘๓๕ วันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอยกเลิกการดำเนินงานโครงการธนาคารสินค้าเกษตร (ธนาคารโคนมทดแทนฝูง)

เรียน อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์

๑. ต้นเรื่อง

ตามที่กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้สหกรณ์โคนมที่มีความพร้อมดำเนินการจัดตั้งและบริหารงานธนาคารโคนมทดแทนฝูงในรูปแบบสหกรณ์ เริ่มดำเนินการในปีงบประมาณ ๒๕๕๙ จำนวน ๓ แห่ง ได้แก่ ๑) สหกรณ์โคนมผาตั้ง จำกัด จังหวัดเชียงใหม่ ๒) สหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด จังหวัดพัทลุง และ ๓) สหกรณ์โคนมพิมาย จำกัด จังหวัดนครราชสีมา ปี ๒๕๖๐ จำนวน ๕ แห่ง ได้แก่ ๑) ชุมชุมสหกรณ์โคนมภาคใต้และภาคตะวันตก จำกัด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ๒) สหกรณ์โคนมบ้านบึง จำกัด จังหวัดชลบุรี ๓) สหกรณ์โคนมการเกษตรไชยปราการ จำกัด ๔) สหกรณ์โคนมลำพูน จำกัด จังหวัดลำพูน และ ๕) สหกรณ์โคนมขอนแก่น จำกัด จังหวัดขอนแก่น และส่งเสริมขยายผลการจัดตั้ง ปี ๒๕๖๑ จำนวน ๓ แห่ง คือ ๑) สหกรณ์โคนมปากช่อง จำกัด จังหวัดนครราชสีมา ๒) สหกรณ์โคนมไทยมิลค์ จำกัด จังหวัดสระบุรี และ ๓) สหกรณ์โคนมไทยเดนมาร์ค-สวนมะเดื่อ จำกัด จังหวัดลพบุรี นั้น

๒. ข้อเท็จจริง

กองพัฒนาสหกรณ์ภาคการเกษตรและกลุ่มเกษตรกร ได้รับแจ้งจากสำนักงานสหกรณ์จังหวัดพัทลุง เรื่อง ขอยกเลิกการเข้าร่วมโครงการธนาคารสินค้าเกษตร (โคนมทดแทนฝูง) ซึ่งทางสหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด ได้เข้าร่วมโครงการในปี ๒๕๕๙ สหกรณ์ฯ ได้ดำเนินการจัดตั้งและมีการถือใช้ระเบียบว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารจัดการธนาคารโคนมทดแทนฝูงเรียบร้อยแล้ว แต่สหกรณ์ฯ ไม่สามารถดำเนินการกิจกรรมตามโครงการนี้ได้ เนื่องจากสมาชิกของสหกรณ์มีฟาร์มขนาดเล็กและขนาดกลาง มีความสามารถในการเลี้ยงดูโคนมได้ด้วยตนเอง จึงไม่มีการนำลูกโคมาฝากเลี้ยงที่สหกรณ์ จึงขอยกเลิกการเข้าร่วมโครงการ (เอกสารแนบ ๑)

๓. ข้อพิจารณา

กองพัฒนาสหกรณ์ภาคการเกษตรและกลุ่มเกษตรกรพิจารณาแล้ว เพื่อให้โครงการธนาคารสินค้าเกษตร (โคนมทดแทนฝูง) บรรลุวัตถุประสงค์โครงการและเกิดประโยชน์ต่อสหกรณ์และสมาชิกได้อย่างแท้จริง จึงเห็นสมควรเสนอขอยกเลิกการเข้าร่วมโครงการธนาคารสินค้าเกษตร (โคนมทดแทนฝูง) เนื่องจากได้จัดตั้งธนาคารมาแล้วเป็นระยะเวลา ๒ ปี แต่ไม่มีสมาชิกประสงค์เข้าร่วมโครงการฯ ของสหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด

๔. ข้อเสนอแนะ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หากเห็นชอบ กองพัฒนาสหกรณ์ภาคการเกษตรและกลุ่มเกษตรกร จะได้แจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

เห็นชอบดำเนินการได้

(นายเชิดชัย พรหมแก้ว)

รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์

(นายอชญา สุวรรณรัตน์)

ผู้อำนวยการกองพัฒนาสหกรณ์ภาคการเกษตรและกลุ่มเกษตรกร

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองพัฒนาสหกรณ์ภาคการเกษตรและกลุ่มเกษตรกร กลุ่มพัฒนาสหกรณ์โคนมและโคเนื้อ
โทร.๒๑๕ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ cpd_cbdo@cpd.go.th

ที่ กษ ๑๑๐๗/ **วันที่** กรกฎาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอยกเลิกการเข้าร่วมโครงการธนาคารสินค้าเกษตร (ธนาคารโคนมทดแทนฝูง) ของสหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด

เรียน ผู้อำนวยการกองแผนงาน, ผู้อำนวยการภาคการเกษตร ๑, สหกรณ์จังหวัดพัทลุง

ตามที่อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ เห็นชอบให้ดำเนินการยกเลิกการเข้าร่วมโครงการธนาคารสินค้าเกษตร (ธนาคารโคนมทดแทน) ของสหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด เนื่องจากได้จัดตั้งธนาคารมาแล้วเป็นระยะเวลา ๒ ปี แต่ไม่มีสมาชิกประสงค์เข้าร่วมโครงการฯ รายละเอียดตามเอกสารที่แนบ นั้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

เรียน ผอ.กพท.
เพื่อโปรดพิจารณาลงนาม

ภัทรานิษฐ์ /ร่าง/พิมพ์
/ทาน
/ตรวจ

ภาคผนวกที่ 2

ภาพประกอบการดำเนินงานโครงการธนาคารโคนมทดแทนฝูง

สหกรณ์โคนมผาตั้ง จำกัด

สหกรณ์โคนมพิมาย จำกัด

สหกรณ์โคนมพัตลุง จำกัด

ชุมนุมสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด

สหกรณ์โคนมการเกษตรไชยปราการ จำกัด

สหกรณ์โคนมบ้านบึง จำกัด

สหกรณ์โคนมลำพูน จำกัด

สหกรณ์โคนมขอนแก่น จำกัด

ภาคผนวกที่ 3

แบบสอบถามโครงการธนาคารโคนมทดแทนฝูง

แบบสัมภาษณ์เกษตรกร

โครงการธนาคารโคนมทดแทน ปี 2559-2561

ะเก็บไว้เป็นความลับ และจะนำไปเผยแพร่เฉพาะค่าประเมินทางสถิติที่เป็นข้อมูลส่วนรวมเท่านั้น

ชื่อ..... เลขบัตรประชาชน .....

บ้านเลขที่..... หมู่ที่ ..... ตำบล..... อำเภอ .....

จังหวัด ..... เบอร์โทร.....

เป็นสมาชิกสหกรณ์โคนม..... อำเภอ..... จังหวัด.....

วันที่...../...../.....ผู้สัมภาษณ์.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1.1 เพศ ชาย หญิง

1.2 อายุ.....ปี

1.3 การศึกษาสูงสุด ไม่ได้เรียน ประถมศึกษา ม.ต้น ม.ปลาย/ปวช./ปวส.
 ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี อื่นๆ ระบุ.....

1.4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน .....คน

1.5 จำนวนแรงงานในครัวเรือน .....คน

 แรงงานในการเกษตร.....คน แรงงานนอกการเกษตร.....คน

1.6 อาชีพหลักของเกษตรกร (ดูจากเวลาที่ประกอบอาชีพ)

 ทำนา ทำสวน ระบุ..... ทำไร่ ระบุ..... ประมง ระบุ..... ปศุสัตว์ ระบุ..... รับจ้างทั่วไป อื่นๆ ระบุ.....

1.7 อาชีพเสริม

 ทำนา ทำสวน ระบุ..... ทำไร่ ระบุ..... ประมง ระบุ..... ปศุสัตว์ ระบุ..... รับจ้างทั่วไป อื่นๆ ระบุ.....

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการเกษตร

- 2.1 พื้นที่ถือครองทั้งหมด (เฉพาะที่มีเอกสารสิทธิ์).....ไร่ จำแนกเป็น
- พื้นที่ทำการเกษตร.....ไร่ ที่อยู่อาศัย.....ไร่
- ที่รกร้าง/ว่างเปล่าประมาณ .....ไร่ อื่นๆ ระบุ.....จำนวน.....ไร่
- 2.2 พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด.....ไร่ แบ่งเป็น
- ของตนเอง.....ไร่ เช่า.....ไร่
- ได้ทำฟรี .....ไร่ อื่นๆ ระบุ.....จำนวน.....ไร่
- 2.3 แหล่งน้ำในการเกษตร
- บ่อบาดาล สระน้ำที่ขุดเอง น้ำฝน
- คลองธรรมชาติ น้ำชลประทาน
- อื่นๆ ระบุ.....
- 2.4 ประสบการณ์การทำเกษตร (ยึดตามอาชีพหลัก).....ปี
- 2.5 รายได้ของครัวเรือน (รายได้ของทุกคนที่อยู่ในครัวเรือน) .....บาท/ปี จำแนกเป็น
- รายได้ทางการเกษตร.....บาท/ปี รายได้นอกการเกษตร.....บาท/ปี
- 2.6 ท่านเคยเข้าร่วมโครงการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์หรือไม่
- เคย โครงการที่เข้าร่วม 1..... 2.....
- ไม่เคย เพราะ.....

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงโคนม

- 3.1 แรงงานที่ใช้ในการเลี้ยงโคนมจำนวน.....คน
- แรงงานในครัวเรือนอย่างเดียว.....คน
- แรงงานจ้างอย่างเดียว.....คน
- แรงงานในครัวเรือน .....คน+ แรงงานจ้าง .....คน
- 3.2 ประสบการณ์การเลี้ยงโคนม .....ปี
- 3.3 ลักษณะการเลี้ยงโคนมของเกษตรกร
- ยืนโรง (อยู่ในขงตลอดเวลา) ปล่อยลาน (อยู่ในคอกแต่มีลานให้เดิน ถึงเวลาเข้าคอกรีด)
- ปล่อยแปลง (เลี้ยงในแปลงหญ้า) ผสม ระบุ.....
- 3.4 พื้นที่แปลงหญ้า
- มี จำนวน.....ไร่ ปลุกหญ้าพันธุ์.....ปริมาณหญ้าสด.....กก./ปี/ไร่
- ความเพียงพอ เพียงพอ ไม่เพียงพอ
- แก้ไขโดย.....
- ไม่มี เพราะ ไม่มีพื้นที่ ขาดแคลนแรงงาน อื่นๆ ระบุ.....
- แก้ไขโดย.....

3.5 แหล่งน้ำที่ใช้ในการเลี้ยงโคนม

- บ่อบาดาล   น้ำประปา   สระน้ำที่ขุดเอง
 คลองธรรมชาติ   อื่นๆ ระบุ.....

- ปริมาณน้ำที่ใช้เพียงพอหรือไม่   เพียงพอตลอดปี   ไม่พอ
 แก้ปัญหาโดย.....

3.6 แหล่งเงินทุนที่ใช้เลี้ยงโคนม (ค่าอาหารโค/ปรับปรุงโรงเรือน/ซื้ออุปกรณ์ต่างๆ เป็นต้น)

- ทุนส่วนตัว   เงินกู้ยืมอย่างเดียว   ทุนส่วนตัว + เงินกู้

- กรณีมีการยืมเงิน โปรดระบุแหล่งเงินกู้

- สหกรณ์ที่เป็นสมาชิก ดอกเบี้ยร้อยละ.....บาท/เดือน/ปี
 ธกส. ดอกเบี้ยร้อยละ.....บาท/เดือน/ปี
 ธ.พาณิชย์ต่างๆ ดอกเบี้ยร้อยละ.....บาท/เดือน/ปี
 ธ.ออมสิน ดอกเบี้ยร้อยละ.....บาท/เดือน/ปี
 อื่นๆ ระบุ..... ดอกเบี้ยร้อยละ.....บาท/เดือน/ปี

3.7 ระยะทางจากบ้านไปถึงศูนย์รวมน้ำนมดิบ.....กม.

3.8 ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ การเลี้ยงโคนมทดแทนของเกษตรกรมีการตายบ้างหรือไม่

- มี เฉลี่ย.....ตัว/ปี คิดเป็นเงิน.....บาท/ปี   ไม่มี

3.9 จำนวนโคนมทั้งหมดที่เลี้ยงในขณะนี้.....ตัว แยกตามพันธุ์ได้ดังนี้

รายการ	โฮลสไตน์ฟรีเซียน	ชาฮิวาล	เรดซินดี้	อื่นๆ ระบุ...	รวม
1. โคพ่อพันธุ์					
2. แม่โครีดนม					
3. แม่โคแห้งนม					
4. โคสาวท้อง					
5. โคสาวรอผสม (อายุ 12 เดือนขึ้นไป)					
6. โครุ่น (หย่านม -12 เดือน)					
7. ลูกโค (ตั้งแต่แรกคลอดถึงหย่านม)					
รวม					

ส่วนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของสมาชิกธนาคาร

- 4.1 ท่านเริ่มส่งโคทดแทนเข้าร่วมโครงการในปี.....
- 4.2 ท่านทราบข่าวสารโครงการธนาคารโคนมทดแทนจากสื่อใด
- สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ เว็บไซต์ต่างๆ facebook/line/Application ต่างๆ
 วิทยุ ทีวี
- สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วารสารต่างๆ ระบุ.....
 โปสเตอร์ สุนัขบัตรในงาน.....
- สื่อบุคคล ได้แก่ เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์อำเภอ/จังหวัด สหกรณ์ที่เป็นสมาชิก
 ผู้นำท้องถิ่น (อบต./กำนัน/ผญบ.) เพื่อนบ้าน อื่นๆ ระบุ.....
- 4.3 นอกจากธนาคารโคนมทดแทนท่านรู้จักธนาคารสินค้าเกษตรอื่นอีกหรือไม่
- รู้จัก ธนาคารที่รู้จักได้แก่ ธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ ธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน
 ธนาคารข้าวสถาบันเกษตรกร ธนาคารโค – กระบือฯ
 ธนาคารปัจจัยการผลิตหม่อนไหม ธนาคารผลผลิตการเกษตรด้านประมง
- ไม่รู้จัก เพราะ.....
- 4.4 ท่านได้มีส่วนร่วมในการบริหาร/ดำเนินงานธนาคารโคนม หรือไม่
- ไม่มี เพราะ.....
- มี โดย
- ร่วมคัดเลือกคณะกรรมการบริหารธนาคารฯ
- ร่วมกำหนดกฎระเบียบ/เงื่อนไข/สัญญาต่างๆ
- เข้าร่วมฟังการประชุมชี้แจงการดำเนินโครงการ
- เป็นคณะกรรมการโครงการธนาคาร
- อื่น ๆ ระบุ.....
- 4.5 ท่านได้เข้าร่วมฟังการชี้แจงเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการ เงื่อนไข สัญญาต่างๆ หรือไม่
- เข้าร่วม ระดับความเข้าใจ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด
- ไม่ได้เข้าร่วม เนื่องจาก.....
- ยังไม่จัดประชุมชี้แจง

4.6 นอกจากการเข้าร่วมชี้แจงการดำเนินงานโครงการ ท่านได้รับการอบรม/การถ่ายทอดเทคโนโลยีจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือไม่ (เฉพาะที่เกี่ยวกับธนาคารโคนมทดแทน)

ไม่มีการจัดอบรม

มีการจัดอบรม ไม่เข้าร่วม เนื่องจาก.....

เข้าร่วมเมื่อ.....หลักสูตร/หัวข้อที่ได้รับการอบรมมี ดังนี้

หลักสูตร/หัวข้อที่ได้รับการอบรม	ระดับความรู้ความเข้าใจ					การนำไปใช้ประโยชน์ในฟาร์ม				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)

ส่วนที่ 5 การใช้บริการของธนาคาร

5.1 ปัญหาในการเลี้ยงโคนมทดแทนของเกษตรกร

ไม่มี

มี ขาดแคลนแรงงานในการเลี้ยง อาหารหยาบที่มีคุณภาพ โรงเรือนคับแคบ
 ความรู้ด้านการผสมเทียม ขาดเงินทุน อื่น ๆ ระบุ.....

5.2 เหตุผลที่ท่านตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

ช่วยลดภาระในการเลี้ยงโคนมทดแทน (ประหยัดแรงงานในการเลี้ยง)

เพิ่มประสิทธิภาพการเลี้ยงโคนมทดแทนให้มีคุณภาพมากขึ้น

ได้โคสาวท้องที่มีสุขภาพดี ผสมติดง่ายขึ้น

ช่วยลดต้นทุนในการเลี้ยงโคนมทดแทน

ให้ความร่วมมือกับสหกรณ์ (สนับสนุนการดำเนินงานธนาคาร)

อื่น ๆ .....

5.3 ลักษณะการฝากโคนมของท่าน

ฝากเลี้ยง ค่าจ้างเลี้ยง.....บาท/ตัว/เดือน

ขายฝาก มูลค่าการขายฝากเฉลี่ย.....บาท/ตัว

- กรณีขายฝากท่านคิดว่าราคาที่ท่านได้รับมีความเหมาะสมหรือไม่

เหมาะสม ระดับความเหมาะสม น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง

มาก มากที่สุด

ไม่เหมาะสม เพราะ.....

5.4 จำนวนโคนมที่ขายฝากไว้กับธนาคารทั้งหมด.....ตัว (ตั้งแต่ปี 2559 – ปัจจุบัน)

- อายุเฉลี่ยของโคนมทดแทนที่ฝากธนาคาร.....เดือน

5.5 หลังจากใช้บริการทางธนาคารมีการรายงานผลการดำเนินงานการเลี้ยงโคให้กับสมาชิกทราบหรือไม่

มี.....ครั้ง/เดือน/ปี

ไม่มี เหตุผล.....

5.6 กรณีขายฝากท่านนำเงินที่ได้ไปทำอะไร

ปรับปรุงฟาร์ม (ขยายคอก/ซ่อมแซมส่วนอื่นๆ) ซื้อวัวเพิ่ม

เงินหมุนเวียนในฟาร์ม (ค่าอาหาร/แรงงาน/ยารักษาโรค) ใช้จ่ายในครัวเรือน

ใช้หนี้เงินกู้ต่างๆ อื่นๆ ระบุ.....

5.7 ท่านได้ถอนคืนโคนมจากโครงการแล้วหรือไม่

ถอนคืนแล้วทั้งหมด จำนวน.....ตัว มูลค่าที่ถอนคืนเฉลี่ย.....บาท/ตัว

ยังไม่ได้ถอนคืน เพราะ.....

ไม่ถอนคืน เพราะ ราคาโคถอนคืนสูงกว่าท้องตลาดทั่วไป ไม่มีเงินถอนคืน

ปริมาณโคในฟาร์มเยอะแล้ว อื่นๆ ระบุ.....

5.8 โคนสาวท้องที่ท่านถอนคืนจากธนาคารเป็นไปตามเกณฑ์ที่ธนาคารกำหนดหรือไม่ (เกณฑ์ที่กำหนด

เช่น เป็นโคนสาวท้อง 3 เดือน น้ำหนักตัว 350 กก. เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละธนาคารกำหนด)

เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด โคนสาวท้อง.....เดือน น้ำหนักตัว.....กก.

ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ เพราะ.....

5.9 กรณีถอนคืนโคนมแล้ว แหล่งเงินทุนที่ท่านนำมาถอนคืนโคนม (ซื้อวัวคืน)

ทุนส่วนตัว

เงินกู้ยืมอย่างเดียว

ทุนส่วนตัว + เงินกู้

- กรณีมีการยืมเงิน โปรดระบุแหล่งเงินกู้

สหกรณ์ที่เป็นสมาชิก ดอกเบี้ยร้อยละ.....บาท/เดือน/ปี

ธกส. ดอกเบี้ยร้อยละ.....บาท/เดือน/ปี

ธ.พาณิชย์ต่างๆ ดอกเบี้ยร้อยละ.....บาท/เดือน/ปี

ธ.ออมสิน ดอกเบี้ยร้อยละ.....บาท/เดือน/ปี

อื่นๆ ระบุ..... ดอกเบี้ยร้อยละ.....บาท/เดือน/ปี

5.10 โคนมที่ได้ถอนคืนจากโครงการฯ ของท่านคลอดแล้วหรือไม่

คลอดแล้ว.....ตัว เป็น เพศผู้.....ตัว เพศเมีย.....ตัว

ตาย.....ตัว

ยังไม่คลอด

5.10 กรณีคลอดแล้ว สุขภาพลูกโคที่คลอดเป็นอย่างไร

สมบูรณ์ แข็งแรง

ไม่ค่อยแข็งแรง

อื่น ๆ ระบุ.....

5.12 เปรียบเทียบการเลี้ยงโคทดแทนของเกษตรกรที่เข้าร่วมที่เข้าร่วมโครงการ

รายการ	การเลี้ยงโคทดแทน		หมายเหตุ
	เกษตรกรเลี้ยงเอง	โครงการ	
1.อายุโคสาวที่ผสมติดครั้งแรก (เดือน)			
2.สุขภาพโคสาวท้องที่ได้รับคิน			แข็งแรง/ไม่แข็งแรง
3.ปริมาณน้ำนมของโคสาวท้องที่คลอดแล้ว (กก./วัน)			
4.สุขภาพลูกโคที่คลอด			แข็งแรง/ไม่แข็งแรง
5. อัตราการผสมติดต่อครั้ง (กรณีคลอดและผสมรอบสอง)			
5.ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงโคทดแทน (บาท/เดือน)			

5.13 ท่านคิดว่าการเข้าร่วมโครงการช่วยแก้ปัญหาในการเลี้ยงโคนมของท่านได้หรือไม่

ได้   ไม่ได้   ไม่แน่ใจ   อื่น ๆ.....

5.14 หลังจากถอนคินโคสาวท้องแล้ว ท่านคิดจะส่งโคเข้าร่วมโครงการอีกหรือไม่

ไม่ส่ง เพราะ.....

ส่ง

- สาเหตุที่ท่านส่งลูกโคทดแทนเข้าเลี้ยงในโครงการอีก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- โคสาวท้องที่ได้รับคินมีสุขภาพแข็งแรง สมบูรณ์
- ลดต้นทุนในการเลี้ยงโคขุนได้
- ปริมาณน้ำนมดิบที่ได้จากแม่โคที่เข้าร่วมโครงการมีจำนวนมากกว่าแม่โคที่เลี้ยงเอง
- แม่โคที่ถอนคินจากโครงการผสมติดง่ายกว่าแม่โคที่เกษตรกรเลี้ยงเอง
- อื่น ๆ ระบุ.....

5.15 ระหว่างเข้าร่วมโครงการโคทดแทนของท่านได้รับบริการสุขอนามัยสัตว์จากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ในพื้นที่หรือไม่ (เช่น บริการผสมเทียม รักษาโรคโคนมในฟาร์ม หรือให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการเลี้ยงโคนมทั่วไป)

ได้รับจำนวน.....ตัว/เดือน/ปี

ไม่ได้รับเพราะ.....

ส่วนที่ 8 ปัญหาและข้อเสนอแนะ จากการเข้าร่วมโครงการ

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
1.....	1..... ....
2.....	2..... ....
3.....	3..... ....

แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ธนาคาร (สหกรณ์โคนม)
โครงการธนาคารโคนมทดแทน ปี 2561

ข้อมูลนี้ทางราชการจะเก็บไว้เป็นความลับและจะนำไปเผยแพร่เฉพาะค่าประเมินทางสถิติที่เป็นข้อมูลส่วนรวมเท่านั้น

ชื่อสหกรณ์.....เบอร์โทร.....

วันที่...../...../.....ผู้สัมภาษณ์.....

ส่วนที่ 1. ข้อมูลทั่วไป

1.1 ชื่อผู้ให้ข้อมูล.....อายุ.....ปี

1.2 ตำแหน่ง

ประธานสหกรณ์.....

ผู้จัดการสหกรณ์.....

อื่นๆ ระบุ.....

1.3 จำนวนสมาชิกสหกรณ์ทั้งหมด.....ราย

1.4 จำนวนสมาชิกที่เลี้ยงโคนม.....ราย

ส่วนที่ 2. การบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

2.1 สหกรณ์ของท่านมีหน่วยงานต่างๆ ช่วยเหลือในการดำเนินงานธนาคารโคนมทดแทนหรือไม่อย่างไร

มี ได้แก่ งบประมาณ.....บาท จาก.....
ปีที่ได้งบประมาณ.....

เพียงพอหรือไม่ เพียงพอ ไม่เพียงพอแก้ไขโดย.....

ปัจจัยการผลิต ..... จาก.....

เพียงพอหรือไม่ เพียงพอ ไม่เพียงพอแก้ไขโดย.....

อุปกรณ์/วัสดุ..... จาก.....

เพียงพอหรือไม่ เพียงพอ ไม่เพียงพอแก้ไขโดย.....

..... จาก.....

เพียงพอหรือไม่ เพียงพอ ไม่เพียงพอแก้ไขโดย.....

ไม่มีเนื่องจาก.....

2.2 งบประมาณที่ได้รับจัดสรรทันต่อการดำเนินงานหรือไม่

ทันเวลา ไม่ทันเวลาระบุ.....

2.3 ปัญหาการเบิกจ่ายเงินจากสหกรณ์จังหวัด

ไม่มี

มี 1. ....

2. ....

3. ....

2.4 ก่อนดำเนินโครงการธนาคารฯ สหกรณ์ของท่านมีการประชุมคณะกรรมการสหกรณ์เพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงการและลงมติในการจัดตั้งธนาคารหรือไม่

มี ผลการลงมติ ไม่เข้าร่วม เข้าร่วม อื่น ๆ .....

ไม่มี เพราะ.....

2.5 โครงการฯ มีการจัดตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงาน เพื่อบริหารโครงการธนาคารโคมทดแทน โดยเฉพาะหรือไม่

มี ประกอบด้วย ประธานและคณะกรรมการทั้งหมดรวม.....ราย ความถี่การประชุม.....ครั้ง/เดือน/ปี

ไม่มี เพราะ.....

2.6 คณะกรรมการของธนาคารที่ได้รับการแต่งตั้ง ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการดำเนินการรูปแบบธนาคารหรือไม่

ได้รับ จำนวน.....ครั้ง จำนวนคณะกรรมการที่ได้รับการอบรม.....ราย
- หน่วยงานที่จัดอบรม.....

ไม่ได้รับ เพราะ.....

2.7 สหกรณ์ของท่านมีการกำหนด กฎ ระเบียบ และแนวทางการดำเนินงานธนาคารหรือไม่

ไม่มี เพราะ.....

มี ดำเนินการโดย คณะกรรมการฯ ร่วมกันสหกรณ์จังหวัด

คณะกรรมการฯ กำหนดเองแล้วเสนอสหกรณ์จังหวัด

คณะกรรมการฯ และสมาชิกกำหนดแล้วเสนอสหกรณ์จังหวัด

อื่น ๆ ระบุ.....

2.8 ท่านคิดว่า กฎ ระเบียบ และแนวทางการดำเนินงานธนาคารที่กำหนดขึ้นมีความเหมาะสมหรือไม่

เหมาะสม

- ระดับความเหมาะสม มาก ค่อนข้างมาก ปานกลาง ค่อนข้างน้อย น้อย

ไม่เหมาะสม เพราะ.....

2.9 สหกรณ์ได้กำหนดคุณสมบัติของโคทดแทนเพื่อเข้าร่วมโครงการฯ หรือไม่

ไม่กำหนด เพราะ.....

กำหนด ดังนี้.....

2.10 เกษตรกรที่เป็นสมาชิกธนาคารได้มีส่วนร่วมในการบริหารธนาคารด้วยหรือไม่

มี โดย คัดเลือกคณะกรรมการบริหารฯ กำหนดระเบียบ/กฎเกณฑ์/เงื่อนไข
 เข้าร่วมประชุมชี้แจงการดำเนินงานธนาคาร ระบุ.....

ไม่มี เนื่องจาก.....

2.11 ก่อนดำเนินโครงการมีการจัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับรายละเอียดในการดำเนินโครงการให้แก่เกษตรกรหรือไม่

ชี้แจง จำนวน.....ครั้งจำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมฟังการชี้แจง .....ราย/ครั้ง

ไม่ได้ชี้แจง เพราะ.....

2.12 หลังดำเนินโครงการไปแล้ว มีการจัดประชุมชี้แจงผลการดำเนินงานให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทราบหรือไม่

ชี้แจง จำนวน.....ครั้ง/..... เกษตรกรจำนวน.....ราย

ไม่ได้ชี้แจง เพราะ.....

2.13 สหกรณ์มีการจัดอบรม/ถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกที่เข้าร่วมโครงการธนาคารโคทดแทนหรือไม่

ไม่มี เพราะ.....

มี.....ครั้ง/เดือน/ปี

- หลักสูตรที่ใช้ในการอบรม

1.....

2.....

3.....

2.14 ท่านคิดว่าเกษตรกรที่ส่งลูกโคเข้าร่วมโครงการจะสามารถลดต้นทุนได้หรือไม่

ได้

ไม่ได้ เพราะ.....

2.15 ความพร้อมของสหกรณ์ในการดำเนินงานธนาคารฯ

รายการ	พร้อม/ เพียงพอ	ไม่พร้อม/ ไม่เพียงพอ	หมายเหตุ
1.จำนวนเจ้าหน้าที่ในการดำเนินงาน ธนาคาร (เลี้ยงโคนมทดแทน/การจัดทำ บัญชี เป็นต้น)			
2.องค์ความรู้ต่างๆ ของเจ้าหน้าที่ (การ เลี้ยงโคนม/การผสมเทียม/โรคต่างๆ / บัญชี)			
3.พื้นที่ในการเลี้ยง/แปลงหญ้า			
4.คอก/โรงเรือน			
5.อาหารชั้น/หยาบ			
6.น้ำ			
7.เงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน ธนาคาร (ค่าอาหารชั้น/หยาบ ค่าขยายโรงเรือน ค่าจ้าง เป็นต้น)			

2.16 จำนวนแปลงหญ้าที่ใช้ในการเลี้ยงโคของสหกรณ์.....ไร่

ความเพียงพอของแปลงหญ้าที่ใช้เลี้ยงโคในโครงการ

เพียงพอ ชนิดหญ้าที่ปลูก 1.....ผลผลิต.....ตัน/เดือน/ปี

2.....ผลผลิต.....ตัน/เดือน/ปี

3.....ผลผลิต.....ตัน/เดือน/ปี

ไม่เพียงพอ แก้ไขโดย.....

2.17 แหล่งน้ำที่ใช้ในการเลี้ยงโคนมทดแทน และใช้ในแปลงหญ้าของสหกรณ์

บ่อบาดาล   น้ำประปา   สระน้ำที่ขุดเอง   คลองธรรมชาติ

อื่นๆ ระบุ.....

- ปริมาณน้ำที่ใช้เพียงพอหรือไม่

เพียงพอตลอดปี

ไม่พอ แก้ปัญหาโดย.....

2.18 แหล่งเงินทุนที่ใช้เลี้ยงโคนมทดแทนของสหกรณ์ (ในกรณีมีการเพิ่มจำนวนโคนมทดแทนในฟาร์มหรือปรับปรุงฟาร์ม เป็นต้น)

ทุนสหกรณ์อย่างเดียว   เงินกู้ยืมอย่างเดียว   ทุนสหกรณ์ + เงินกู้

- กรณีมีการกู้ยืมเงิน โปรดระบุแหล่งเงินกู้

- ธกส. ดอกเบี้ยร้อยละ ..... บาท / เดือน/ปี
- ธ.พาณิชย์ต่างๆ ดอกเบี้ยร้อยละ ..... บาท / เดือน / ปี
- ธ.ออมสิน ดอกเบี้ยร้อยละ ..... บาท / เดือน / ปี
- กรมส่งเสริมสหกรณ์ดอกเบี๋ยร้อยละ ..... บาท / เดือน / ปี
- อื่นๆ ระบุ..... ดอกเบี๋ยร้อยละ ..... บาท / เดือน / ปี

ส่วนที่ 3 ผลการดำเนินงานธนาคาร

3.1 รูปแบบในการรับฝากโคทดแทนของธนาคาร

ข่ายฝาก (ซื้อวัวจากสมาชิก)   ฝากเลี้ยง   ทั้งสองแบบ

อื่น ๆ ระบุ.....

3.2 กรณีฝากเลี้ยงธนาคารฯ หักค่าเลี้ยงดูลูกโคจากเกษตรกรอย่างไร

หักจากรายได้น้ำนมดิบ.....บาท/ตัว

เก็บเป็นเงินสด.....บาท/ตัว

อื่น ๆ ระบุ.....

3.3 ผลการดำเนินงาน

รายการ	ปี 2559	ปี 2560	ปี 2561
1) จำนวนเกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการ (ราย)			
2) จำนวนโคนมทดแทนที่เกษตรกรแจ้งความประสงค์เข้าร่วมโครงการ (ราย)			
3) จำนวนเกษตรกรสมาชิกที่ขายฝากโคทดแทนให้กับธนาคาร (ราย)			
4) จำนวนเกษตรกรสมาชิกที่ฝากเลี้ยงโคทดแทนให้กับธนาคาร (ราย)			

รายการ	ปี 2559	ปี 2560	ปี 2561
5) จำนวนโคทดแทนที่ เกษตรกรสมาชิกขายฝาก กับธนาคาร (ตัว)			
- มูลค่าการขายฝากโคทดแทน ของธนาคาร (บาท)			
6) จำนวนโคทดแทนที่ เกษตรกรสมาชิกฝากเลี้ยง กับธนาคาร (ตัว)			
7) จำนวนเกษตรกรสมาชิก ที่ถอนคืนโคสาวท้องจาก ธนาคาร (ราย)			
8) จำนวนโคทดแทนที่สมาชิก ถอนคืนจากธนาคาร (ตัว)			
- มูลค่าการถอนคืนโค ทดแทนของธนาคาร (บาท)			
9) ผลประกอบการของ ธนาคารโคนมทดแทน			
- กำไร (บาท)			
- ขาดทุน (บาท)			
10) จำนวนโคทดแทนที่ตาย ระหว่างการเลี้ยง (ตัว)			
- มูลค่าของโคทดแทนที่ ตายระหว่างการเลี้ยง (บาท)			

3.4 สหกรณ์รับซื้อลูกโคจากสมาชิก

- รับซื้อลูกโคอายุ.....เดือน น้ำหนัก.....กก./ตัว ราคา.....บาท/ตัว
 รับซื้อลูกโคอายุ.....เดือน น้ำหนัก.....กก./ตัว ราคา.....บาท/ตัว
 รับซื้อลูกโคอายุ.....เดือน น้ำหนัก.....กก./ตัว ราคา.....บาท/ตัว

3.5 เกษตรกร/โคทดแทนที่เข้าร่วมโครงการได้รับบริการจากสำนักงานปศุสัตว์หรือไม่

- ได้รับ - เกษตรกร จำนวน.....ราย - โคทดแทน จำนวน.....ตัว
 โดยการ ฉีดวัคซีน .....ตัว ผสมเทียม .....ตัว ตรวจโรค .....ตัว
อื่นๆ .....ตัว

- ไม่ได้รับ เพราะ.....

3.6 ท่านคิดว่าการสนับสนุนเกี่ยวกับสุขอนามัยสัตว์ การผสมเทียม และอื่นๆ จากปศุสัตว์จังหวัด มีความเหมาะสมหรือไม่

เหมาะสม

- ระดับความเหมาะสม ○ มาก ○ ค่อนข้างมาก ○ ปานกลาง ○ ค่อนข้างน้อย ○ น้อย

ไม่เหมาะสม เพราะ.....

3.7 สหกรณ์ของท่านมีการจัดทำทะเบียนโคนมรายตัว เพื่อทำบัญชีรับฝาก – ถอน หรือไม่

มี

ไม่มี เพราะ.....

3.8 สหกรณ์จัดทำบัญชี รายรับ – รายจ่าย แยกประเภทธุรกิจเฉพาะกิจกรรมธนาคารโคนมทดแทนหรือไม่

แยกเฉพาะกิจกรรมธนาคาร ฯ

ไม่แยก เพราะ.....

ส่วนที่ 4. สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
2.1 ความเพียงพอของแปลงหญ้า/อาหารที่ใช้เลี้ยงโค	....
2.2 โรงเรือนเลี้ยงโคทดแทน/โคสาวท้อง	....
2.3 ความเพียงพอของเจ้าหน้าที่	....
2.4 สุขภาพโค	....
2.5 อื่นๆ ระบุ.....	....

คุณลออ จิตต์ชอบ

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ที่ทำงาน 02-9405387 มือถือ 089 – 7708771 แฟกซ์ 02-5792670

แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สหกรณ์โคนม (เพิ่มเติม)

โครงการธนาคารโคนมทดแทน ปี 2561

ข้อมูลนี้ทางราชการจะเก็บไว้เป็นความลับและจะนำไปเผยแพร่เฉพาะค่าประเมินทางสถิติที่เป็นข้อมูลส่วนรวมเท่านั้น

ชื่อสหกรณ์.....เบอร์โทร.....

ชื่อผู้ให้ข้อมูล.....ตำแหน่ง.....

ผลการดำเนินงานโครงการธนาคารโคนมทดแทนฝูง

1. จำนวนเจ้าหน้าที่ที่ดูแลโคนมทดแทนฝูงในฟาร์มกลางของสหกรณ์.....ราย

ได้แก่ 1) เจ้าหน้าที่สัตวแพทย์.....ราย อยู่ประจำฟาร์ม อยู่ชั่วคราว.....วัน/เดือน

ทำหน้าที่ 1.....

2.....

3.....

2) เจ้าหน้าที่สัตวบาล.....ราย อยู่ประจำฟาร์ม อยู่ชั่วคราว.....วัน/เดือน

ทำหน้าที่ 1.....

2.....

3.....

3) เจ้าหน้าที่ทั่วไป.....ราย อยู่ประจำฟาร์ม อยู่ชั่วคราว.....วัน/เดือน

ทำหน้าที่ 1.....

2.....

3.....

2. ท่านมีการกำหนดคุณสมบัติโคสาวท้องที่จะขายคืนให้แก่เกษตรกรหรือไม่

ไม่มี เพราะ.....

มี ได้แก่ 1. ....

2. ....

3. ....

3. ผลการดำเนินงาน

รายการ	ผลการดำเนินงาน		
	ปี 2559	ปี 2560	ปี 2561
1. อายุโคสาวที่ทำการผสมเทียมเฉลี่ย (เดือน)			
2. อัตราการผสมติดเฉลี่ย (ครั้ง/ตัว)			
3. จำนวนโคทดแทนที่ตายระหว่างเลี้ยง (ตัว)			
4. อายุโคสาวท้องที่ขายคืนให้แก่เกษตรกรเฉลี่ย (ท้องก็เดือน)			
5. น้ำหนักโคสาวท้องที่ขายคืน (กก./ตัว)			
6. จำนวนโคสาวท้องที่เลี้ยงได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดและขายคืนให้แก่เกษตรกร			

4. จากผลการดำเนินงานในช่วงต้นโคสาวท้องที่เกษตรกรถอนคืนเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่

เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ได้แก่ เป็นโคสาวท้อง.....เดือน

น้ำหนักโคสาวท้องที่ขายคืน.....กก./ตัว

ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ เนื่องจาก.....

5. ต้นทุนในการเลี้ยงโคทดแทนของสหกรณ์

5.1 อายุโคทดแทนที่เริ่มเลี้ยงเฉลี่ย.....เดือน

5.2 ระยะเวลาในการเลี้ยงโคทดแทนจนกระทั่งเป็นโคสาวท้อง 3 เดือน เฉลี่ย.....เดือน

5.3 ต้นทุนในการเลี้ยงโคทดแทนตั้งแต่เริ่มเลี้ยงจนกระทั่งเป็นโคสาวท้อง 3 เดือน

หน่วย: บาท/ตัว

รายการ	โคนมทดแทนที่เกษตรกรเลี้ยงเอง
1. ต้นทุนในการเลี้ยงโคนมทดแทน (เงินสด/ไม่เป็นเงินสด)	
- ค่าอาหารข้น (กากถั่วเหลือง กากเมล็ดฝ้าย ปลาป่น เป็นต้น)	.....
- ค่าอาหารหยาบ (เปลือกและไหมข้าวโพด ต้นข้าวโพด เป็นต้น)	.....
- ค่าอาหาร TMR	.....
- ค่าวิตามิน/เกลือแร่/ยาบำรุง/ค่าวัคซีน	.....
- ค่ายารักษาโรค	.....
- ค่าจ้างแรงงาน	.....
- ค่าซ่อมแซมโรงเรือน ค่าอุปกรณ์อื่นๆ	.....
- ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า	.....
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง(ที่ใช้ในการเลี้ยงโคทดแทน)	.....
- อื่นๆ ระบุ	.....
รวมต้นทุนในการเลี้ยงโคนม	.....

6. ปัญหาในการเลี้ยงโคทดแทน

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
☐ อาหารที่ใช้เลี้ยงโค	....
☐ โรงเรือนเลี้ยงโคทดแทน/โคสาวทอง	....
☐ เจ้าหน้าที่ (ความเพียงพอ/องค์ความรู้)	....
☐ สุขภาพโค (โคโตช้า ไม่แข็งแรง)	....
☐ แปลงหญ้า (ไม่มี/มีแต่ไม่เพียงพอ)	....
☐ การผสมเทียม (ผสมติดยาก)	....
☐ โรคระบาด (โรคปากเท้าเปื่อย/ไข้เห็บ)	....

หากมีข้อสงสัยติดต่อ

คุณลออ จิตต์ชอบ ตำแหน่งเศรษฐกรชำนาญการพิเศษ /คุณทัศนัวรรณ ทรงอยู่ ตำแหน่งเศรษฐกร

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ที่ทำงาน 02 - 9405387 มือถือ 089 - 7708771 / 089 - 6283539 แฟกซ์ 02-5792670

แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สหกรณ์จังหวัด
โครงการธนาคารโคมนทดแทน ปีงบประมาณ 2561

ข้อมูลนี้ทางราชการจะเก็บไว้เป็นความลับและจะนำไปเผยแพร่เฉพาะค่าประเมินทางสถิติที่เป็นข้อมูลส่วนรวมเท่านั้น

ชื่อ/สกุล.....ตำแหน่ง.....
หน่วยงาน.....เบอร์โทร.....

ส่วนที่ 1 การบริหารจัดการและงบประมาณ

1.1 หน่วยงานของท่านมีการประชาสัมพันธ์โครงการธนาคารโคมนทดแทนให้กับสหกรณ์โคนมในพื้นที่หรือไม่

- มี
 ไม่มี เพราะ.....

1.2 ประเภทสื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์

- สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เว็บไซต์ต่าง ๆ facebook/line/Application ต่าง ๆ วิทยุ..... โทรทัศน์
- ความถี่.....ครั้ง/อาทิตย์/เดือน
- สื่อสิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ วารสารต่าง ๆ ระบุ..... โปสเตอร์ สูจิบัตรในงาน.....
- ความถี่.....ครั้ง/อาทิตย์/เดือน
- สื่อบุคคล เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์อำเภอ/จังหวัด สหกรณ์..... ผู้นำท้องถิ่น (อบต./กำนัน/ผญบ.)
 เพื่อนบ้าน/เกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อ อื่น ๆ ระบุ.....
- ความถี่.....ครั้ง/อาทิตย์/เดือน
- อื่น ๆ ระบุ.....
- ความถี่.....ครั้ง/อาทิตย์/เดือน

1.3 จำนวนสหกรณ์โคนมที่สมัครเข้าร่วมโครงการ .....สหกรณ์

- ได้แก่ 1.....
2.....
3.....
4.....

1.4 ท่านคิดว่าการดำเนินการดำเนินงานธนาคารโคมนทดแทน (ที่กำหนดจากส่วนกลาง) มีความเหมาะสมหรือไม่

- เหมาะสม
- ระดับความเหมาะสม มาก ค่อนข้างมาก ปานกลาง ค่อนข้างน้อย น้อย
- ไม่เหมาะสม เพราะ.....

1.5 ท่านได้คัดเลือกสหกรณ์โคนมเพื่อเข้าร่วมโครงการตามคุณสมบัติที่กำหนดหรือไม่

คัดเลือกตามคุณสมบัติที่กำหนด ได้แก่

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....

ไม่ได้คัดเลือกตามคุณสมบัติที่กำหนด เพราะ

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....

1.6 ท่านคิดว่าคุณสมบัติของสหกรณ์ที่กำหนดมีความเหมาะสมหรือไม่

เหมาะสม

- ระดับความเหมาะสม ○ มาก ○ ค่อนข้างมาก ○ ปานกลาง ○ ค่อนข้างน้อย ○ น้อย

ไม่เหมาะสม เพราะ.....

1.7 ท่านได้ศึกษาข้อมูลและวิเคราะห์ความพร้อมสหกรณ์โคนมที่เข้าร่วมโครงการหรือไม่

มี โดยการ.....

ไม่มี เพราะ.....

1.8 จำนวนสหกรณ์ที่ได้รับการคัดเลือกเพื่อเข้าร่วมโครงการ.....สหกรณ์ ได้แก่

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....

1.9 ท่านได้มีการชี้แจงแนวทางการดำเนินงานธนาคารโคนมทดแทนให้สหกรณ์เป้าหมายทราบหรือไม่

มี จำนวน.....ครั้ง

ไม่มี เพราะ.....

1.10 ท่านได้มีการจัดอบรมคณะกรรมการ และสมาชิกธนาคารเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินงานธนาคารโคนมทดแทนหรือไม่

มี จำนวน.....ครั้ง

ไม่มี เพราะ.....

1.11 ในการดำเนินงานโครงการธนาคารโคนมทดแทน นอกเหนือจากสหกรณ์จังหวัดแล้วมีหน่วยงานอื่น ๆ ร่วมดำเนินการหรือไม่

ไม่มี

มี ได้แก่ 1.....กิจกรรมที่ดำเนินการ.....
2.....กิจกรรมที่ดำเนินการ.....
3.....กิจกรรมที่ดำเนินการ.....

1.12 ท่านคิดว่าการสนับสนุนเกี่ยวกับสุขอนามัยสัตว์ การผสมเทียม และอื่น ๆ จากปศุสัตว์จังหวัดมีความเหมาะสมหรือไม่

เหมาะสม

- ระดับความเหมาะสม ○ มาก ○ ค่อนข้างมาก ○ ปานกลาง ○ ค่อนข้างน้อย ○ น้อย

ไม่เหมาะสม เพราะ.....

1.13 สหกรณ์ที่ได้รับการจัดตั้งเป็นธนาคารโคนมทดแทนมีการจัดทำทะเบียนโครายตัว/จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย แยกเฉพาะกิจกรรมธนาคารโคนมทดแทนหรือไม่

ไม่ทำ

ทำแล้ว จำนวน.....สหกรณ์ ได้แก่

1.....
2.....
3.....

1.14 งบประมาณที่สนับสนุนให้กับสหกรณ์ที่ได้รับการจัดตั้งให้เป็นธนาคารโคนมทดแทน

ไม่มี เพราะ.....

มี

ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ ปี 2559

- จำนวนงบประมาณที่ขออนุมัติ.....บาท

- จำนวนงบประมาณที่ได้รับจริง.....บาท

- ความเพียงพอของงบประมาณ พอ ไม่พอ

- งบประมาณที่ได้รับทันเวลาหรือไม่ ทันเวลา ไม่ทันเวลา แก้ไขโดย.....

ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ ปี 2560

- จำนวนงบประมาณที่ขออนุมัติ.....บาท

- จำนวนงบประมาณที่ได้รับจริง.....บาท

- ความเพียงพอของงบประมาณ พอ ไม่พอ

- งบประมาณที่ได้รับทันเวลาหรือไม่ ทันเวลา ไม่ทันเวลา แก้ไขโดย.....

